

DEMOKRATICKÉ združenie slobodných ľudí
NÁHRADA námezdneho systému

Predstavme si **združenie slobodných ľudí**, ktorí pracujú spoločnými výrobnými prostriedkami.¹

Namiesto konzervatívneho hesla: „Spravodlivú plácu za spravodlivú prácu!“ musí si robotnícka trieda napísať na svoju zástavu revolučné heslo: „Preč s **námezdným systémom!**“²

Autor © Jozef Gazarek, st.
Vydavateľ: Jozef Gazarek, st.
Dátum: 05. 12. 2016
e-dokument online – PDF
ISBN 978-80-972548-8-9
EAN 9788097254889

DEMOKRATICKÉ združenie slobodných ľudí

NÁHRADA námezdného systému

Obsah:

Predslov	3
MARXIZMUS PRE POLITIKU V DEMOKRATICKEJ EURÓPE	
Komunistická politika pre občiansku spoločnosť	4
Komunizmus si ceníme len vtedy, keď je ekonomicky zdôvodnený ⁴	4
Nehovorme nie, ale diskutujme o možnosti vzniku slobodnej združenej práce.	7
Moc, ktorá zrealizuje demokratický program slobodnej združenej práce.	8
Až slobodná združená práca preukáže, či žijeme v demokratickej republike.	9
Nerozvíjanie marxizmu komunistami bráni vzniku komunistickému programu.	10
Revolúcia ľudu, ktorý pokladá demokraciu za podmienku svojho blahobytu.	11
DISKUSIA O PROGRAME VZNIKU ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU	
Návrh ekonomického programu vzniku združeného systému	13
POLITICKÝ PROGRAM VYŽADUJE ZNALOSŤ EKONOMIKY	
Systém námezdnej práce	17
Sociálnu revolúcia v organizácii práce začala výroba pamäte počítača.	19
Softvér zmeny hodnoty námezdného systému na hodnotu združeného systému.	21
Softvér spoločenský činiteľ združenej práce.	22
OSOBNOSTI TEÓRIE ZDRUŽNÉHO SYSTÉMU (SOCIALIZMU)	
Osobnosti pre marxistickú politiku.	24
V. I. Lenin o programe a volebnej kampane strany komunistického typu	25
K. Marx o vzťahoch námezdného systému zisky a mzdy, hodnota a cena ² .	28
Karol Marx, Poznámky na okraj programu nemeckej robotníckej strany ¹²	46
EKONOMIKA NÁMEZDNÉHO SYSTÉME A ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU	
Internetom ľudia odkazujú, rozdeľovanie kapitálom je nedemokratické.	49
Rozdeľovanie určené spôsobom výroby v námezdom systéme kapitalizmu	50
Rozdeľovanie určené spôsobom výroby v združenom systéme socializmu	52
Ekonomická konkurencia združeného systému a námezdného systému.	55
Literatúra	56

Predslov

V Európe máme reštauráciu kapitalizmu, a je to historicky prvý krát, čo proletariát prišiel o štát. Reštauráciu feudálneho štátu zažila buržoázia niekoľkokrát a vždy bol obnovený štát kapitalizmu, ale so zmenenými charakteristikami. Socializmus bude obnovený, a tiež so zmenenými charakteristikami. Štát kapitalizmu aj socializmus vzniká ako reakcia občianskej spoločnosti na rast výroby. Štáty sú rôzne, výroba je jedna, ale stupeň výroby je pre každý štát iný.

Revolúciu začínajú ľudia výrobou. Občianska spoločnosť sa usporiada k novej výrobe a dostane sa do rozporu so starým štátom. A to je dôvod, aby si občianska spoločnosť sociálnou revolúciou prispôbila štát. Ak revolúciou prispôbený štát k výrobe nesplní očakávanie občianskej spoločnosti, starý štát sa vracia spätnou revolúciou. Výroba informačných technológií nezmenila občiansku spoločnosť západnej Európy, a táto skutočnosť umožnila kapitalistickým štátom západnej Európy víťazstvo nad socializmom. Ale to nie je koniec, socializmus novej charakteristiky v Európe vznikne cez občiansku spoločnosť.

Komunistické strany nemajú program socializmu s novými charakteristikami, preto nemajú podporu voličov, a preto je nevyhnutnosť, aby takýto program vznikol. Tento predložený návrh túto potrebu vyjadruje kompilátom z dielom Lenina, Engelsa, Marxa, Owena.

Členovia strán komunistického typu, ktorí majú dialektickým materializmom nadobudnutý názor o nutnosti budúcnosti v socializme, nemôžu chcieť, aby bol program charakterom nového socializmu na pár riadkoch textu. Socializmus je vedecká disciplína analýzy vzťahov vzniknutých vo výrobe a veda tvorí teóriu pre prax socializmu. Vojny nepotrebujú teóriu o spoločenských vzťahoch, vo vojnách vznikol a trvá kapitalizmus, ale socializmus, aby mohol v mieri vznikáť a trvať potrebuje spoločenskú vedu marxizmus.

Predložený text chce tvoriť najmä údaje pre členov strán komunistického typu nevyhnutne potrebné pre komunistickú politiku za socializmus v úvodnej časti:

MARXIZMUS PRE POLITIKU V DEMOKRATICKEJ EURÓPE

Očakávam, že tvorby ekonomického programu sa zúčastnia mnohí a budú tiež diskutovať aj o tomto texte, a k tomu tomu je nutná zásada, politika bez ekonomiky nie je marxizmus:

DISKUSIA O PROGRAME VZNIKU ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU

POLITICKÝ PROGRAM VYŽADUJE ZNALOSŤ EKONOMIKY

Buržoázna ideológia „modernosťou“ posúva komunistické strany do politiky reforiem kapitalizmu, a proti je obrana v dielach marxistov, ktoré patria k politike za socializmus:

OSOBNOSTI TEÓRIE ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU (SOCIALIZMU)

V poslednej časti textu mám schémy výrob, čo už je politická ekonómia prechodu z ekonomiky peňazí na ekonomiku softvéru pracovného času:

EKONOMIKA NÁMEZDNÉHO SYSTÉMU A ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU

Jozef Gazarek, starší

MARXIZMUS PRE POLITIKU V DEMOKRATICKEJ EURÓPE

Komunistická politika pre občiansku spoločnosť

História nie je predurčená, ľudia majú postrehy o svojom konaní: „Nie je porazený ten, kto prehral, ale ten, ktorý po prehre nevstal“. Socializmus v Európe bude porazeným iba do doby, pokiaľ strany komunistického typu neprijmú demokratický program vzniku socializmu. Demokracia bez obmedzení je túžbou robotníckeho (komunistického) hnutia od jeho vzniku. Demokracia sú vzťahy ľudí, ktoré si ľudia meníme rozvojom výroby. Môžeme predpokladať, že dnešná demokracia Európy je tá, ktorá zodpovedá rozvoju výroby informačných technológií pred uvedením si vzťahov, aké touto výrobou vznikli. Uvedenie si vzťahov, ktoré priniesla výroba, začala informačnými technológiami, ktoré ovládli ľudia z garáží, teda šlo opäť ako neraz v minulosti o podnet ku vzniku maloburžoázie. Preto je dnešné vnímanie vzťahov demokracie maloburžoázne, ku ktorému dospel proletariát druhej generácia, ktorý vznikol spolu s informačnými technológiami. Ale už sa toto všeobecné maloburžoázne vedomie postupne rúca ako v histórii vždy tým, ako ako veľký kapitál pohlcuje malý kapitál. Takto majetkovo postihnutí ľudia sa bránia cez rôzne mutácie fašizmu, čo je dôsledkom toho, že strany komunistického typu marxizmom zatiaľ neposkytujú sproletarizovanému ľudu životnú perspektívu v občianskej spoločnosti.

Výroba informačných technológií núti komunistické strany, aby štát pokladali za demokraciu a svoj program zamerali na občiansku spoločnosť. Je to zmena filozofie programu strany komunistického typu. A je to v súlade s názorom Marxa a Engels, ktorý TÉZY O FEUERBACHOVI³ vztiahol na svetlo sveta? Marx rieši od 8 tézy: *Spoločenský život je v podstate praktický. Všetky mystéria, ktoré teóriu zvädzajú k mysticismu, sa racionálne riešia ľudskou praxou a chápaním tejto praxe.* Teda máme byť praktickými a chápať prax. A upozorňuje čitateľa v 9 téze, že: *To najvyššie, čo dosahuje nazeravý materializmus, t. j. materializmus, ktorý zmyslovosť nechápe ako praktickú činnosť, je nazeranie jednotlivých indivíduí v „občianskej spoločnosti“.* Teda ak chápeme praktickú činnosť sme neprekonali nazeranie indivíduí na občiansku spoločnosť. A v 10 téze sme akože starý materializmus prekonali. *Stanovisko starého materializmu je „občianska“ spoločnosť, stanovisko nového materializmu je ľudská spoločnosť čiže zospoločenštené ľudstvo.* Lenže spojením téz 9 a 10 je naše politické úsilie smerované do „občianskej spoločnosti“ a politickým cieľom je *zospoločenštené ľudstvo.* Tento postoj vo filozofii by potvrdila 11 téza³: *„Filozofi svet len rozlične vysvetľovali, ide však o to, zmeniť ho.“* Filozoficky materialista môže opísať materiálnu budúcnosť ak je aj dialektikom a z historicky existujúcich materiálnych podmienok odvodí budúce vzťahy. Aj Karol Marx a Fridrich Engels vložili do svojich textov materializmom poznané zaniknuté vzťahy západnej Európy a v ich čase existujúce vzťahy vo východnej Európe, a z toho opísali budúce vzťahy systému slobodnej združenej práce.

Komunizmus si ceníme len vtedy, keď je ekonomicky zdôvodnený⁴

Komunizmus, ktorý rieši všetky vzťahy kapitalizmu je v pasci liberalizmu (politika a ekonomika buržoázie). Určite, demokratizáciu štátu komunistická politika nemôže vynechať, ale treba, aby si čitateľ všimol, že v tomto texte sa zaoberám ekonomikou a ekonómiou (liberálnou ekonomikou a ekonómiou). Komunizmus sa má v ekonomike

zaoberať vzťahmi námezdneho systému práce, čo je obídenie všetkých iných vzťahov kapitalizmu, ktoré sú ale nepodstatné pre reprodukciu kapitálu. Buržoázia má moc výlučne vo vzťahoch námezdnej práce pod svojím komandom a ak sa mu táto moc odníme všetky ekonomické vzťahy kapitalizmu padajú.

Môžeme vidieť ako rozvoj výroby kapitalizmom čiastočne ruší papierové peniaze, čo sú známky hodnoty pre vyplácanie mzdy v postupe: posielanie mzdy buržoáznou triedou do virtuálnej reality v banke a trieda zamestnancov z tejto virtuálnej reality platí za tovary a služby, ktoré predtým vyrobila a zostali vo vlastníctve buržoáznej triedy. Je to kruh vzťahov pre večne námezdneho zamestnanca: nadobudnutie peňazí zvaných mzda a premena čísiel peňazí na tovary a služby. Ale ak napíšem, že mzda je vzťah kúpy a predaja tovaru pracovnej sily, ktorým celá trieda kapitalistov nadobúda svoj zisk neplatením časti práce už som neprijateľný pre buržoa (teda pre liberalizmus a jeho mutácie vo všetkých možných ekonomických systémoch od krajne pravicových po ľavicové sociálne demokratické).

Záujem buržoázii je, aby svoju pracovnú silu nepredal človek ráz na ráz, pretože by sa stal viazaným na konkrétneho buržoa, teda buržoázia nemá ekonomický záujem na otrokárstve a poddanstve. V tomto zmysle je buržoázia za slobodu. Navyiac, demokratická časť buržoázia je za ekonomickú konkurenciu. Kapitalizmus robí liberálne reformy, reformuje rozdeľovanie bohatstva, ale nereformuje výrobné (vlastnícke) vzťahy, a práve tie určujú rozdeľovanie. Čo vznikne vo výrobe, to vo výmene zameníme, ale rozdeľovanie tým neovplyvníme. Rozdeľovanie koná vlastník kapitálu, a preto trieda buržoázie chce a musí námezdným pracovníkom platiť mzdu v peniazoch, lebo vo fáze rozdeľovania peniazmi poskytuje pracovníkom vždy menšiu hodnotu tovaru a služieb, než na vzniku ktorej sa zamestnanci podieľali. Preto je metamorfóza tovaru pracovná sila na peniaze a peňazí na životné potreby pracovníka tak dôležitá pre buržoáznou triedu, lebo je to postup ako sa dostane buržoázia k bohatstvu a súčasne je to pred námezdnými zamestnancami zakrytie reprodukcie vzťahov kapitalizmu. S týmto vnímaním vzťahov sa musí program strany komunistického typu vyrovnáť cez pokrok výroby.

Karol Marx nám v Predmluve⁵ píše orientáciu v nepretržite sa rozvíjanej výrobe.

V spoločnej výrobe svojho života vstupujú ľudia do určitých, nutných, na svojej vôli nezávislých vzťahov, výrobných vzťahov, ktoré zodpovedajú určitému vývojovému stupni ich materiálnych výrobných síl. Súhrn všetkých týchto výrobných vzťahov tvorí ekonomickú štruktúru spoločnosti, reálnu základňu (dodávam, že ide o občiansku spoločnosť), nad ktorou sa zdvíha právna a politická nadstavba (dodávam, že je to najmä štát) a ktorej zodpovedá určitá forma spoločenského vedomia.⁵

Nie každá nová výroba je stupeň produktivity práce, ktorá utvorila predpoklad ku zmene vlastníckych vzťahov ku výrobe. Vysvetlenie je v tom, že **výrobné vzťahy** (ekonomické vlastnícke vzťahy) zmení nie to, čo sa vyrába, ale to, ako sa vyrába. Atómová bomba je výrazný nový výrobok a jej výroba nezmenila spôsob výroby. Naproti tomu informačné technológie a v nich softvér, zmenili technologický spôsob výroby, t. j. zmenil užitočné hodnoty výrobných prostriedkov.

Marx odhalil podmienky vzniku ekonomiky socializmu, ktorou sú slobodná združená práca a rozdeľovanie pracovným časom. Takto píše v Kapitály: ***Ak chceme skúmať spoločnú, t. j. bezprostredne zospoločnenú prácu, príklad nám poskytuje vidiecky patriarchálny priemysel roľníckej rodiny, kde individuálne pracovné sily tu pôsobia ako orgány celkovej pracovnej sily rodiny. Predstavme si pre zmenu združenie slobodných ľudí, ktorí pracujú spoločnými výrobnými prostriedkami a časť ich úhrnného výrobku slúži zase ako výrobné prostriedky. Ale druhú časť spotrebujú členovia***

zdruzenia ako životné prostriedky. Treba ju preto medzi nimi rozdeľovať. Len kvôli paralele s tovarovou výrobou predpokladajme, že podiel každého výrobcu na životných prostriedkoch sa určuje jeho pracovným časom.¹

Slobodná združená práca nie je systém, v ktorom je pracovná sila tovarom, a preto je to systém, ktorý nahradí systém námezdnéj práce (kapitalizmus), ale otázka je. Mohol, napríklad, československý socializmus odstrániť námezdnú prácu pod komandom štátu, ak uplatnil štátne socialistické vlastníctvo? V našom socializme existovali peniaze a mzda, preto nemohol zanikať námezdný systém práce, t. j. v ekonomika peňazí je vždy pracovná sila tovarom, a systém peňazí zostane vždy ekonomickým monopolným kapitalizmom aj ak je štát socialistický a spoločenského vlastníctva. To preto bola ekonomika československého socializmu štátny kapitalizmus. Táto ekonomika bola spoločenské štátne socialistické vlastníctvo, alebo družstevné, ale toto socialistické vlastníctvo nemalo základ v sebe vlastnej socialistickej občianskej spoločnosti. Politika môže brzdiť, pohýnať a byť neutrálna k ekonomike, ale nemôže ju zmeniť. Komunistická politika nemohla vylúčiť peniaze a mzdu lebo nemala softvér. Peniaze a mzdy podľa Marxa nemôžu existovať v socializme. A veľmi dôležité je to, že peniaze vytvárajú svojou existenciou buržoázu ***formu spoločenského vedomia***. Preto sa nemôžeme čudovať, ako sa ľudia ľahko vzdali československého socializmu.

Komunistická politika si má tiež pamätať, že po roku 1989 z československého socializmu vznikol v roku 1968 žiadaný demokratický socializmus, ktorý už znamenal rozkradnutie štátneho socialistického vlastníctva. Socializmus Európy bol zradený jeho hlavou silou vládou ZSSR už počas jeho existencie a títo sektári vo vláde ZSSR zradcovia tvorili svojou ideológiou názor, že oni zradcovia socializmu sú obeťou systémovej chyby marxizmu. Skrátka, že socializmus v podaní Marxa, Engelsa a Lenina je slepá cesta spoločenského vývoja. A to všetko je nápomocné k existujúcej ***buržoáznej formy spoločenského vedomia***.

Socializmus je demokratická republika a ekonomika občianskej spoločnosti slobodnej združenej práce vo výrobných podmienkach opísaných v Predmluve⁵ Marxom. ***„Na istom stupni svojho vývoja sa materiálne výrobné sily spoločnosti dostávajú do rozporu s existujúcimi výrobnými vzťahmi, alebo - čo je len právny výraz tohto - s vlastníckymi vzťahmi v ktorých rámci sa dosiaľ pohybovali. Z vývojových foriem výrobných síl sa tieto vzťahy premieňajú v ich putá. Nastáva tým epocha sociálnej revolúcie.“⁴***

Klasická epocha sociálnej revolúcie bola buržoázna revolúcia po roku 1789 vo Francúzsku. Buržoázia vyvlastnila feudálnych vlastníkov pôdy. Potom bola reštaurácia feudalizmu a cez rôzne páky si feudálna trieda prišla na svoje bohatstvo tak isto, ako si po roku 1989 u prišla na svoje bohatstvo nová buržoázia a s jej pomocou zahraničná buržoázia. V sociálnej revolúcie právnický ide o zmenu vlastníckych vzťahov vo výrobe a tomu predchádza pokrok vo výrobe. V Európe po pokroku vo výrobe iba v kapitalizme na informačné technológie vznikla reštaurácia kapitalizmu zo socializmu, a to bol na východe Európy návrat späť k buržoáznemu súkromnému vlastníctvu. História nie je priamočiara, iba to potvrdzuje dnešná Európa. Proletárska sociálna revolúcia 21. storočia v Európe môže začať iba politickým programom, žiadnou vojnou terorizmom a vôbec žiadnym krviprelieváním, musí byť demokratická a slobodná v zmysle rovnosti ľudí privlastnenia si produkcie výroby. Ako dosiahnuť slobodou privlastnenia výsledkov výroby námezdnými zamestnancami (proletariátom) vyriešil Marx systémom slobodnej združenej práce. Výroba informačných technológií už je výrobná sociálna revolúcia 21. storočia, ktorá vyvoláva spoločenské pnutie a keďže revolučné komunistické riešenia nie sú, spoločnosť

prejavuje tendenciu fašizácii. Treba vidieť, že dnes ide o sebaobranu buržoázie a opakovaný predvojnový postup, ako si udržať ľudí pod komandom kapitálu tak povediac z ich vlastnej vôle. Sociálna revolúcia proletariátu je realizácia slobodnej združenej práce a prechod na spoločenské výrobné vlastníctvo a teóriu opíšem z diela Karla Marxa.

„So zmenou hospodárskej základni (občianskej spoločnosti dodávam) prevracia sa pomalšie alebo rýchlejšie celá ohromná nadstavba (dodávam, že v tejto premene je započítaný štát). Ak skúmame takýto proces prevratov, musíme vždy rozlišovať medzi materiálным prevratom v hospodárskych výrobných podmienkach, ktoré je možné prírodovedecký presne zistiť, a medzi právnickými, politickými, náboženskými, umeleckými alebo filozofickými, skrátka ideologickými formami, v ktorých si ľudia tento konflikt uvedomujú a ho vybojujú.“ „Spoločenská formácia nikdy nezaniká skôr, pokiaľ sa nerozvinuli všetky výrobné sily, pre ktoré je zrelá, a nové, vyššie výrobné vzťahy nikdy nenastupujú na jej miesto, pokiaľ materiálne podmienky jej existencie nedozreli v lone starej spoločnosti samé. Preto si ľudstvo ukladá vždy len také úlohy, ktoré môže vyriešiť, lebo pri podrobnejšom skúmaní sa vždy ukáže, že úloha sama vzniká tam, kde materiálne podmienky jej riešenia sú už dané alebo sú aspoň v procese vzniku.“⁵

Európa je odlišná od zvyšku sveta v tom, že **materiálne podmienky** sú vhodné pre vznik systému slobodnej združenej práce, ale vzniku tohto systému bránia **ideologické formy**, ktorými ľudia vnímajú kapitalizmus. Ale po vzniku softvéru môže vzniknúť v demokratickej republike program strany komunistického typu na **“nové, vyššie výrobné vzťahy“**, ktoré ľudia realizujú po uvedomení si možnosti, lebo tieto úlohy: „nikdy nenastupujú ..., pokiaľ materiálne podmienky (vznik softvéru)... nedozreli v lone starej spoločnosti samé“ .

Nehovorme nie, ale diskutujme o možnosti vzniku slobodnej združenej práce.

Nehovorme, že ľudia socializmus nechcú, predložme im demokratický program vzniku slobodnej združenej práce (socializmu), a potom uvažujme v čom je problém, že voliči socializmus nechcú.

Socializmus je evidencia, rozdeľovanie, účtovníctvo produkcie v spoločnom pracovnom čase k čomu je nutná hodnota produkcie, a to predpokladá využité ekonomické diela Karola Marxa až do čias zániku hodnoty, a teda do nedohľadnej budúcnosti vzniku rozdeľovania podľa potrieb (komunizmu).

Socializmus je slobodná združená práca v demokracii, odlišuje sa od kapitalizmu a od vyššej fázy spoločnosti komunizmu tým, že rozdeľovanie je podľa pracovných zásluh, čím sa stráca ekonomická motivácia k práci potrebná pre systéme námezdnnej práci, ale ešte nevznikla dobrovoľná motivácia k práci. Táto skutočnosť a v demokracii ponechané výrobné vlastníctvo buržoáznej triedy si vynucuje vznik triedneho výrobného vlastníctva slobodne združených pracujúcich.

Socializmus je premena triedy námezdného proletariátu na triedu slobodne združených pracujúcich nadobudnutím spoločenského triedneho výrobného vlastníctva organizovaného celoštátnymi odborovými zväzmi.

Nehovorme, že ľudia sa už nechcú organizovať v odboroch, urobme odbory v komunistickom programe mocou, ktorá ekonomicky realizuje politický komunistický program, a potom uvažujme, prečo sú odbory ochotné žiadať buržoáziu o výšku mzdy a nie sú ochotné prevziať ekonomickú moc, ktorou ovládnu výšku dôchodkov z práce svojich členov a v pokročilej fáze voľbou podporia politické strany, ktoré im otvárajú

politikou priestor pre ich ekonomické činnosti.

Týmto postupom individuálne preukážeme, že naším politickým presvedčením je socializmus v teórii marxizmu, ale naše politické uznanie spoločnosťou je v marxistickom programe strany komunistického typu.

Moc, ktorá zrealizuje demokratický program slobodnej združenej práce.

Moc je existenčný problémom politiky a pre strany komunistického typu je opis moci otázkou získania voličov. Je samozrejmé, že program strany realizujú členovia strany, ale strana nebude tou organizovanou mocou, ktorá ekonomický program za socializmus uskutoční. Komunistická strana prenáša žiadosti občianskej spoločnosti na štát, ktorý existuje z vôle a pre úžitok občianskej spoločnosti. Komunistická strana rieši záujem nižšej príjmovej časti občianskej spoločnosti tvorením podmienok pre ich bohatnutie odlúčením ich závislých príjmov od kapitálu a vytvorením politických podmienok pre slobodnú združenú prácu.

Občianska spoločnosť je rozdelená ekonomickým vlastníctvom a ne-vlastníctvom na triedy a tie na podtriedy až záujmové spolky. Tiež treba rozlíšiť triedy občianskej spoločnosti ekonomicky produktívne a iné triedy ekonomicky neproduktívne, ako sú triedy zamestnané štátom a ktoré majú príjem prerozdelením daní všetkých občanov včítane daní štátnych zamestnancov. Táto štrukturovaná občianska spoločnosť si tvorí frakcie z politických strán, ktoré presadzujú jej záujem štátom voči celej občianskej spoločnosti.

Každé úsilie politickej strany voči štátu má v Európe zohľadniť to, že štát je demokratickou republikou (teda nie štátom mutáciou monarchie) a že moc nad štátom vzniká v občianskej spoločnosti demokratickými voľbami. A predložený komunistický program takto definuje komunistickú politiku a sústreďuje sa na občana voliča, pre ktorého vytvára v občianskej spoločnosti politikou predpoklady jeho uplatnenia v rozsahu demokracie, aké má dosiaľ v kapitalizme iba jeho zamestnávateľ a súčasne vlastník výrobných prostriedkov (trieda buržoázie včítane pozemkových vlastníkov preto, že pozemkový vlastníci poberajú peňažnú rentu tvorenú buržoázne). Občania vytvoria realizáciou programu strany komunistického typu novú spoločenskú triedu občianskej spoločnosti: „triedu združene pracujúcich“.

Program definuje budúce politické ciele, ale ich nevysvetľuje, to majú konať komentáre, a v tom som prejavil tiež úsilie v brožúre a na internete „Združená spoločenská práca v spoločenskom vlastníctve“ a na internete „Občiansky socializmus“.

Program za socializmus a budúca prax socialistického spôsobu výroby (systém slobodnej združenej práce) sa nemôžu v základe odlišovať od budúcej praxe, ale teória v programe nemôže postihnúť čiastkové ekonomické vzťahy a tiež podstatné ekonomické vzťahy, ak sú závislé od spoločenského vedomia.

Program za socializmus v časti, v ktorej je nutné vychádzať z aktuálneho spoločenského vedomia a to najmä v jeho veľmi dôležitej časti konkretizácia rozdeľovania (hmotná stimulácia) nie je možné anticipovať, a to ani materialistickou dialektickou logikou preto, že nepoznáme budúce spoločenské vedomie.

Program za socializmus vychádza z Marxovej politickej ekonómie, najmä z časti hodnota produkcie výroby a ide o občiansky socializmus preto, že do občianskej spoločnosti presadzuje socialistický spôsob výroby a k tomu socialistické rozdeľovanie podľa práce. Návrh nemožno spájať s demokratickým socializmom, ktorý chcel v

kapitalistickom spôsobe výroby socialistické rozdeľovanie, čo je v praxi nerealizovateľné. Iné je tiež sociálny štát, v ktorom boli všetky vzťahy kapitalistické iba rozdeľovanie bolo sociálne preto, že sociálny štát bol prostriedkom vytvoreným buržoáziou na vedenie studenej vojny.

Program za socializmus je sloboda združeného vlastníctva výrobných prostriedkov, ktoré vyžaduje politickú demokraciu, informačné technológie, socialistický softvér a nesmie byť akceptovaný názor ľudí, ktorí majú buržoázne vnímanie výrobného vlastníctva. Socializmus v občianskej spoločnosti neruší námezdný systém, ten ponecháva, ale ruší reprodukciu kapitálu v pôsobnosti slobodnej združenej práce. A to je marxistická demokratická cesta prechodu z kapitalizmu do socializmu možná iba v demokratických podmienkach. Program socialistický spôsob výroby je nahradenie námezdného systému práce socialistickým systémom práce, a to sú dôvody pre ktoré nemôže byť programom žiadnej pravicovej a či ľavicovej liberálnej strany.

Program za socializmus nebude mať lepšie demokratické podmienky ku svojmu vzniku, aké má v Európe dnes, to musí byť každému zrejmé, kto sleduje dianie v Európe. Buržoázia odišla od sociálneho štátu sociálnej demokracie a stupňuje intenzitu práce, dĺžku práce, kráti výšku miezd, starobné dôchodky a stupňuje spolpatnenie sociálnych, zdravotných a študijných činností, a to preto, že finančnej oligarchii nestačí zisk dosahovaný rastom produktivity práce. A to je dôvod tej temnej budúcnosti predkladaný mládeži buržoáznou ideológiou.

Až slobodná združená práca preukáže, či žijeme v demokratickej republike.

Kto sleduje spoločnosť sa dozvie, že budúcnosť je temná, ale nie tak temná, aká bola minulosť v československom socializme. Politici, všetko buržoázni, budúcnosť riešia s výstrahou neopakovania socializmu.

Vznik systému slobodnej združenej práce (socializmu) v občianskej spoločnosti je možný s ekonomickým použitím diela Karola Marxa, výroby informačných technológií a v politických podmienkach demokratickej republiky. V týchto troch činiteľoch je jeden neznámy. Či vôbec žijeme v demokratickej republike sa dozvieme až po prijatí komunistického programu socializmu pre občiansku spoločnosť. A preto, že žiadna strana komunistického typu nemá program demokratického vzniku socializmu v občianskej spoločnosti dnes nevieme, či máme demokratickú republiku.

Mediálne presadená verejná mienka je proti socializmu 27 rokov po jeho skončení. Povedzme, že dejiny sú zhodné s kresťanstvom a trvajú 2016 rokov, z toho sme mali 41 rokov socializmus a podľa antikomunizmu za všetko zlé v dejinách môže komunizmus. A čo tie hrozné činy rôznych kapitalistických krajín vykonané od roku 1989? Takto všetko prevracia politika. Teda ako peniaze prevracajú ekonomické vzťahy tak, že ich vnímame opačne, tak isto politika buržoázie prevracia spoločenské vzťahy tak, že ich vnímame v opačnom prejave. Buržoázia koná príkladne totalitnú triedne buržoáznou politiku v štáte a totalitne triedny systém námezdnéj práce v občianskej spoločnosti. Preto nič nevieme o dnešnej buržoáznej demokracii a slobode pokiaľ nemáme politický program alternatívu k totalitnej ekonomike buržoázie.

Komunistická strana aby prežila našu dobu masového uznávania kapitalizmu má prijať demokratický program vzniku marxistického socializmu. Boli získané skúsenosti. Štátne socialistické vlastníctvo už nemôže vzniknúť preto, že je ho možné buržoáznymi politikmi rozkradnúť. Štát socializmu s ekonomikou štátneho kapitalizmu (akú mal

socializmus Európy) nedokáže vytvoriť socialistickú občiansku spoločnosť. Štát má základ v občianskej spoločnosti, a preto je pre štát socializmu prvotne nutný občiansky socializmus (združený systém práce). Do vzniku informačných technológií bola nevyhnutná moc štátu, aby sa udržal socializmus proti kapitálu a teraz je nutná moc nachádzajúca sa v občianskej spoločnosti, ktorá ponechá systém námezdnnej práce a zrealizuje vznik systému slobodnej združenej práce. Preto socialistický spôsob výroby, alebo inak systém slobodnej združenej práce nekoná prevrat v štáte, nevyvlastňuje politicky buržoáziu od výrobného vlastníctva, ale v ekonomickej konkurencii s ňou si buduje vlastný výrobný základ.

Vedecký politický program je zostavený na znalosti ekonomických zákonov, ktoré už vieme marxizmom opísať, t. j. sú nielen vytvorené rozvojom výroby, ale sú aj filozofickými objavmi opísané. Nemusia si ich ľudia ešte uvedomovať, ale komunistický program už musí byť podľa nich zostavený. Nie každý komunista musí byť autor politickej ekonómie, ale každý člen strany vystupuje pred voličmi ako názorový obhájca programu strany. Dôstojnosť strany pred voličmi je jej program a ním zabezpečuje strana dôstojnosť svojho člena.

Politika marxizmu má presadzovať vzťahy také, pre ktoré existujú predpoklady z výroby. Je bez diskusie vidno, že novou a s novými vzťahmi je výroba informačných technológií. Komunistické hnutie si má tiež vziať poučenia z historickej existencie kapitalizmu a dejín spoločností včítane zvláštnych dejín demokracie, a tiež z pádu (československého) socializmu, ktoré sú aktuálne potrebné pre politiku vzniku socializmu. Dielo Lenina je praktickým dielom programového vzniku socializmu a od revolúcie roku 1917 do jeho choroby v roku 1923 ide o dielo udržania sovietskeho socializmu. A to je dnes podstatné, nájsť programovú cestu ku vzniku socializmu a obdobie sovietskeho socializmu po roku 1923 je historicky dôležité, ale nie je určujúce pre politiku vzniku socializmu z reštaurácie kapitalizmu.

Nerozvíjanie marxizmu komunistami bráni vzniku komunistickému programu.

Antikomunizmus je extenzívne a intenzívne buržoáziou podporovaný. Kto číta Manifest komunistickej strany má tam socialistickú a komunistickú literatúru. A tento druh literatúry máme dnes v plnej sile jej pôvodného obsahu. K marxizmu sa hlási nepreberné množstvo autorov, ktorí píšú proti kapitalizmu, ktorí o sebe vyhlasujú, že majú dôsledne súčasný marxizmus a vedia čo treba a ako treba konať, iba ten bývalý socializmus Európy vždy hnojom okydajú. Je to čo dielo, to názor a pre tých, ktorí sa pustia do ekonómie socializmu sú Marx, Engels a Lenin starci, ktorí už nemajú ku dnešku čo povedať. A žiaľ komunistické strany práve túto ekonómiu preberajú, možno aj preto, že v československom socializme sa politickej ekonómie marxizmu nevenovala pozornosť a v komunistických stranách je politická ekonómia dodnes najmenej ovládanou časťou marxizmu. Marxizmus v komunistickom hnutí nemá potrebné uznanie, lebo ak by mal, už dávno majú komunistické strany Európy program socializmu.

Buržoázia bez vojny zvíťazila v studenej vojne, a to bezprostredne chcela, ale či chcela organizovaním vnútornej zrady socializmu poraziť aj marxizmus, to je sporné. Vláda maloburžoáznej sekty nad ZSSR ešte nevedela ako zvrhne reálny socializmus ale už konala znehodnotenie marxizmu, aby jeho chybami zdôvodnila svoju zradu socializmu, a preto sme žili v dlhodobej zrade marxizmus v reálnej existencii socializmu. A to je brzdou komunistického hnutia do dnešných dní, to bývalé reálne trvanie sovietskeho

socializmu a súbežná zrada marxizmu maloburžoáznou sektou vlády nad ZSSR. To bol dôvod straty sympatií reálneho socializmu a komunistického hnutia, ktorú nemožno vrátiť bez marxizmu.

Nerozvíjanie marxizmu komunistami bráni vzniku komunistickému programu a spôsobuje prechod strany na politiku reformovania kapitalizmu. Politika bez Marxovej politickej ekonómie nedokáže zdôvodniť nevyhnutnosť prechodu na pracovný čas v združenom systéme. Peniaze z proletára spravia buržoa ale nie komunistu. Komunistický program sa informačnými technológiami vymanil z peňazí a v konkurencii s tovarovou výrobou musí združený systém práce preukázať svoju prednosť. Preto ak vzniká návrh programu s peniazmi pre systém socializmu, napríklad aj pod menom systém združenej práce, je to politické spiatočnctvo a revizionizmus marxizmu.

Ekonómia marxizmu je kľúčová veda ku vzniku socializmu z reštaurácie kapitalizmu. Dnes by Lenin povedal, kto neovláda Marxovu politickú ekonómiu nie je komunistom. Táto veta má ten istý zmysel ako jeho vyhlásenie: Komunizmus si ceníme len vtedy, keď je ekonomicky zdôvodnený.⁴

Ale dnes máme knihy o ekonómii marxizmu súčasných liberálnych ľavicových autorov, pre ktorých sú Marx, Engels a Lenin v rôznom rozsahu prekonaný. Všetci títo autori viac alebo menej vidia politiku za záujmy pracujúcich tak, ako ju videl proudhonizmus. A to máme možnosť čítať v diele Karola Marxa. Nesprávna ekonómia kapitalizmu je nesprávna ekonómia socializmu a nevyhnutný prechod k politike reforiem kapitalizmu.

Sme 27 rokov v trvajúcej reštaurácii kapitalizmu a politici strán komunistického typu si trúfajú vykonávať politiku bez znalostí marxizmu, čo je to isté, ako by si otvorili lekársku prax bez lekárskeho vzdelania. Výsledkom tohto prístupu k politike je neúspech strán komunistického typu vo voľbách.

Revolúcia ľudu, ktorý pokladá demokraciu za podmienku svojho blahobytu.

Revolúcia vzniká ako nespokojnosť s rozdeľovaním vyrobených statkov, a je prejavom želania ľudí dosiahnuť blahobyt demokratickým rozdeľovaním vyrobených statkov. To je nielen teória revolúcií, ale aj osobné vnímanie udalostí roku 1989 v Československu. Aktívna časť ľudu bola v roku 1989 nespokojná s existujúcim socialistickým rozdeľovaním, táto časť ľudu v reštaurácii kapitalizmu zbohatla a ľud ako celok bol chudobnejší. Ľudia po revolúcii, v ktorej dosiahli demokraciu sú ochotní znášať pokles životnej úrovne! Takto bolo prejavené, že demokracia a sloboda sú tak silné motívy pre prevrat, že za demokraciu a slobodu ľudia obrátia svoje dejiny späť do kapitalizmu.

Vít'azstvo kapitalizmu nad socializmom dnešným pohľadom stálo globálny kapitalizmus väčšiu politicko ekonomickú obeť, než bolo v roku 1989 viditeľné. Ľudovej Číne s komunistickým vedením kapitál umožnil ekonomický rozvoj, a tá sa stáva ekonomickým a politickým lídrom národov dnes ničených finančným kolonializmom. A to Rusko, ktoré Lenin v roku 1917 uchránil pred rozparcelovaním medzi Nemecko a interventov Francúzsko, Anglicko, Ameriku, Japonsko je dnes kapitalistickou krajinou, ktorá sa radí medzi krajiny sveta, ktoré disponujú prírodným bohatstvom. Je to spoločný vplyv týchto „nových ekonomík“, ktoré komplikujú hegemoniu spolku buržoázie označenej ako G7 (Kanada, USA, Japonsko, Anglicko, Taliansko, Francúzsko a Nemecko).

Revolúcia vždy začína so želaniami ľudu dosiahnuť viac demokracie v spojení s

rastom blahobytu, ale keďže dejiny píšu víťazi, každý prevrat je pre víťazov politická revolúcia. Víťazi po revolúcii zbohatnú a prehrajú chudobní. Víťazi v Európe píšu dejiny, preto napriek nepriaznivej politicko ekonomickej situácii v Európe trvá nepravdivý názor na sociálnu revolúciu. Politickú sociálnu revolúciu uskutočnil francúzsky ľud roku 1789 a prisvojila si ho francúzska buržoázia v sebe vlastných výrobných podmienkach manufaktúry, a v tom istom čase v Anglicku prebiehala výrobná sociálna revolúcia zmeny manufaktúry na strojný veľkopriemysel.

Zatiaľ máme v Európe mier s občasným útokom teroristov. Ale dej pokračuje a ten dokazuje, že doba povojnová v Európe skončila v roku 1989 a týmto rokom začala doba predvojnová. Sociálne revolúcia z vojny, fašizmu alebo z policajného štátu je politika na uchvátenie štátu a už to nemôže byť sociálna revolúcia v demokratickej republike. Nielen Parížska komúna z roku 1871 a vraždenie komunardov, ale aj Danton osobnosť Veľkej francúzskej revolúcie z roku 1789 bol pre Lenina v čase Prvej svetovej vojny vzor revolucionára. „Marx zhrnul poučenie zo všetkých revolúcií o ozbrojenom povstaní slovami najväčšieho majstra revolučnej taktiky v dejinách, Dantona: Odvaha, odvaha a ešte raz odvaha.“ / Spisy 26, str.155/

Zastaviť smerovanie k násiliu vojny nemá efektívnu politickú podporu a ani masy ľudu. Iná situácia je vo výrobe. Ľud Európy tvorí výrobou informačných technológií podmienky pre budúcu politickú sociálnu revolúciu, či ľudia chcú alebo nechcú. Sociálna revolúcia je vedľajší produkt rastu produktivity práce. Politika môže zabrzdiť vznik podmienok pre politickú sociálnu revolúciu iba tak, že zabrzdí rast národnej produktivity práce. To ale znamená, že tento národ bude výrobne predbehnutý, a národ výrobne zaostávajúci sa stane skôr či neskôr porazeným v ekonomicky politickom súboji národov. A to sa stalo výrazne národom Sovietskeho zväzu v studenej vojne a národy od tohto štátu úplne nezávislé, ako boli národy Juhoslávie, dopadli najhoršie.

Vzorové postupy ľudia vo všetkom čiastočne opakujú. Noví revolucionári si obliekajú šaty starých revolucionárov, tak Marx opísal spodobňovanie vzorov minulosti. Dnes na Slovenku noví revolucionári štrngajú kľúčmi starých kontrarevolucionárov. Ale hoci slovenská spoločnosť (a nielen slovenská) zostáva v navite spätnej revolúcie do kapitalizmu, revolúcia pokroku prebieha vo výrobe. Stroj je možné naprogramovať a softvér spôsobuje nové vzťahy ľudí, ktoré väčšina ľudí odmieta vnímať ako vznik podmienok pre riešenie sociálnej revolúciu námezdných pracovníkov. A to odmietania potencie softvéru pre program komunistickej strany pokračuje až do podcenenia významu marxistického politického programu pre vznik systému slobodnej združenej práce, ktorý v ekonomickej konkurencii a pri zachovaní demokratickej republiky nahradí systém námezdnej práce.

Nič nie je večné, ani vnímanie kapitalizmu národmi. A podľa Marxa revolučná nálada príde je tak isté, ako to, že kríza kapitálu príde. A podnet ľudu pre toto revolučné konanie bude vychádzať ako vždy z praxe: prevratom dosiahnuť viac demokracie a väčší blahobyt. Ale je tu zmena oproti minulosti. Bude to opísaná idea softvérom a tú si ľudia budú môcť odčítať a za ňou ísť vo svojich demokratických žiadostiach.

Všetky cieľavedomé politické strany majú bez výnimky podľa vlastného úsudku realizovateľný program, a ktoré ho podľa úsudku voličov nemajú, tie voliči nechajú vo voľbách prepadnúť. Môže sa stať, že aj vedecký program strany voliči nechajú prepadnúť. A to potom sa má zamyslieť strana komunistického typu, ako nedokáže odhadnúť aktuálne nápady voličov. Voľby slúžia k prevereniu správnosti programu. Strana komunistického typu má mať realizovateľný politický program tvorený vedeckým socializmom. A opäť si musíme pamätníci československého socializmu priznať, že ak Lenin hovoril a socializme a

komunizme malo to význam ideologický a vôbec nie ekonomicky. Ale ak zjazdy po známom XX. Zjazde v ZSSR tvrdili, že majú v štáte vedecký komunizmus, tak šlo o utopistickú ekonomiku. Má to význam spoznať, kto hovorí. Mládež už nespomenie príklady z československého socializmu, ona už má svoje životné skúsenosti, ale ak bude chcieť politický úspech, bude marxistická a svoje skúsenosti bude prirovnávať k prvému úspešnému politikovi revolúcie proletariátu V. I. Leninovi. Leninova strana mala do roku 1917 program minimálny, ktorým chcela dosiahnuť buržoázu demokratickú republiku a program maximálny, ktorým chcela dosiahnuť politickú moc. Dnes tiež treba program dvojstupňový: jeden všeobecne volebný a druhý ekonomický ku vzniku systému slobodnej združenej práce (socializmu).

DISKUSIA O PROGRAME VZNIKU ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU

Návrh ekonomického programu vzniku združeného systému

Komunistická strana zostavuje ekonomický program pre občanov v Európe, v ktorej víťazná buržoázia zlo studenej vojny preniesla na socializmus (komunizmus), aby sa zabudlo na zlo v miliónoch stratených životov, ktoré sama spôsobilá. Víťaz si toto právo opisovať dejiny vždy prisvojí! Štát sovietskeho socializmu v studenej vojne porazený zradou maloburžoáznej sektu vlády ZSSR strhol so sebou do najväčšej možnej porážky komunistické hnutie. Porážka hnutia zradou jeho vedenia je jeho najväčšia možná porážka! Komunistické hnutie sa môže z tejto porážky vymaniť demokratickým programom vzniku socializmu, v ktorom bude vychádzať z politicko ekonomických podmienok reštaurácie kapitalizmu.

Komunistický program pre ekonomiku občianskej spoločnosti mení sociálne postavenie občanov, ale nie ich prechodom z triedy ne-vlastníctva kapitálu do triedy vlastníctva kapitálu, ale je to prechod občanov z triedy ne-vlastníctva pracovných podmienok do triedy združeného vlastníctva výrobných prostriedkov, v ktorých združenie slobodných ľudí realizuje svoje pracovné uplatnenie.

Aký má byť program strany komunistického typu, aj to je sporné po tak hlbokéj zrade komunistického hnutia, preto tu je obsiahly kompilát v časti OSOBNOSTI TEÓRIE ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU (SOCIALIZMU), ktorým túto otázku opisujem. V tomto návrhu ekonomického programu komunistickej strany je ekonomika, ktorá je revolučná oproti kapitalizmu, a to preto, že iba tak je možné v kontinuite nadviazať na sovietsky a tým aj československý socializmus.

Obsahom programu strany komunistického typu má byť ekonomika, ktorá tvorí programový cieľ, ktorý má prejsť diskusiou, aby sa cieľ stal záujmom členov strany a následne jej voličov. Stupeň konkrétnosti návrhu programu je tiež téma do diskusie, a to je dôvod prečo som môj návrh zoradil do okruhov: **a/ Politika komunistickej strany o vzniku systému slobodnej združenej práce** zameraná na presadenie zákonov štátu

vznik výrobného vlastníctva celoštátnych odborových zväzov slobodnej združenej práce a vznik triedy združene pracujúcich, **b/ Ekonomika slobodnej združenej práce** a vznik spoločenského činiteľa v softvére, **c/ Odbory v systéme slobodnej združenej práce**, združené výrobné vlastníctvo odborových zväzov a celoštátnymi odborovými zväzmi organizované kooperácie združenej práce na komunálnej, národnej a nadnárodnej úrovni.

a/ Politika komunistickej strany o vzniku systému slobodnej združenej práce.

Komunistická strana je politickým zástancam záujmov občanov: a/ pracujúcich za mzdu nižšej príjmovej hladiny, ktorí sú pracovným zaradením trvale proletarizovaní systémom námezdnnej práce, b/ z tejto triedy nezamestnaných, ktorí chcú pracovať.

Komunistická strana politikou presadzuje poznatky spoločenských vied, ktoré dokončili svoje vyčlenenie z filozofie dielom Karola Marxa a Fridricha Engelsa.

Komunistická strana je demokratická frakcia marxistického proletariátu, ktorá má existenčný záujem na demokracii v štáte.

Komunistická strana, ktorá pôsobí v štáte, ktorý je včlenený do Európskej tvorí internacionálny celok celej Európy, ktorým presadzuje národné záujmy v zmysle hesla **PROLETÁRI VŠETKÝCH KRAJÍN, SPOJTE SA!**

Komunistická strana politikou usiluje o vznik právnej úpravy systému slobodnej združenej práce, ktorou sa z triedy námezdných zamestnancov stane trieda s vlastníctvom výrobných prostriedkov, trieda združene pracujúcich. Združeným výrobným vlastníctvom bude zvýšená sloboda a demokracia občanov.

Proletariát komunistickým programom musí zostať tým čím je, a on je výrobným činiteľom, ktorý vkladá živú prácu do výroby a služieb. A to vyžaduje systém práce Marxom nazvaný slobodná združená práca, ktorý nemôže hodnotiť pracovné zásluhy peniazmi, ale iba výlučne pracovným časom. Proletariát má jedinou kolektívnu možnosť mať bohatší život, použiť vlastné sily koncentrované v odboroch a s pomocou politiky komunistického typu vytvoriť systém slobodnej združenej práce.

Komunistická strana prichádza pre námezdného pracujúceho zamestnanca s marxistickým programom slobody založenej na spoločenskom vlastníctve výrobných prostriedkov. Pre mnoho ľudí to je predčasné, verejná mienka je pod vplyvom pádu socializmu v Európe a námezdný systém práce pod komandom kapitálu pokladá za vrchol slobody.

Skutočnosťou je: na jednej strane trvajúca prax námezdného systému kapitalizmu a na strane druhej pád praxe socializmu v Európe. Komunistická politika predkladá teóriu v programe proti praxi kapitalizmu. Ale dejiny nestoja. Prax kapitalizmu sprevádza demokratická kríza, vojna terorizmom, zväčšujúca sa príjmová nerovnosť. A to si vyžaduje politické riešenia od demokratickej buržoázii ale aj od marxistickej frakcie proletariátu.

Komunistická strana predkladá v programe ekonomiku, v ktorej sa bude výroba počítať pracovným časom a môže sa tento zámer pokladať za otázku ekonomickú (ide o peniaze) alebo politickú (ide o moc presadiť zámer) , ale v práve je to otázka filozofická (otázka verejnej mienky). Peniaze nemajú zaniknúť ani pre združenú ekonomiku, majú zostať pre túto časť ekonomiky vo funkciách, v akých ich používa proletariát, teda vo funkcii počítačích peňazí (obeživa). Peniaze nemajú zostať v ekonomike združeného systému pri rozdeľovaní produkcie medzi združených pracovníkov.

Je to veľká zmena, veď peniaze sú tisícročia. Je to ale nevyhnutná zmena a filozofiu vnímania peňazí verejnou mienkou má zmeniť ekonomika slobodnej združenej práce. Pre komunistický program je dôležitá filozofická otázka. Môžu ľudia začať peniaze chápať inak ako buržoázne, teda inak ako vlastníctvo akumulovaných peňazí

určených k nadobúdaní väčšieho množstva peňazí. Predpoklady k tomu vznikajú používaním bezhotovostných platieb. To ale nebude stačiť, aj ak komunistická strana svoj program zostaví marxizmom, bude ho nutné ochrániť pred deformáciami, výrazne v otázke peňazí.

b/ Ekonomika slobodnej združenej práce

Ekonomické vzťahy (výrobné vzťahy) majú právnický výraz vo vlastníckych vzťahoch. Politika (aj v prejave vojny) má väčší význam v kapitalizme ako v predchádzajúcich spôsoboch výroby. Pod ekonomikou dnes častejšie vnímame výmenu ako výrobu preto, že výroba masy životných potrieb je mimo Európu.

Napriek všetkým službám a výrob životných potrieb mimo Európu môžeme vedieť, že tovary prevažujú alebo sú podstatou takmer všetkých služieb, od opakovaných dodávok vody, elektriny, internetu po bývanie, od dopravy cez turistiku, športové zápasy po zábavný priemysel. Tovary v potrubí, sietiach, budovách, štadiónoch nás držia pri živote a zabezpečujú nám blahobyť. Tovary, ktoré nevlastníme si zaplatíme v množstve (veľkosti) ich čiastkového použitia ako cenu služby.

Tovarová výroba kapitalizmu je vrcholná tým, že pracovná sila človeka sa stala tovarom a pracovný trh je tejto skutočnosti dôkazom. Pracovná sila (schopnosť človeka pracovať) sa predajom a kúpou (pracovnou zmluvou) vymieňa na trhu práce, ale spotreba práce je až vo výrobe (a iných ekonomických činnostiach). Marx nám opísal skutočnosť kapitalizmu trvajúcu do dnešných dní!

Marx nám nemohol opísať softvér. Softvér nie je produkt z výroby, je to produkt ľudskej práce. Softvér nie je vo výrobe spotrebovaný, môže sa prenášať medzi strojmi akoby bol duchom strojov, nie je to fyzický tovar hoci sa v kapitalizme vymieňa ako tovar. Softvérom sa zvyšuje produktivita práce, čo je rast množstva (objemu) vyrobeného tovaru za daný čas a v jeho dôsledku je to pokles jednotkovej ceny tovarov. Týmto znakom prežívame tovarovú revolúciu spôsobenú softvérom.

Združený systém práce možný po vzniku softvéru je koniec tovaru pracovnej sily. Je to začiatok konca tovarovej výroby! Marx dal tomuto systému práce názov a určil podmienku jeho existencie rozdeľovanie pracovným časom. Ani Leninom avizovaná elektrifikácia ako znak socializmu nebol vznik činiteľa k tvoreniu socialistického rozdeľovania pracovným časom.

Komunistická strana po vzniku softvéru v informačných technológiách už nemusí svoju politiku tvoriť na funkciách peňazí, ale musí brať ohľad na to, že svoju politiku realizuje v občianskej spoločnosti, ktorej sú vlastné peniaze. Riešením je hodnota, ktorú rozpracoval Karol Marx.

Marx nám prepísal prax kapitalizmu do teórie a na súčasných marxistov je, aby prepísali jeho teóriu pre prax socializmu v manuáli softvéru.

Komunistický program je opis cieľa politiky v podmienkach ideologického súboja s buržoáziou a je nutné začať kapitalistickými vzťahmi, ale keďže kapitalizmus pohltí vôbec všetky vzťahy spoločnosti, preto je nutné obmedziť politický súboj na základné vzťahy kapitalizmu, ktoré sú námezdna práca, mzda a zisk. Politicky konkurovať kapitalizmu socializmom vo všetkých vzťahoch je porážka socializmu z vôle verejnej mienky, a tejto „pasce“ buržoázie sa treba v komunistickej politike vyhnúť.

Pre komunistický program treba pripomenúť, že slobodná združená práca nie je realizovaná v skupinovom (družstevnom) vlastníctve výrobných prostriedkov, ale vždy je to výrobné vlastníctvo slobodne združenej triedy krajiny.

c/ Odbory v systéme slobodnej združenej práce.

Moc plnenia volebných programov komunistickej strany sú ľudia organizovaní v celoštátnych odborových zväzoch a môžu byť organizovaní tiež v strane komunistického typu. Komunistická strana organizuje svojimi členmi mimo stranícku štruktúru vznik odborov a ekonomiky systému slobodnej združenej práce.

Komunistická strana politicky presadzuje ekonomické záujmy triedy proletariátu včítane vlastníckych práv k výrobným prostriedkom, ktoré realizujú celoštátne odborové zväzy cez vznik kooperácii slobodnej združenej práce.

V komunistickom programe sú odbory triednou organizáciou proletariátu v systéme námezdnej práce a zostávajú triednou organizáciou v systéme slobodnej združenej práce.

Komunistický program je z vedeckého dôvodu pre celú triedu proletariátu, ale z hľadiska záujmu jeho plnenia je to program marxistickej frakcie proletariátu. Komunistická strana presadzuje záujem proletariátu voči štátu, ale odborové zväzy musia byť nezávislé od štátu a tak isto musia byť nezávislé od štátu odbormi zakladané kooperácie slobodnej združenej práce.

Kooperácia slobodnej združenej práce nie sú ani štátnymi sociálnymi podnikmi, ale je to konkurencia kapitálovému podnikaniu, a tým námezdnej práce pod komandom kapitálu.

Idea komunistického programu pre odborové zväzy je zostavená použitím prednášky Karola Marxa MZDA, CENA A ZISK². Záver z prednášky: ***Namiesto konzervatívneho hesla: „Spravodlivú plácu za spravodlivú prácu!“ musí si robotnícka trieda napísať na svoju zástavu revolučné heslo: „Preč s námezdým systémom!“ A návrh rezolúcie:***

Po prvé. Všeobecné zvýšenie mzdovej úrovne vedie k poklesu všeobecnej miery zisku, jednako len vcelku neovplyvňuje ceny tovarov.

Po druhé. Kapitalistická výroba má všeobecne tendenciu nie zvyšovať, ale znižovať priemernú úroveň miezd.

Po tretie. Odborové organizácie s úspechom vystupujú ako strediská odporu proti útokom kapitálu. V niektorých prípadoch nemajú úspech, pretože nesprávne používajú svoje sily. A sú úplne neúčinné, keď sa obmedzujú na drobnú vojnu proti následkom terajšieho systému miesto toho, aby sa súčasne usilovali zmeniť ho a použiť svoje organizované sily ako páku na definitívne oslobodenie robotníckej triedy, t. j. na definitívne odstránenie námezdneho systému.

POLITICKÝ PROGRAM VYŽADUJE ZNALOSŤ EKONOMIKY

Systém námezdnjej práce

Úžitková hodnota tovaru je to, prečo tovar chceme, potrebujeme k jeho konečnej spotrebe alebo k ďalšej výrobe. Ekvivalentnú výmenu tovaru konáme podľa jeho výmennej hodnoty, v každom tovare je prvotne navíšené množstvo pracovného času, a tým vzniká výmenná hodnota tovarov, ktorá sa vyjadruje peniazmi v cenách. Termíny hodnota, užitková hodnota a výmenná hodnota charakterizujú vzťahy ľudí. V kapitalizme námezdného systému: **Hodnota** = **c** + **v** + **m**. (**c** = konštantný kapitál = nemenný, **v** = variabilný kapitál = rastúci, **m** = nadhodnota je v peniazoch zisk. Hodnota investovaného kapitálu je (**c** + **v**) a po výrobe je hodnota kapitálu (**c** + **v** + **m**), kapitál je zväčšený o nadhodnotu (neplatenú prácu).

Námezdný systém je spoločná práca ľudí a rozdeľovanie výsledkov práce je individuálne vlastníkom (buržuom) kapitálu. Kapitál je názov pre vzťahy ľudí, nie sú to vždy peniaze a nie sú to vždy hmotné majetky, ale aby kapitálové vzťahy mohli vzniknúť, sú treba peniaze a hmotné majetky. Je to antagonistický vzťah v ekonomike vyjadrený váhou mzdy a zisk, ak stúpa mzda klesá zisk a ak klesá mzda stúpa zisk. Námezdný systém sa nedá odstrániť inak, iba jeho zánikom. Vlastníctvo je vzťah človeka k človeku a môže sa prejavovať iba v spoločenstve ľudí. Vlastníctvo nie je teda vzťah človeka k veciam, lebo bez existencii druhého človeka nemá komu vlastník vlastnícke právo k veciam obmedziť. Námezdný systém práce charakterizuje vzťah človeka bez majetku (proletára) k človeku vlastníkovi pracovných prostriedkov (buržoa). Trieda buržoázie nezamestná proletára skôr, ako sa nepresvedčí, že konkrétny človek je schopný pracovať dlhšie, ako má platený pracovný čas, čo sa potvrdí pracovnou zmluvou. Peňažná mzda skutočné vzťahy ľudí úplne zneprehľadní. Cena tovaru pracovnej sily s názvom mzda je peňažná odmena za celú dobu práce, ale výška mzdy je podľa národných kultúrnych potrieb pracujúcich, ktorá je nižšia ako celá doba práce podľa pracovnej zmluvy, a z tohto rozdielu, *celý pracovný čas platený v peňažnej mzde 8 – čas potrebný na nadobudnutie životných prostriedkov v peňažnej cene mzda 4* = pracovný čas nezaplatený 4, a to je 4 nadhodnota, a to je po premene na peniaze 4 zisk (ak počítame 1 hodina práce = 1 peniaz).

Zisk je pojem strešný, peňažný kapitál má úrok a podnikateľský kapitál má podnikateľský zisk, navyše vlastník pôdy má rentu, ktorej popis tu vynechávam. Teda ak aj použijem (úrok + podnikateľský zisk = zisk) je to správne v tom, že súhrnný zisk je tvorený z nadhodnoty, t. j. z neplatenej práce vo výrobe. Úrok je buď úžernický postup bohatnutia investovaním peňazí, ktoré nevstupujú do kapitálové vzťahu, a je to úrok tvorený ochudobnením podnikateľského zisku. Úrok môže vzniknúť investovaním kapitálu určeného k výrobe, a potom je zisk časť z nadhodnoty tvorenej vo výrobe, kde je úrok + podnikateľský zisk.

Vývoz peňažného kapitálu z tradičných kapitálových krajín G7 do chudobných krajín je jeho návrat do bohatých krajín G7 plus úroky a úroky sú takto položka, ktorá vznikla z pohľadu bohatej krajiny G7 v zahraničí. Kapitalizmus trvá a je dlho aj koniec kolonializmu, a predsa iba niektoré rozvojové krajiny bohatnú, iné sú ešte chudobnejšie, ako boli pred rokmi. Je to tým, že iba nezávislá rozvojová krajina zabezpečí, aby podnikateľský zisk zostal doma a závislá rozvojová krajina na krajinách G7 zostáva trvale chudobná. To má prejav v historickej reakčnosti bohatých národov G7 .

Hodnota sa vo výrobe reprodukuje v tovaroch (**c**), v ktorých je zisk, t. j. neplatená

práca z minulej výroby. Teda reprodukciou hodnoty (c) konštantného kapitálu nemôže zisk vzniknúť. Naproti tomu tovar pracovná sila (v) vstupuje do výroby a až vo výrobe vzniká súčet pracovného času plateného a neplateného. Tovar pracovná sila (v) má cenu mzdu, ktorá je nižšia o nadhodnotu (m), a preto môže z tejto neplatennej práce vznikáť v cene tovarov výroby zisk započítaný do výrobnjej ceny. Ceny koniec koncov oscilujú ako hodnoty akumulovaného pracovného času s výnimkou monopolných cien, vojnových cien, t. j. v podmienkach zrušenej konkurencie.

Námezdný systém je spoločenská výroba. Rast hromadnej tovarovej výroby je podmienený rastom výmeny (rastom trhov) a čím je tovarová výroba a výmena väčšia, tým je výroba viac spoločenská. Buržoázia musela reagovať na rast spoločenskej výroby a svoj námezdný systém premenila z rodinného kapitálu na úplne spoločenský kapitál, t. j. na akciové spoločnosti.

Rozdeľovanie v spoločnosti sa nedá odlúčiť od spôsobu výroby. Otrokárovi sa mohlo zdať, že celý čas práce otroka má pre seba. Poddaný rozdeľovanie mohol vnímať otrocký čas práce na panskom a čas práce obživy na svojom. Námezdný pracovník pod komandom kapitálu celý čas práce odovzdáva otrocky podnikateľovi, nemá s ním nič iné spoločné a iba tak si udrží dostupnosť životných prostriedkov. Rozdeľovanie v námezdnjej práci je súčasne ekonomické donútenie k práci. Rozdeľovanie v námezdnom systéme medzi námezdného pracovníka a buržoa je dané ekonomikou výrobného spôsobu. Buržoa potrebuje zamestnanca, koná rozdeľovanie ak nim nepoveril manažéra zamestnanca, ale zamestnanci nepotrebuje buržoa.

Ale spravodlivosť rozdeľovania vládne medzi buržoáziou v rozdelení ziskov. Výška zisku z kapitálu je ekonomicky regulovaná tak, aby na jednotku kapitálu pripadala rovnaká masa zisku, napríklad na kapitál 100 je zisk 5, na kapitál 1000 je zisk 50, t. j. napríklad vždy 5% . Ale to je minulosť, globalizácia rozdelila kapitál na veľký veľkých ziskov a malý malých ziskov.

V námezdnom systéme je práca spoločná ale či je táto práca aj spoločnosťou uznaná za potrebnú sa dokáže až tým, ak je tovar v cene vymenený za peniaze. Teda postupnosť premeny výrobku na tovar je iba v ekonómii rozložený na postup, v ekonomike to prebieha raz naraz. Teda pokiaľ buržoa výrobok nevymení za peniaze, potiaľ nie je realizovaná nadhodnota vo výrobku. Inak, pokiaľ nie je tovar vymenený za peniaze, potiaľ nie je realizovaný zisk v tovare. Je to ekonomický zákon, výroba sa stane spoločensky potrebnou až po jej predaji ako tovaru, t. j. v námezdnom systéme musí prebiehať neprerušene metamorfóza tovaru na peniaze a peniaze na tovar. Ak v tejto výmene vznikne porucha je kríza.

V námezdnom systéme je človek politicky slobodným a ekonomicky je ako pracovná sila špecifickým tovarom. Tovar ako tovar, za každý sa platí hodnota, ale výlučne iba tovar živá práca má úžitkovú hodnotu pôsobiť dlhší pracovný čas než aký má človek nositeľ živej práce zaplatený.

Rast produktivity práce je charakteristický pre námezdný systém. Napríklad, rast produktivity práce elektrifikáciou spôsobuje rast vybavenie domácností a to stúpa rýchlejšie ako stúpa mzda. Mzda stagnuje, zisk sa zväčšuje, vykorisťovanie pracujúcich tiež, ale za tú istú mzdu je možné kúpiť viac elektrických prístrojov vybavenia domácnosti. Tento príklad opíšem pracovným časom Sumár vybavenia domácnosti pred 50 rokmi mohol byť 1000 pracovných hodín a dnes je sumár vybavenia domácnosti v sortimente a množstve mnohonásobný a predsa mohol zostať čas vybavenia domácnosti na 1000 pracovných hodinách. Je to dané rastom produktivity práce, za 1000 hodín je vyrobených násobne viac výrobkov ako bolo pred 50 rokmi, ich jednotková cena poklesla, ale suma cien zostal na

1000 hodinách ako pred 50 rokmi. Ak by zostal mzda na 1000 hodinách, vykorisťovanie tovaru pracovná sila buržujmi by sa nezmenilo a relatívny spoločenský status buržoázie a proletariátu by sa tiež nezmenil

Ale prax je iná. Pokles cien vybavenia domácností za uplynulých 50 rokov bol taký, že pracujúci nezbadali zníženie hladiny miezd. Teda ak pred 50 rokmi bola norma mzda 1000 a dnes je norma mzdy 800, tak zníženie miezd o 20% nebolo možné spoznať v úbytku bohatstva, ktoré si mohol pracovník za mzdu kúpiť. A proletarizovaní námezdní pracujúci ľudia nezbadali, ako relatívne poklesol ich spoločenský status oproti buržoázii

Rastom produktivity práce klesá ziskovosť kapitálu a to dôsledok znižovania počtu pracujúcich vo výrobe. A ako si ziskovosť kapitál udržal? Znížil o 20% mzdy, napríklad! Do nedávnej minulosti pracovníkmi západnej Európy nepostrehnuteľné, lebo bohatli pri danej dĺžke a intenzite práce a tým, že mali a majú podiel z dovozu ziskov z chudobných krajín.

Zmena produktivity práce nemení hodnotu výroby, ak sa nemení čas a intenzita práce a súčasne rastie alebo klesá množstvo jednotiek výrobkov. Hromadná hodnota výrobkov sa nemení, potom viac hromadných výrobkov znamená, že jeden absorbuje menej pracovného času a opačne menej hromadných výrobkov znamená, že jeden výrobok absorbuje viac pracovného času. Napríklad, dedina prestáva pestovať zeleninu, ak je lacnejšia v obchode. Lacnejšia je preto, lebo hromadná výroba si žiada menej práce na jeden kus zeleniny, to sa premietne cez výrobnú cenu až do maloobchodnej trhovej ceny v dedinskom obchode.

Námezdný systém práce potrebný pre buržoáziu je výroba nadhodnoty tvorená neplatením časti pracovného času zamestnancom. A ak napríklad v banke nevzniká nikdy nadhodnota, a teda ani zisk, aj tak majú bankovní zamestnanci platenú iba časť pracovného dňa a neplatením celého času práce svojim zamestnancom bankári šetria náklady, čo je tiež prínos k zisku banky.

Vlastníci kapitálov (buržoázia) rozdeľuje zisk na svoj dôchodok a akumuláciu (rast) svojho kapitálu. Malý podnikateľ pre seba spotrebuje väčšiu časť zisku a veľký aj ak má troj palubovú jachtu, spotrebuje pre seba malú časť zisku. Malý podnikateľ ak si platí mzdu, zvyšuje si mzdové náklady a znižuje svoj zisk k rozdeleniu. Veľký podnikateľ platí mzdu námezdnému riaditeľovi a aj tak si zväčšuje zisk. (*Dane vynechávam a tiež prerozdelenie zisku medzi buržoáziu.*) Trieda buržoázie vlastní výrobné a životné prostriedky, a tým disponuje výrobným bohatstvom národa. Námezdní zamestnanci sú týmto podradnou časťou národa hoci oni pôsobením svojej živej práci na minulú prácu reprodukujú a akumulujú kapitál. Námezdní zamestnanci svoje podradné postavenie v spoločnosti môžu zmeniť iba novým spôsobom výroby, ktorým je slobodná združená práca.

Sociálnu revolúcia v organizácii práce začala výroba pamäte počítača.

Kapitalizmus je dnes továreň výrobný stroj (je to sústava strojov = továreň), ktorý má stále Marxom opísané tri časti: obrábaciu, prevodovú a pohonnú. 18. storočie bolo revolučné v zdokonalení obrábacej časti výrobného stroja a aj veľké zlepšenie tejto časti bolo zabezpečené pohonom zvieracím, ľudským, vetrom, vodným spádom. 19. storočie je zdokonalenie pohonnej časti výrobného stroja parným strojom a je to vznik továrne (strojného veľkopriemyslu). 20. storočie je elektrifikácia prevodovej časti výrobného stroja (továrne) a vznik elektrifikovanej krajiny. Kapitalizmu začal 21. storočie výrobou pamäte počítača. Počítam storočia hoci sa nikdy nezhodujú roky vzniku revolučnej výroby s

výrobnou charakteristikou storočia.

Pamäť počítača nespôsobila zmenu časti výrobného stroja (pohonnú, prevodovú, obrábaciu) ale pridala štvrtú riadiacu časť výrobného stroja. A to je sociálna revolúcia začatá pamäťou počítača a začiatok, respektíve podnet pre vznik softvéru, ktorý je činiteľom rozvíjania sociálnej revolúcie v organizácii práce. Ale produktivita práce v stupni výroby informačné technológie vznikla a socialistické štátne vlastníctvo v Európe zaniklo. Za zánik socializmu boli peniaze, ktoré použil socializmus a zrada marxizmu jeho premenou v službu maloburžoáznej sekty vlády nad ZSSR. Je isté, že softvérom v podobe internetu sa svet stal blízky a môže vzniknúť komunikácia k rozdeľovaniu dostatku.

Prvým predpokladom vedeckého vzniku socializmu pre Marxa a Engelsa bola periodická kríza za nadvýroby, ktorá sa opakuje od roku 1825. Bola to po prvý krát v ľudských dejinách zaznamenaná výroba dostatku pre všetkých a kríza z nadvýroby je ľuďmi nezvládnuté rozdeľovanie vyrobeného cez kapitál. Od tých čias nevznikol vo výrobe žiaden nový impulz k zániku kapitalizmu preto, že krízu z nadvýroby buržoázia rieši prípravou na vojnu, vojnami, povojnovou obnovou a tiež rastom výroby po kríze. Teda rozšírenie všetkých zlepšení vo výrobe od roku 1825 do vzniku pamäte počítača neprinieslo žiaden nový nástroj pre vedecký politický zápas proletariátu voči buržoázii. Pamäť počítača, ktorá umožňuje zvyšovať produktivitu práce softvérom je iba historicky druhým začiatkom (po vzniku doby kríz z nadvýroby) triedneho zápasu buržoázie a proletariátu pôvodom z výroby. Problémom k uvedomeniu si tejto výrobnéj skutočnosti pre politiku proletariátu vzniká tým, že možnosti výroby informačných technológií využil kapitál ku ziskom a k rastu blahobytu vybraných národov, výrazne tých v spolku štátov G7. Teda sa nestalo, čo predpokladali Marx s Engesom, že bohaté národy budú v čele premeny kapitalizmu na socializmus. Dokonca pred vznikom militantného Anglicka, krátky čas predpokladali, že on bude v čele tohto hnutia.

Prvá reálna politika za socializmus bola konaná v rozvojových krajinách a aj v súčasnosti stále musí ísť v rozvojových krajinách o zámer vzniku dostatku pre všetkých. Samozrejme, aj v týchto krajinách sa v budúcnosti dostanú do štádia, v akom bol československý socializmus, že pri zabezpečení dostatku sa ľudia začnú prirovnávať k bohatým kapitalistickým krajinám, kde sú majetkové rozdiely a prestanú socializmus podporovať s úšklabkom o vlastnej rovnosti v chudobe. To sa môže zopakovať reštaurácia kapitalizmu, ak rozvojové krajiny socializmu nedokážu prekonať štádium premeny štátneho socializmu v občiansky socializmus tak, ako to nedokázal sovietsky (československý) socializmus. Premena štátneho socializmu v občiansky socializmus je premena peňažnej ekonomiky v ekonomiku pracovného času, a to je možné softvérom činiteľom merania výroby pracovným časom. Treba ihneď spomenúť, že socializmus ruší vzťahy námezdnéj práce pod komandom kapitálu a neruší všetky vzťahy, ktoré realizujú ľudia funkciami peňazí.

Peniaze v systéme námezdnéj práce sú informáciou o hodnote tovarov. Ekvivalentné (ne-inflačné) peniaze je potrebou námezdného systému a pritom si kapitál zrádza vlastné korene ak nahrádza ekvivalentné peniaze inflačnými. Všetky vzťahy námezdného systému po stáročia boli tie isté, hoci zlato a striebro postupne úplne nahradil papier, pokiaľ informačné technológie nezačali poskytovať informácie, ktoré doplnili informácie poskytované peniazmi. Tieto informácie softvérom už nie sú iba o výmene s konkurenciou v peniazoch, ale sú priamo o výrobných podmienkach konkurencie. Teda softvér obchodné informácie presunul vo výrobné informácie, čo je prvým predpokladom, aby bolo možné porovnávať produkciu výroby pracovným časom.

Teraz informácie o technológii výrobe a výmene dopĺňujú informácie peňazí, ale

keďže sa námezdny systém peňazí vzdať nemôže, informácie v peniazoch budú stále viac prekážať informáciám v softvéri. Boli časy nástupu počítačového pokroku a napríklad v zdravotníctve sa táto technika neprejavila. A pozrime dnes zdravotníctvo a počítačová technika. Softvér je plne kapitálom využívaný a platí to aj pre metamorfózu premeny tovaru na peniaze a peniaze na tovary, t. j. pre tovarovú výmenu. Teda dnes softvér sprostredkuje peniazom cestu, aby uznali tovar za spoločensky potrebný, čo je nová doba plánovania výroby a výmeny softvérom. Je to výrazné zlepšenie plánovania, ak softvér razí cestu peniazom v ich funkcii tovarovej výmeny. A to znamená, že perspektívne ku spoločenskému uznaniu výrobkov netreba ich premenu na tovary a ani netreba ich výmenu za peniaze, ak je oveľa rýchlejší internet cez ktorý sa výrobca dozvie už pred výrobou, či jeho výrobok bude spoločnosť akceptovať.

Ak predpokladáme, že súkromné kapitály si budú odovzdávať informácie o výrobe a výmene a že zostanú títo vlastníci konkurentmi, je to históriou odmietnutá predstava. Tieto kapitály sa rôznou cestou zlúčili a ďalej zlučujú, potom si prestali a prestanú konkurovať a bude vznikať stále bohatšia a v ľuďoch užšia buržoázna trieda oligarchie prirodzenou cestou námezdného spôsobu výroby. Ďalší stupeň spoločenskej výroby neodstráni námezdny systém a ani rozdeľovanie vlastníctvom kapitálu, ale vytvoril podmienky pre vznik združeného systému a jeho rozdeľovanie pracovným časom.

Softvér zmeny hodnoty námezdného systému na hodnotu združeného systému.

Marxov vzorec hodnoty kapitálu je $K = c + v + m$, kde (c) je konštantný, hodnotou nemeniaci sa kapitál, (v) je variabilný rastúci kapitál a (m) je nadhodnota, t. j. minulá práca vložená do výroby je (c) a celá živá námezdna práca platená (v) a neplatená práca je (m), spolu živá práca ($v + m$). K tomu treba dodať, že v kapitalizme produktivita práce stúpa vybavením pletenej živej práce (v) výrobnými prostriedkami (c). Pracovné predmety $v \frac{1}{2} (c)$ môžem nazvať surovinami a druhá $\frac{1}{2} (c)$ sú stroje. Stroje platí buržoázia a preto si v zisku nárokuje celý prospech z rastu produktivity. Teda ak odbory žiadajú vyššie mzdy, lebo produktivita práce rastie, sú iba žiadateľom, ale ak odbory prevezmú výrobu stanú sa jej osobným činiteľom a dostanú do rúk aj rast dôchodkov z práce (celé rozdeľovanie).

Marxov vzorec hodnoty námezdného systému mení softvér na vzorec hodnoty združeného systému tým, že výroba pridáva informácie (i) v softvéry do ekonomických (vlastníckych) vzťahov už v kapitalizme.

Stroje časť $\frac{1}{2} (c)$ pôsobia vo výrobe na rast produktivity práce ako prírodná sila nikomu neplatená, a to v hodnote rozdielu medzi ich nadobúdacou hodnotou a odpisom do výroby daného času. Takto pôsobí vo výrobe aj softvér (i), ktorý sa výrobou neopotrebuje, ba dokonca, ak sa opotrebuje vo výrobe fyzická časť stroja, softvér je možné priniesť na iný nový stroj. A z týchto kapitalistických hodnotových vzťahov aby vznikol systém združeným musia byť odstránené vzťahy mzdy. Mzdové vzťahy charakterizujú tovar človeka pracovnú silu, ktorý tvorí neplatenou prácou zisky kapitálu. Teda (i) informácie v softvéry sa nedajú vsunúť do vzorca hodnoty kapitálu bez tohto, aby neboli odstránené vzťahy mzdy a zisku. Ide v združenom systéme o posunutie vlastníckych vzťahov výroby z buržoázie na virtuálnom združené výrobné vlastníctvo pre triedu združene pracujúcich. Vzťahy kapitálové zisku a mzdy ($v + m$) sú pridaním informáciami v softvéry (i) zmenené na vzťahy združené ($i + d + a$).

Vznikol vzorec hodnoty systému združenej práce: ($H = c + i + d + a$), kde (c) sú

konštantné výrobné prostriedky, (i) sú informácie, (d) sú dôchodky združené pracujúcich, (a) je tvorba fondu akumulácie združeného výrobného vlastníctva, t. j. (c) + (i) = minulé práca a (d) + (a) = živá združená práca. Informácie (i) v združenom systéme je sumár ekonomicky technologických informácií, ktoré umožňujú merať produkciu v pracovnom čase.

Každý systém výroby je historický (vznikol a zanikne) a program socialistický spôsob výroby alebo inak systém slobodnej združenej práce je tiež historickým, teda nie je to už všeludové spoločenské vlastníctvo výrobných prostriedkov, ale je to triedne organizovaná výroba a jej vlastníctvo je triedne, ale iba jednej pracujúcej triedy. Nie je to štátny socializmus akým bol československý, ale bude pôsobiť v občianskej spoločnosti v demokratickej republike, a tým bude zrušená totalita námezdneho systému.

Socialistický spôsob výroby ruší pracovnú silu človeka ako tovar. Teda aj ak združený systém bude pôsobiť spočiatku v drvivej prevahy námezdneho systému a teda v tovarových vzťahoch, práca človek v združenom systéme nebude tovarom. A nie tým, že to politika prehlási, ale bude to ekonomickými zákonmi vlastníctva výrobných prostriedkov. Slobodný združený systém je výrobné vlastníctvo slobodne združených pracujúcich, a preto nemôže byť tento združený vlastník tovarom.

Vlastníctvo kapitálu (peňazí) a vlastníctvo hodnoty pracovného uplatnenia sú rozdielne vlastníctva. Ak proletariát odborovo organizovaný začne tvoriť sebe vlastné výrobné vlastníctvo, to buržoázii odoberie jej reprodukčné vzťahy. To predpokladá, že systém slobodnej združenej práce nevyvlastňuje buržoáziu, ale plánom tvorí triedne vlastníctvo protipól k tomu, ktoré už od svojho živelného vzniku má buržoázia. Proletariát má dnes k tomuto politickému programu výrobu a chce to už iba opísanie tejto možnosti v politických programoch strán komunistického typu. Združené triedne vlastníctva vznikne v občianskej spoločnosti nutne bez účasti štátnej byrokracie a bez dobročinnosťou sa prezentujúcich buržoázných neštátnych spolkov. Vznikom triedneho vlastníctva proletariátu môže byť poverená iba organizácia triedy proletariátu, a tou sú celoštátne odborové zväzy.

Softvér spoločenský činiteľ združenej práce.

Výroba vyvoláva zmeny pomerov medzi triedami (národmi) a je podnetom pre zmenu dejín triednym bojom. Kto pozerá filmové dokumenty, tak z nich to tak vyzerá, že prvým politickým prejavom rastu produktivity práce nie je zmena vlastníckych vzťahov v národe, ale je to zmena vzťahov medzi národmi. A práve sme generačne prežili nástup novej výroby v raste produktivity práce softvérom, ktorá poznačí 21. storočie. Z toho vyplýva, že nám bezprostredne nehrozia sociálne revolúcie ale vojny.

V Európe môže byť hýbateľ dejín triedny boj vo forme demokratického striedania vlád, ak je demokracia pre všetky triedy slobodná, slobodná v zmysle slobodného systému práce. Pre marxistickú politiku je podstatná možnosť softvérom tvoriť virtuálnu realitu výrobného vlastníctva, ktorú je možné vnímať ako protipól finančnému vlastníctvu kapitálu. Tak ako sleduje vlastník peňazí ich pohyb na mobile, čo mu umožňuje potešenie bezpracného zisku cez rast úrokov, dividend a pod., tak bude sledovať slobodne združený pracovník mobilom pohyb výrobných prostriedkov, ktoré mu umožňujú pracovnú sebarealizáciu.

Ale áno, mnoho ľudí uznáva výlučne peniaze a odmietne virtuálne vlastníctvo podmienok svojho pracovného uplatnenia, ale áno je to veľký rozdiel pre vlastníka kapitálu

ľahký bezprácný zisk alebo možnosť pracovnej sebarealizácie. Ale komunistická politika neplní záujem o bezprácný zisk bohatých ľudí, ako to koná liberalizmus, pre ktorého je vykorisťovanie človeka človekom prirodzený osud ľudského rodu. Komunistická politika naplnia záujem námezdného pracovníka, ktorý musí opakovane námezodne pracovať, aby prežil a nepozná bezprácný zisk. Áno, je nutné počítať s ľuďmi, ktorým sa žiada pracovať pod komandom kapitálu a pre ktorých bude združené výrobné vlastníctvo nepochopiteľná utópia. Je dôležité, že slobodná združená práca tejto časti občanov neberie ich túžby pracovať námezodne s cudzím kapitálovým vlastníctvom a ak sa podarí, tak pracovať pre seba so svojim kapitálovým vlastníctvom. V konkurencii systémov nepôjde iba o výšku dôchodkov z práce, hoci ekonomická konkurencia o výšku dôchodku dvoch systémov práce sa predpokladá, ale pôjde aj o dĺžku pracovného týždňa, intenzitu práce, slobodu, sebauspokojenie. Zmena v komunistickej politiky spôsobená softvérom je v možnosti jej zamerania na občiansku spoločnosť. Od demokratickej republiky sa žiada, aby umožnila uplatnenie slobodnej združenej práce v občianskej spoločnosti.

Námezdný systém má činiteľov výroby: prácu, pôdu a kapitál a od týchto činiteľov výroby má odvodené dôchodky: z práce dôchodok mzdu, z vlastníctva kapitálu dôchodok zisk a z vlastníctva pôdy dôchodok rentu. K činiteľom výroby je osobný činiteľ trieda námezodne pracujúca, trieda vlastníkov kapitálu a trieda vlastníkov pôdy. Tu sme vo výrobe a vynechávam triedy platené štátom. A tiež, trieda vlastníkov pôdy je zlúčená s buržoáziou. Výrobný činiteľ kapitál je sústavná vzťahov medzi ľuďmi a ide o vzťahy charakterizované uchovaním hodnoty bohatstva v peniazoch. Bez peňazí nie je teda možné reprodukovať hodnotu kapitálu, a preto sú peniaze rozhodujúcou formou kapitálu ako výrobného činiteľa. Softvér preberá v kapitalizme funkcie peňazí, okrem ich funkcie uchovania hodnoty, ale softvér nemôže rušiť kapitálové vzťahy. Ale ľudia programovaním softvéru tvoria predpoklady pre politiku, ktorá vykoná so softvérom jediný krok, ale revolučný krok, softvérom začne hodnotiť výrobu a výmenu v pracovnom čase. Teda komunistická politika nevykoná utópiu, aby softvér prevzal nositeľa hodnoty ako náhradu za peniaze, ale komunistická politika vykoná reálne možný krok, začne merať hodnotu vyrobenej produkcie pracovným časom.

Predloha pre uplatnenie združeného systému vzniká uplatnením informačných technológií v ekonomike kapitalizmu, právnický vo vlastníckych vzťahoch kapitalizmu nastáva nahradenie funkcií peňazí softvérom, ktorý takto nahrádza činiteľ výroby kapitál. Vôbec nikde neexistuje združený systém a tam, kde majú socializmus a kto chce môže to nazvať komunizmom a majú rozdeľovanie peniazmi, tak tam ide o štát socializmu s ekonomikou štátneho kapitalizmu. To bol socializmus v Európe, aj československý. Združený systém má základnú charakteristiku rozdeľovanie podielu na produkte združenému pracovníkovi pracovným časom a spoločné triedne výrobné vlastníctvo pracovnej sebarealizácie.

Komunistická politika vykoná náhradu činiteľov námezdného systému práce, pôdy a kapitálu za činitele združeného systému práce, pôdy a softvéru, ale vznikne softvér spoločenský činiteľ združeného systému. Softvér pre združený systéme nie je len výrobným činiteľom, ale ide súbežne o činiteľa spoločenskej výroby a činiteľa spoločenského rozdeľovania produkcie výroby.

Je samozrejmé, že ak má softvér nahradiť činiteľ kapitál a medziiným niektoré funkcie peňazí, treba podľa Kapitálu Karola Marxa spracovať hodnotu do ekonomicky cez softvér. A to bude obsahla diskusia a práca. A tú treba tiež zúžiť. Keďže pôda (myslí sa príroda všeobecne) nie je ani v námezdnom systéme kapitálom, preto v združenom systéme nemá z politických dôvodov určenie, pôjde skôr o skupinové vlastníctvo malých

vlastníkov pôdy v družstvách, a to umožňuje so začiatku pôdu vynechať so združeného systému.

OSOBNOSTI TEÓRIE ZDRUŽNÉHO SYSTÉMU (SOCIALIZMU)

Osobnosti pre marxistickú politiku

V československého socializmu bolo mnoho skupín osobností, ktoré pracovali, aby sa všetci mali dobre a pre budúci združený systém spomeniem z osobných dôvodov skupinu zakladajúcich predsedov Jednotných Roľníckych Družstiev. Ale to už sú osobnosti pre prax socializmu a v tejto fáze prípravy programu za socializmus ide o osobnosti teórie.

Lenin (1870 – 1924) bol úspešným marxistickým politikom a teoretikom, do programe strany nevkladal ateizmus, trval na vysvetľovaní filozofického materializmu a za vyššie vzdelanie pokladal učenie dialektiky od filozofického idealistu Hegela. A až po tom má nasledovať vedecké učenie o skúmaní spoločnosti marxizmus. Kto si prehodí toto poradie, niečo z toho vynechá, ten vôbec nemôže chápať politiku V. I. Lenina. Politika, ktorá je tu dôležitá končí so zrušením Leninovej „Novej ekonomickej politiky“ a až do roku 1989 má prax socializmu význam, ktorý sa ale nevzťahuje na poučenie, ako programom komunistickej strany zostaviť, aby ním bol dosiahnutý združený systém (socializmus).

Engels (1820 – 1895) V Spisoch V. I. Lenina číslo 2, Bratislava 1953 je nekrológ: *5 augusta podľa nového kalendára (24. júla) 1895 skončil v Londýne Fridrich Engels. Po svojom priateľovi Karolovi Marxovi (ktorý zomrel roku 1883) bol Engels najvýznamnejším vedcom a učiteľom súčasného proletariátu na celom civilizovanom svete. Odvtedy, čo osud spojil Karola Marxa a Fridricha Engelsa, životné dielo oboch priateľov sa stalo ich spoločným dielom. Oni prvý ukázali, že robotnícka trieda so svojimi požiadavkami je nevyhnutným výplodom súčasného ekonomického zriadenia, ktoré spolu s buržoáziou nevyhnutne vytvára a organizuje aj proletariát: ukázali, že nie dobromyseľné pokusy šľachetných jednotlivcov, ale triedny boj organizovaného proletariátu vyslobodí ľudstvo z útrap, ktoré teraz naň doliehajú. Celé písané dejiny podnes boli dejinami triedneho boja, striedaním panstva a víťazstiev jedných spoločenských tried nad druhými. A tak to bude pokračovať dovtedy, kým nezmiznú základy triedneho boja a triedneho panstva – súkromné vlastníctvo a bezplánovitá spoločenská výroba. Nech večne žije pamiatka Fridricha Engelsa, veľkého bojovníka a učiteľa proletariátu.*

Marx (1818 – 1883) je tak výrazná osobnosť vo vedeckom spoločenskom poznaní ľudstva, že je nemožné ho vôbec nespomenúť, a preto je jeho dielo deformované aj tým, že sa popiera obrovský prínos Fridricha Engelsa do vzniku vedeckého socializmu a historicky dialektického materializmu ako súčasť marxizmu. Fridrich Enges sa po smrti Karola Marxa prvý vyhlásil za marxistu. V roku 1847 spolu s Marxom napísali prvý program komunistického typu v Manifeste komunistickej strany⁶: „Teoretické poučky komunistov

naskrze nie sú založené na ideách, na zásadách, ktoré by vymyslel alebo objavil ten či onen spasiteľ sveta. Sú len všeobecným výrazom skutočných vzťahov existujúceho triedneho boja, výrazom dejinného vývinu odohrávajúceho sa pred našimi očami. Odstránenie doterajších vlastníckych vzťahov nie je niečo, čo by bolo charakteristické len pre komunizmus. Všetky vlastnícke vzťahy sa v dejinách neprestajne striedali, neprestajne menili. Napríklad Francúzska revolúcia odstránila feudálne vlastníctvo v prospech buržoázneho. Komunizmus sa nevyznačuje odstránením vlastníctva vôbec, ale odstránením buržoázneho vlastníctva.⁶

Owen (1771 – 1858) Do osobností marxistickej politiky radím Roberta Owena na základe názoru Fridrich Engesa v diele Anti-DUHRING⁷ v ktorom opisuje Owena továrnik, ktorý v rokoch 1800 až 1829 viedol pradiareň bavlny v New Lanarku so slobodu konania s takým úspechom, že sa preslávil po celej Európe. Nové mohutné výrobné sily poskytovali podľa Owena základňu pre nové usporiadanie spoločnosti, aby spoločné vlastníctvo pôsobilo pre spoločenské blaho všetkých. Pokiaľ vystupoval iba ako číry ľudomil, získaval len bohatstvo, česť a slávu. Prechod ku komunizmu znamenal zvrat v Owenovom živote. Ale nedal sa odradiť. Všetky spoločenské hnutia, každý ozajstný pokrok, ktorý sa v Anglicku uskutočnil v záujme robotníkov, sú spojené s Owenovým menom.

Osobnosti ako Lenin, Engels, Marx, Owen sú buržoáznou propagandou účelove obvinené zo zločinov, aby ľudia vnímali rovnocenne komunizmus a fašizmus. Ľudia majú zabudnúť, že fašizmus pri obrane kapitalizmu likviduje demokraciu a komunizmus pri potláčaní kapitalizmu presadzuje demokraciu.

V.I.Lenin o programe a volebnej kampane strany komunistického typu.

Píšem z časti kompilát (práca, ktorá vzniká preberaním a novým zostavením cudzích poznatkov), v ktorom ide o napísanie podkladu pre utvorenie názor čitateľa podľa pôvodných vedeckých textov troch marxistických autorov. V.I.Lenin je prvým človekom, ktorý pripravoval dlhodobe politickú stranu k revolúcii politickým programom s poznatkami marxizmu a tiež udržal politickú moc proletariátu v štáte po občianskej vojne v mieri Novou ekonomickou politikou. Lenin robil revolúciu roku 1917 stranou, ktorá mala názov sociálna demokracia, ale vo frakcii väčšiny (po rusky bolševik). Tento názov Lenin navrhol po revolúcii zmeniť na stranu komunistickú, a preto som v textu zmenil názov strany. Sociálna demokracia, ktorú svojho času zakladali aj Marx a Engels sa v roku 1914 zmenila na sociálne šovinistickú tým, že súhlasila s Prvou svetovou vojnou a po roku 1917 Kautským začala s kritikou V.I.Lenina a opustila marxizmus. Od Lenina opisujem text podľa nadpisov v uvedených Spisoch.

Náš program⁸ - Návrh programu našej strany⁸ - O volebnej kampani⁹

Rok 1900. Medzinárodné komunistické hnutie prežíva dnes myšlienkové kolísanie. Doteraz sa Marxovo a Engelsovo učenie nepokladalo za pevný základ revolučnej teórie, teraz sa zovšadiaľ ozývajú hlasy o nedostatočnosti tohto učenia a jeho zastaralosti. Kto sa vyhlasuje za komunistu musí presne vymedziť svoj postoj k Marxovej teórii: táto teória prvý raz premenila socializmus z utópie na vedu, položila pevné základy tejto vedy a načrtla cestu, ktorou treba ísť, rozvíjajúc ďalej túto vedu a vypracovávajúc ju vo všetkých podrobnostiach. Odhalila podstatu dnešného kapitalistického hospodárstva, keďže vysvetlila, akým spôsobom najímanie námezdné pracujúceho, kúpa pracovnej sily zakrýva zotročenie miliónov nemajetného ľudu hŕstkou kapitalistov, vlastníkov pôdy, tovární, baní a

naučila vidieť triedny boj, boj medzi najrozličnejšími druhmi majetných tried a masou nemajetných, s proletariátom, ktorý stojí na čele všetkých nemajetných. Objasnila skutočnú úlohu revolučnej komunistickkej strany: nevymýšľať plány, ako prebudovať spoločnosť, nekázať kapitalistom a ich päťolizáčom o zlepšení o postavenia proletariátu, neorganizovať sprisahania, ale organizovať triedu proletariátu ku konečnému cieľu politickej moci a organizovanie socialistickej spoločnosti.

Mali by sme azda začať otázkou, či je program strany komunistického typu nevyhnutne potrebný. Od súdruhov sme počuli názor, že práve teraz nie je obzvlášť potrebné zostavovať program, že by sa teraz program mohol stať nereálnym. Nesúhlasíme s týmto názorom. Teraz naliehavá úloha nášho hnutia tkvie v zjednotení, v organizácii. Pre tento krok je potrebný program: program musí formulovať naše základné názory, presne určiť naše najbližšie politické úlohy, ukázať tie najbližšie požiadavky, ktoré musia označiť okruh agitačnej činnosti, viesť k zjednoteniu. Program je nástojčivo potrebný aj preto, že európska verejná mienka veľmi často tápe v neobyčajne hlbokých omyloch pokiaľ ide o ozajstné úlohy a spôsoby práce strán komunistického typu: tieto omyly, prirodzene, vyrastajú čiastočne z bahna politickej zatuchnutosti nášho života a čiastočne ich umelo vyvolávajú odporcovia komunistických strán. Možno namietat, že dnešná situácia je ešte aj preto nevhodná pre zostavenie programu, lebo medzi samými komunistami vznikajú nezhody. Možno dúfať, že v diskusii o návrhu programu sa vyslovia všetky názorové odtienky, možno dúfať, že diskusia o programe bude všestranná. Polemika prinesie osoh len v tom prípade, ak vyjasní, v čom sú vlastne nezhody, nakoľko sú hlboké a či tieto nezhody prekážajú spoločnej práci v radoch jednej strany alebo nie.

Vypracovanie spoločného programu strany, pravda, vonkoncom nemusí ukončiť akúkoľvek polemiku, ale pevne stanoví tie základné názory na ráz, ciele a úlohy nášho hnutia, pričom strana ostane zomknutá a jednotná, i keď sa medzi jej členmi budú vyskytovať jednotlivé nezhody o jednotlivých otázkach.

Keď sa hovorí o programe strany komunistického typu, v tomto návrhu je presne ukázaná tá trieda, ktorá jedine môže byť samostatným bojovníkom za socializmus – „proletariát“, je tu kázaný cieľ, ktorý si musí táto trieda vytýčiť - „prechod výrobných prostriedkov a výrobných predmetov do spoločného vlastníctva“, „odstránenie tovarovej výroby“ a „jej nahradenie novou sústavou spoločenskej výroby“ - je tu ukázaná „nevyhnutná predbežná podmienka „premeny spoločenských vzťahov“ a je tu ukázaná medzinárodná solidarita proletariátu a nevyhnutnosť „prvku rozdielnosti v programoch strán komunistického typu v rôznych štátov v súlade so spoločenskými podmienkami každého jednotlivého z nich“.

Rok 1910. Obsah volenej kampane strany má mať tri hlavné zložky: 1. program strany, 2. jej taktika, 3. jej hodnotenie panujúcich alebo najrozšírenejších alebo najškodlivejších pre demokraciu a pre socializmus ideovo – politických smerov danej doby. Strana nemôže existovať bez programu, ak má byť aspoň trochu jednoliatym politickým organizmom schopným vždy dodržiavať líniu pri všetkých možných obratoch udalostí. Bez taktickej línie, vychádzajúcej z hodnotenia súčasnej politickej situácie a presne odpovedajúcej na „prekľate otázky“ dneška, môže existovať krúžok teoretikov, ale nemôže bez nej vyvíjať činnosť politická veličina. Bez hodnotenia „aktívnych“, aktuálnych alebo „módnych“ ideovo – politických smerov môže sa program a taktika zvrhnúť na mŕtve „body“, ktoré nie je mysliteľné uvádzať do života, aplikovať na tisíce detailných, konkrétnych a nanajvýš konkrétnych praktických otázok s chápaním podstaty vecí, s chápaním toho, „čo k čomu patrí“.

K revízii programu strany¹⁰ a Záverečné slovo k referátu o programe strany¹¹

Rok 1917, po víťazstve v revolúcii.

Opakujem: ak chceme seriózne pripraviť program, ak chceme, aby sa tejto práce zúčastnila skutočne celá strana, musíme sa hneď dať do práce všetci, čo máme o vec záujem a uverejňovať tak svoju mienku, ako aj presné návrhy už redakčne upravených bodov, obsahujúcich doplnky alebo zmeny. Navrhovateľ doplnkov do programu má dôkladnejšie vypracovať a presne formulovať svoj návrh a dať ho do súvislosti s dejinami názorov Marxa a marxizmu.

V tejto práci sa nezoberám národmi a pre doplnenie názoru na tvorenie program uvádzam Leninov názor: My chceme slobodné zjednotenie a preto sme povinní uznať slobodu odtrhnutia (bez slobody odtrhnutia nemožno zjednotenie nazvať slobodným). Chceme, aby republika ruského národa pritiahla k sebe iné národy, ale výlučne dobrovoľnou dohodou. Inak sa porušuje jednota a bratský zväzok robotníkov všetkých krajín. Tu je treba pripustiť výnimku z pravidla a vsunúť do tohto paragrafu programu deklaráciu zásad.

Marec 1919, *Lenin sa v referáte zoberal celým spektrom otázok a je osobný.* Súdruh Podbeľskij hovorí o nadchádzajúcej sociálnej revolúcii. Sociálnu revolúciu prežívame a tu nám o nej hovoria ako o nadchádzajúcej. Tvrdia nám, že k revolúcii pristupujeme ekonomicky. Súdruh Piatkov nemôže súhlasiť s tým, že musí byť v programe to čo je, a navrhuje, že v programe musí byť to, čoho niet. Lenin: Nehovoril som že musí byť jedine to, čo je. Povedal som, že musíme vychádzať z toho, čo je nepopierateľne zistené.

Obyvateľstvo zaujíma otázka premeny kapitalizmu na socializmus. Musíme vedecky ukázať, ako bude prebiehať táto komunistická revolúcia. V tomto zmysle sú všetky návrhy polovičaté. Bolo by obrovskou chybou domáhať sa teraz, aby sme v programe vyjadrili ukončený proces, keď existuje len jedna sovietska republika.

Aby bol náš program medzinárodný, musí brať do ohľadu triedne momenty, ktoré sú ekonomicky charakteristické pre všetky krajiny. Pre všetky krajiny je charakteristické, že sa kapitalizmus vo veľkom množstve krajov ešte vyvíja. Platí to pre všetky krajiny, ktoré prechádzajú k buržoáznej demokracii. A tu nám súdruh Rykov rozprával o novej, u nás existujúcej buržoázii. Táto buržoázia sa rodí nielen z našich sovietskych úradníkov – táto buržoázia sa rodí spomedzi roľníkov a domácich malovýrobcov, oslobodených spod jarma kapitalistických bánk. Skutočnosť nám ukazuje, že aj v Rusku roku 1919 kapitalistické tovarové hospodárstvo žije, účinkuje, rozvíja sa, rodí buržoáziu ako v každej kapitalistickej spoločnosti. Tu sa vynára obrovský problém, ktorý ešte kapitalistické národy nerozriešili. No nijaký kapitalisticky formovaný národ ešte neukázal, ako sa tento problém rieši v praxi. Na celom svete existuje predbežne sovietska republika len na území bývalej Ruskej ríše. U nás po prvých mesiacoch revolúcie zachvátili soviety roľníckych zástupcov skoro celú krajinu. My zaostala krajina, sme ich vytvorili. Akýže sme my prototyp kapitalistického národa? Do roku 1917 sme mali zvyšky nevoľníctva. Moc sme dosiahli za výnimočných podmienok, keď nás útlak cárizmu donútil, aby sme vykonali rýchlu zmenu a my sme sa vedeli oprieť na niekoľko mesiacov o všetko roľníctvo ako celok. A tento hlavný hospodársky fakt zabúdate keď hovoríte o prepracovaní celého programu od základu. Bez tohto nebude váš program spočívať na vedeckom základe.

Musíme vychádzať z marxistickej tézy, ktorú všetci uznávajú, že program musí byť založený na vedeckom základe. Program musí vysvetľovať masám. Náš program musí byť súborom pre agitáciu. V našom programe každý paragraf znamená to, čo musí vedieť, osvojiť si a chápať každý pracujúci. Ak nechápe, čo je kapitalizmus, ak nechápe, že maloroľníctvo a domáca malovýroba nevyhnutne a bezpodmienečne rodia neustále tento kapitalizmus, ak toto nechápe, nech by sa hoc aj stokrát vyhlasoval za komunistu a blýskal

najradikálnejším komunizmom, nestojí tento komunizmus ani deravý groš. Komunizmus si ceníme len vtedy, keď je ekonomicky zdôvodnený.

K. Marx o vzťahoch námezdneho systému zisky a mzdy, hodnota a cena².

Kapitalistické vzťahy opísať lepšie ako Marx nedokážem a tie je nutné poznať pre združený systém práce, preto opisujem text vo veľkom rozsahu. Veľa je v našich vzťahoch iné, ale vzťahy z roku 1865 máme a ich aj poznávame. To, že zlato sú peniaze je v praxi zabudnuté, ale je skúsenosť roku 2008, že zlato zostalo komodita kríz. Produktívna trieda, pre ktorú je prednesený tento text sa rastom produktivity práce zmenšila a opačne zväčšeným rozsahom kapitalizmu narástla. Neproduktívne námezdne triedy narástli, ale deľbou práce konajú služby predtým nebývalé. Súhrnne námezdne pracujúce triedy neobyčajne prudko vzrástli a buržoázii v rozvinutom kapitalizme ubúda. Marx tiež cez priateľa občana Westona námezdne pracujúcim oznamuje ich škodlivé chápanie kapitalistických vzťahov. Nadpisy častí prednášky sú vyznačené hrubým písmom..

Úvodné poznámky. Občana Weston sa domnieva, že koná v záujme robotníckej triedy ak obhajuje tézu, že zvýšenie miezd nemôže zlepšiť situáciu robotníkov a že činnosť odborov požadujúcich zvýšenie miezd treba označiť za škodlivú. Marx si váži morálnu odvahu Westona a súhlasí so správnou myšlienkou v jeho téze, že zvýšenie miezd nemôže zlepšiť postavenie robotníkov, ale v aktuálnej situácii je táto téza teoreticky nesprávna a prakticky nebezpečná.

Tu treba vnímať Marxovu dialektickú logiku: Zlepšenie postavenia robotníkov Marx pokladá za možné iba odstránením námezdneho systému, ale v konkrétnej situácii je nutný a možný boj za zvýšenie miezd.

I./ Výroba a mzdy. Weston uvádza predpoklady: po prvé, že množstvo národnej produkcie je niečo nemenlivé, je konštantnou veličinou (množstvom), po druhé, že súhrnom reálnych miezd, t. j. miezd meraných množstvom tovarov, ktoré možno kúpiť, je nemenlivým súčtom, konštantnou veličinou.

Sami môžete zistiť, že množstvo, či veľkosť národnej produkcie sa neprestajne mení, je to veličina variabilná a dokonca aj vtedy, keď neberieme do úvahy zmenu v počte obyvateľstva, musí byť variabilnou veličinou už aj v dôsledku neprestajných zmien v akumulácii kapitálu a produktivity práce. Je nesporné, keby sa dnes zvýšila všeobecná mzdová úroveň, potom by toto zvýšenie o sebe, nevyvolalo bezprostredne zmeny v množstve produkcie aj keby neskôr vyvolalo akékoľvek následky. Vychádzalo by spočiatku z daného stavu.

Predpokladajme však, že množstvo národnej produkcie je veličinou konštantnou a nie variabilnou. Ak máme nejaké dané číslo, povedzme 8, absolútne hranice nezabraňujú, aby zisk bol 6 a mzda 2, alebo zisk 2 a mzdy 6 a celkový počet zostáva 8. Teda fakt, že množstvo produkcie sa nemení, je konštantných 8, nedokazuje to, že sa nemení suma miezd.

Priateľ Weston nepopiera, že robotníci môžu prinútiť kapitalistov zvýšiť mzdy, ale keďže podľa neho je suma miezd svojou povahou stála veličina, musí to vyvolať reakciu. A tiež vie, že kapitalisti môžu znížiť mzdy. A to znamená, že logika konštantného množstva mzdy určuje, že mzda nemôže a nesmie stúpať, ale musí klesať zakaždým, keď si kapitál zmyslí ju znížiť. A potom, ak je v jednej krajine mzdová úroveň vyššia než v druhej, máte si tento rozdiel vysvetliť tým, že vôľa kapitalistov je v každej krajine iná. Isteže kapitál chce brať, čo sa len dá. Avšak nie je našou úlohou rozjímať o jeho vôli, ale skúmať jeho moc,

hranice tejto moci a ráz týchto hraníc.

/II./ Výroba, mzda a zisk. Občan Weston argumentuje: ak robotnícka trieda donúti triedu kapitalistov, aby vo forme peňažnej mzdy platila päť peňazí miesto štyroch, potom: Robotnícka trieda by platila päť peňazí za to, čo predtým zvýšením miezd kupovala za štyri peniaze. Ale prečo je to tak? Akým figľom môže kapitalista dávať za päť peňazí len hodnotu štyroch peňazí? Výmena je v trhových cenách. Ak je klesanie a stúpanie trhových cien závislé do vôle kapitalistu, stáva sa ich pohyb nerozlúštiteľnou záhadou.

Ak predpokladáme, že sa nezmenila produktivita práce, množstvo kapitálu a použitej práce, ani hodnota peňazí, v ktorých sa oceňuje hodnota tovarov, ale že sa zmenila len úroveň miezd, ako môže potom toto stúpanie miezd pôsobiť na ceny tovarov? Môže na ne pôsobiť len tým, že ovplyvňuje fakticky vzťah medzi dopytom po týchto tovaroch a ich ponukou.

Robotnícka trieda ako celok vydáva svoj príjem na existenčné prostriedky. Všeobecné zvýšenie mzdovej úrovne by preto vyvolalo zvýšený dopyt po existenčných prostriedkoch a tým i zvýšenie ich trhových cien. Kapitalisti, ktorí produkujú tieto existenčné prostriedky, boli by odškodnení za zvýšenie miezd zvýšením trhových cien svojich tovarov. Ale ako je to s ostatnými kapitalistami, ktorí neprodukujú existenčné prostriedky. Veď oni zvýšením cien svojich tovarov nemôžu vyrovnať pokles miery zisku, spôsobený všeobecným zvýšením miezd, keďže dopyt po týchto tovaroch nevzrástol. Stúpanie cien existenčných prostriedkov vždy značne obmedzuje spotrebu luxusných predmetov. A naviac, títo kapitalisti, ktorí neprodukujú existenčné prostriedky nemôžu zvýšiť ceny a tým vyrovnať pokles ziskovosti spôsobený zvýšením miezd, keďže dopyt po týchto tovaroch nevzrástol. Ich príjem sa zmenšil, platia viac za zdražené existenčné prostriedky, zmenšia výdavky na luxusné články, v dôsledku toho poklesli ceny ich tovarov. Aké budú následky toho, že kapitál, uložený v rôznych priemyselných odvetviach, má rozdielnu mieru zisku? Nuž také isté, ako vo všetkých prípadoch, kapitál a práca odtekajú z menej výnosných odvetví do výnosnejších, a tento odliv trvá než sa všetko opäť zarovná a ceny sa v dôsledku toho vrátia na svoju predošlú úroveň a vyrovnajú sa. Všeobecné zvýšenie mzdovej úrovne vyvolá teda po prechodnom otrase trhových cien len všeobecný pokles miery zisku a nevedie k trvalejšej zmene cien tovarov.

Je možný iný prípad. Ak by sa celý prírastok miezd utratil na predmety, ktoré predtým neboli súčasťou robotníckej spotreby, nebolo by treba dokazovať, že ich kúpna sila reálne vyrástla. Ale keďže tento vzrast ich kúpnej sily je len dôsledok zvýšenia miezd, musí presne zodpovedať poklesu kúpnej sily kapitalistov. Celkový rozsah dopytu po tovaroch by sa nezvýšil, ale zmenili by sa jednotlivé zložky tohto dopytu. Keďže celkový rozsah dopytu ostáva nezmenený, nemôže nastať nijaká zmena v trhových cenách tovarov.

Občan Weston nás teraz vyzval, aby sme si predstavili ťažkosti, ktoré vzniknú všeobecným zvýšením miezd. Pomyslíte na obrovský nárast dopytu po existenčných prostriedkoch a ukrutné stúpanie cien, zvolal. Marx začal skúmať, aké budú následky všeobecného zvýšenia úrovne miezd a začal ich zvyšovať v Anglicku následkom zákona o 10,5 hodinovom pracovnom čase z roku 1848. Tento zákon znamenal náhle a vynútené zvýšenie miezd v hlavných odvetviach priemyslu. Peňažná mzda továrenských robotníkov stúpila, hoci pracovný deň bol kratší, počet robotníkov v továrňach stúpol, ceny továrenských výrobkov klesali, produktivita práce obdivuhodne vzrástla, odbytistia sa v neslýchanej miere rozšírili. Vzápätí došlo k všeobecnému zvýšeniu miezd poľnohospodárskych robotníkov.

Podľa nášho priateľa Westona, ak berieme do úvahy zvýšenie miezd továrenských robotníkov a zvýšenie miezd poľnohospodárskych robotníkov o 40%, boli by museli v

tomto období 1849 až 1850 obrovsky stúpnuť ceny poľnohospodárskych produktov. A čo sa v skutočnosti stalo? Okrem niekoľkých neúrodných rokov bol neprestajný pokles cien obilia.

Marx týmto zdôvodňuje, že každé zvýšenie dopytu vzniká vždy na základe daného množstva výrobkov. Dopyt nemôže zväčšiť ponuku žiadnych článkov, a môže len zvýšiť ich peňažné ceny. V niektorých prípadoch zväčšenie dopytu vôbec nemení trhové ceny tovarov a v iných prípadoch vyvoláva len prechodné stúpanie trhových cien, po ktorých nasleduje vzrast ponuky, tento vzrast ponuky má zase za následok pokles cien na ich pôvodnú úroveň, ba v niektorých prípadoch i pod ňu. Na podmienkach problému nič nemení, či zvýšenie dopytu nastáva preto, že stúpili mzdy, alebo z hocakých iných príčin. Preto občan Weston svojimi tvrdeniami nič nedokazuje a o sobe odhaľuje, že sa nevyzná v zákonoch, podľa ktorých zväčšenie dopytu vyvoláva zväčšenie ponuky, a vôbec nie definitívne zvýšenie trhových cien.

/III./ Mzdy a obeh peňazí. Náš priateľ povedal: V dôsledku všeobecného zvýšenia peňažných miezd bude treba viac obeživa na vyplatenie tých istých miezd. Ak množstvo obiehajúcich peňazí je stále, ako bude potom možné vyplácať touto stálou sumou obeživa väčšiu sumu peňazí? Najskôr predkladal ťažkosť v tom, že množstvo tovarov, pripadajúce na robotníka, ostávalo nezmenené, hoci sa jeho peňažná mzda zväčšila, teraz spočíva ťažkosť v tom, že sa peňažné mzdy zväčšili, hoci sa množstvo tovarov nezmenilo.

Marx nám dokáže, že táto otázka obehu peňazí nemá celkom nič spoločné s našou témou. So mzdou je to tak: robotník vydá svoju týždennú mzdu u obchodníka, ktorý ju každý týždeň posiela bankárovi, bankár ju každý týždeň vracia továrnikovi, továrnik ju vypláca znovu svojim robotníkom atď. Vďaka tomuto aparátu môže sa ročná mzda robotníka vyplácaná po týždni, povedzme 52 peňazí, vyplácať pomocou 1 peniaza, ktorý každý týždeň vykoná ten istý kolobeh.

Predpokladajme, že mzdy stúpili o 50% na 1,5 peňazí týždenne. Potom by bolo nutné mzdu robotníka vyplácať 1,5 peniazmi, ktoré každý týždeň vykonajú ten istý kolobeh ako pri pôvodnej týždennej mzde 1 peniaz. Keďže robotník používa pre značnú časť denných výdavkov len znaky hodnoty (strieborné a medené mince), ktorých hodnota sa v pomere k zlatu určuje zákonom takisto svojvoľne, ako aj hodnota papierových peňazí – zvýšenie peňažnej mzdy o 50% vyžaduje v najhoršom prípade dodatočný obeh mincí vo výške 0,5 peniaza. Táto suma 0,5 peniaza jedného robotníka násobená počtom robotníkov do obehu peňazí vsunie zlaté mince, ktoré odpočívajú v banke. Ak sa vydajú bankovky (papierové) v tejto sume zlatých mincí, potom zlaté mince, boli by vyhnané z obehu a odtekali by ta, kde budú potrebné v dôsledku zvýšenia miezd. Takto by sa dal zadovážiť dodatočný milión, potrebný v dôsledku zvýšenia peňažnej mzdy o 50%. Rovnaký výsledok možno dosiahnuť aj bez zväčšenia počtu bankoviek zväčšením obehu zmeniek.

Marx nám dokazuje, že sa hodnota a množstvo obiehajúcich tovarov a vôbec suma peňažných transakcií denne menia, dokonca i keď úplne odhliadneme od miezd a predpokladáme, že sa mzdy nemenia, že sa množstvo emitovaných bankoviek denne mení, že sa denne mení suma platieb, realizovaných pomocou zmeniek, šekov, úveru prostredníctvom zúčtovacích ústavou bez použitia peňazí atď. a že dogma občana Westona o stálej sume obeživa je nezlučiteľná s každodennou skúsenosťou. Sú zákony, ktoré umožňujú, aby sa obeh peňazí prispôboval nepretržite sa meniacim podmienkam.

/IV./ Ponuka a dopyt. Občan Weston sa vyslovuje proti vysokým mzdám. Nuž pýtam sa ho: Čo je vysoká a čo nízka mzda? Prečo je napríklad 500 peňazí nízka mzda a 2000 peňazí vysoká mzda? A oproti tomu, aká vysoká mzda je 20000 peňazí? Keby niekto prednášal o teplomere a začal rečniť o vysokej a nízkej teplote, nik z toho

nezmúdrie. Musel by predovšetkým povedať, ako sa určuje bod mrazu a bod varu, a ako sú tieto pevné body určené prírodnými zákonmi, a nie vrtochmi predavačov alebo výrobcov teplomerov. Keď občan Weston hovorí o mzde a zisku, nielenže nevie vyvodiť z ekonomických zákonov takéto pevné body, ale ani nepokladá za potrebné ich hľadať, hoci je úplne zrejmé, že mzdu možno nazvať vysokou alebo nízkou len vtedy, keď ju porovnávame s nejakým meradlom, ktorým sa dá merať ich veľkosť.

Občan Westom mi nemôže vysvetliť, prečo sa za určité množstvo práce dáva určitá suma peňazí. Ak povie, že „to určuje zákon ponuky a dopytu“, opýtam sa ho, najprv: a aký zákon reguluje ponuku a dopyt? Vzájomný vzťah medzi ponukou práce a dopytom po nej sa ustavične mení a spolu s nimi sa mení aj trhovú cenu práce. Ale ak uznávate, že ponuka a dopyt je zákon, ktorý reguluje mzdy, nemôžete hromžiť proti zvýšeniu miezd pretože podľa tohto zákona je periodické stúpanie miezd práve tak nevyhnutné, ako ich periodické klesanie. Ale to neodpovedá na otázku: prečo sa za určité množstvo práce dáva určitá suma peňazí?

Ste na veľkom omyle, ak si myslíte, že ponuka a dopyt určujú koniec koncov hodnotu práce alebo hocakého iného tovaru. Ponuka a dopyt regulujú len prechodné fluktuácie trhových cien. Môžu vysvetliť, prečo stúpa trhovú cenu nejakého tovaru nad jeho hodnotu alebo klesá pod jeho hodnotu, avšak nikdy nemôžu vysvetliť túto hodnotu samu. Predpokladajme, že ponuka a dopyt sú v rovnováhe, a preto prestávajú pôsobiť, tým sa trhovú cenu tovaru kryje s jeho skutočnou hodnotou, s normálnou cenou (*výrobnou cenou*), okolo ktorej kolíšu jeho trhové ceny. Pri skúmaní povahy hodnoty sa už nemusíme zaoberať prechodným vplyvom ponuky a dopytu. Toto platí tak o mzdách, ako aj o cenách všetkých iných tovarov.

/V./ Mzdy a ceny. Občan Weston v podstate hlása dogmu: „Mzdy určujú, resp. regulujú ceny tovarov“. Marx pomimo dokazuje, že anglickí továrenskí robotníci, ktorých práca je pomerne vysoko platená, jednako víťazia nad inými národmi lacnotou svojich výrobkov, kým napríklad nad anglickými poľnohospodárskymi robotníkmi, ktorého práca je pomerne nízko platená, víťazia takmer všetky ostatné národy, lebo anglické poľnohospodárske produkty sú drahé. Dá sa tým dokázať, že až na pár skôr zdanlivých výnimiek, vysoko platená práca vyrába lacné tovary a nízko platená práca drahé. Toto by iba dokázalo, že cena práce neurčuje cenu tovarov.

Ale Weston hovorí, že zisk a renta sú tiež súčasťami tovarových cien, lebo z cien tovarov treba platiť nielen mzdu robotníka, ale aj zisk kapitalistu a rentu pozemkového vlastníka. No z čoho sa podľa neho skladajú ceny? Predovšetkým zo mzdy. Potom sa prirazí určité percento v prospech kapitalistu a ďalšia percentuálna prirážka v prospech pozemkového vlastníka. Podľa toho všetci zastaralí ekonómovia, ktorí hlásia dogmu, že mzda reguluje ceny, pokúsili sa to dokázať tým, že zaobchádzali so ziskom a s rentou ako s čírou percentuálnou prirážkou ku mzde. Si mysleli, že vôľa kapitalistov určuje zisky. Keď tvrdia, že sa zisk určuje vzájomnou konkurenciou kapitalistov, nič tým nehovoria, konkurencia vyrovnáva rozličné miery zisku v rozličných výrobných odvetviach, respektíve redukuje ju na priemernú úroveň, no nikdy nemôže určovať samu túto úroveň alebo všeobecnú mieru zisku.

Marx o dogme, že mzda určuje cenu tovarov. Keďže cena je výmenná hodnota - a keď hovoríme o hodnote máme na mysli vždy výmennú hodnotu – teda výmenná hodnota, vyjadrená v peniazoch, potom je dogma, že „hodnota práce určuje hodnotu tovarov“ alebo „hodnota práce je všeobecným meradlom hodnôt“. Ako sa potom určuje „hodnota práce“ sama? Tu dochádzame k mŕtvemu bodu, prirodzene len vtedy, ak rozmýšľame logicky. Tak či onak je očividné, že ak urobíme všeobecným meradlom a regulátorom hodnoty hodnotu

jedného tovaru, napríklad práce, obilia, či hocakého iného tovaru, potom len odsúvame ťažkosť, pretože určujeme jednu hodnotu inou hodnotou, ktorú tiež treba určiť.

Dogma, že „mzda určuje ceny tovarov“ znamená, že sa o hodnote skutočne vonkoncom nič nedozvieme. Keby sme sa pridržovali týchto predpokladov, boli by všetky úvahy o všeobecných zákonoch politickej ekonómie len prázdne táranie. Preto bolo veľkou Ricardovu (1772-1823) zásluhou, že vo svojom diele „Základy politickej ekonómie“ vydanou v roku 1817 úplne rozbúral otrepaný klamný úsudok, že „mzdy určujú ceny“.

/VI./ Hodnota a práca. Čo je hodnota tovaru a čím sa určuje? Nemôže prebrať celú politickú ekonómiu, ale dotkne sa hlavných bodov. Keď hovoríme o hodnote, o výmennej hodnote tovaru, máme na mysli kvantitatívne proporcie, v ktorých sa tento tovar vymieňa za všetky ostatné tovary. No vtedy sa vynára otázka: ako sa regulujú proporcie, v ktorých sa tovary navzájom vymieňajú? Zo skúsenosti vieme, že tieto proporcie sú nekonečne rozmanité. Ak vezmeme napríklad pšenicu, uvidíme, že sa kilo pšenice vymieňa za rozličné iné tovary v takmer nekonečne rozmanitých proporciách. No keďže hodnota pšenice zostáva vždy rovnaká, nezávisle či je vyjadrená v hodvábe, zlate alebo v nejakom inom tovare, táto hodnota musí byť niečím nezávislým a odlišným od rozmanitých proporcií, v ktorých sa vymieňa za iné tovary. Musí jestvovať možnosť vyjadriť tieto rozmanité formy prirovnávania prostredníctvom rozmanitých tovarov takou formou, ktorá sa od tohto celkom líši.

Ďalej, ak poviem, že kilo pšenice sa vymieňa za železo v určitom pomere, čiže hodnota kila pšenice sa vyjadruje v určitom množstve železa, hovorím tým, že sa hodnota pšenice a jej ekvivalent v podobe železa rovnajú nejakej tretej veci, ktorá nie je ani pšenicou ani železom, lebo vychádzam z toho, že vyjadrujú tú istú veličinu v dvoch rôznych podobách. Preto každý s týchto tovarov – pšenica i železo – musí sa dať redukovat' nezávisle od seba na túto tretiu vec, ktorá je ich spoločným meradlom.

Znázorníme si to veľmi jednoduchým geometrickým príkladom. Ako postupujeme, keď porovnávame plochy. Plochu akéhokolvek trojuholníka uvedieme na výraz, ktorý sa úplne líši od jeho viditeľného tvaru, na polovicu súčinu jeho základne a výšky, tým môžeme navzájom porovnávať rozličné plochy všetkých priamočiarych obrazcov, pretože každý možno rozložiť na určitý počet trojuholníkov. Túto metódu treba použiť aj pri hodnotách tovarov. Musíme vedieť, ako sa všetky hodnoty uvádzajú na jediný výraz, ktorý je im všetkým spoločný, a rozlišovať ich len podľa proporcií, v akých obsahujú práve toto identické meradlo.

Keďže výmenné hodnoty tovarov sú spoločenskými funkciami týchto vecí a nemajú nič spoločné s ich vlastnosťami, musíme sa predovšetkým pýtať: čo je spoločnou spoločenskou substanciou každého tovaru? Je to práca. Na výrobu každého tovaru treba použiť čiže doň vložiť určité množstvo práce. Nehovoríme o práci ako takej (tvoriacu užitočnú hodnotu), ale o spoločenskej práci. Keď niekto vyrába predmet priamo pre svoju vlastnú spotrebu, vytvára výrobok a nie tovar. Výrobca, ktorý pracuje sám pre seba nemá vôbec do činenia so spoločnosťou. Ale aby vyrobil tovar, musí nielen vyrobiť predmet uspokojujúci tú či onú spoločenskú potrebu, ale i jeho práca musí byť súčasťou a zlomkom celkového množstva práce, ktoré spoločnosť vynakladá. Jeho práca musí byť podriadená deľbe práce v rámci spoločnosti. Bez ostatných čiastkových práce nie je ničím, ale je nevyhnutná, aby ich doplnila.

Ak skúmame tovary ako hodnoty, skúmame ich výlučne ako spredmetnenú stelesnenú, alebo ak chcete, kryštalizovanú spoločenskú prácu. Z tohto hľadiska sa môžu od seba líšiť iba tým, že predstavujú väčšie či menšie množstvo práce, napríklad v hodvábenej vreckovke môže byť spracované väčšie množstvo práce ako v tehle. Ale čím meriame množstvo

práce? Dĺžkou pracovného času, hodinami, dňami, atď. Aby sa dalo použiť toto meradlo na prácu, treba všetky druhy prác redukovať na priemernú čiže jednoduchú prácu ako na ich jednotku.

Dochádzame teda k záveru, že tovar má hodnotu preto, lebo je kryštalizáciou spoločenskej práce. Veľkosť jeho hodnoty čiže jeho relatívna hodnota závisí od toho, či obsahuje väčšie alebo menšie množstvo spoločenskej substancie, t.j. závisí od relatívneho množstva práce, nevyhnutného na zhotovenie tovaru. Relatívne hodnoty tovarov sa teda určujú príslušnými kvantami čiže množstvami práce, ktoré sú vložené, spredmetnené, stelesnené v týchto tovaroch. Súvzťažné množstvá tovarov, ktorých výroba si vyžaduje rovnaký pracovný čas, sú rovnaké. Čiže: pomer medzi hodnotou jedného tovaru k hodnote iného tovaru rovná sa množstvu práce, stelesneného v jednom z nich, množstvu práce, stelesneného v druhom.

Marx tuší, že sa ne jeden človek opýta, či je skutočne rozdiel medzi tvrdením, že mzdy určujú hodnotu tovarov, a tvrdením, že ich určuje relatívne množstvo práce, potrebné na ich výrobu? Museli ste však postrehnúť, že odmena za prácu a množstvo práce sú celkom rozličné veci. Povedzme napríklad, že v kvarteri pšenice (1 kvarter = 290,79 l) a v unci zlata (1 unca = 31,0135g) sú stelesnené rovnaké množstvá práce. Marx uvádza príklad, ktorý použil Benjamin Franklin v roku 1729, ktorý ako jeden z prvých odhalil pravú povahu hodnoty. Nuž predpokladajme teda, že kvarter pšenice a unca zlata sú rovnaké hodnoty čiže ekvivalenty, pretože sú kryštalizáciou rovnakých množstiev priemernej práce určitého počtu dní alebo týždňov práce, ktorá je v nich stelesnená. Keď takto určujeme relatívne hodnoty zlata a obilia, berieme azda nejako do úvahy mzdy poľnohospodárskeho robotníka a baníka? Vonkoncom nie. Otázka, ako bola platená ich denná alebo týždenná práca, ba dokonca otázka, či sa vôbec použila námezdná práca, ostáva celkom nejasná. Ak sa použila námezdná práca, mohli byť mzdy týchto dvoch robotníkov úplne rozdielne. Robotník, ktorého práca je spredmetnená v kvarteli pšenice mohol dostať iba dva bušli (2 x 36,35 l), kým robotník zamestnaný v bani mohol dostať pol unce zlata (31,0135 g : 2). Mzda sa môže rovnať polovice, tretine, štvrtine, pätine alebo nejakej inej alikvotnej čiastky kvartela obilia či unce zlata. Pravda ich mzdy nemôžu prevyšovať hodnoty tovarov, ktoré vyrobili, nemôžu byť vyššie no môžu byť nižšie, a to v najrozmanitejších stupňoch. A najhlavnejšie je, že hodnoty, relatívne hodnoty napríklad obilia a zlata, sa určujú celkom nezávisle od hodnoty použitej práce, t. j. od mzdy. Preto je určovanie hodnoty tovarov relatívnym množstvom spredmetnenej práce, niečo celkom odlišné od tautologického určovania hodnôt tovarov hodnotou práce alebo mzdou. (*Tautológia je vysvetlenie, pri ktorom sa to isté vysvetľuje tým istým.*)

Pri vypočítavaní výmennej hodnoty tovaru musíme k množstvu práce, použitého v poslednom štádiu výroby, prirátat množstvo práce, ktoré bolo predtým vložené do suroviny, a ďalej práce použitej na náradie, nástroje, stroje, budovy, ktoré majú podiel pri vykonávaní tejto práce. Niektorá minulé práca sa spotrebuje ihneď, nektorá sa prenáša postupne na výrobky.

Ak množstvo práce, vynaložené na výrobu tovaru, určuje jeho hodnotu, mohlo by sa zdať, že čím je človek lenivejší alebo nešikovnejší, tým väčšiu hodnotu bude mať tovar, ktorý zhotovil, pretože zhotovenie tohto tovaru si vyžaduje dlhší pracovný čas. No taký záver by bol veľkým omylom. Marx použil výraz „spoločenská práca“ a tento výraz „spoločenský“ zahrnuje mnohé momenty. Keď hovoríme, že sa hodnota tovaru určuje množstvom práce, ktoré sa doň vkladá alebo v ňom kryštalizuje, mienime množstvo práce, nevyhnutné na jeho výrobu za daného stavu spoločnosti, za určitých priemerných výrobných podmienok, za danej priemernej spoločenskej úrovne intenzity a priemernej

obratnosti pri použitej práci. Keď v Anglicku začal parný tkáčsky stroj konkurovať krosnám, stačila na spracovanie určitého množstva priadze už len polovica niekdajšieho pracovného času. Pravda, úbohý ručný tkáč musel teraz pracovať 18 hodín denne, a nie 9 ako predtým. Ale produkt jeho práce obsahoval už len 9 hodín spoločenskej práce, čiže 9 hodín práce, spoločensky nevyhnutnej na to, aby sa určité množstvo priadze premenilo na tkanivo. Teda produkt 18 hodín jeho práce nemal teraz väčšiu hodnotu, ako mal predtým jeho produkt, zhotovený za 9 hodín.

Ak sa výmenné hodnoty tovarov regulujú množstvom spoločensky nevyhnutnej práce, ktorá je v nich spredmetnená, musí pri každom zväčšení množstva práce potrebnej na výrobu tovaru stúpnuť jeho hodnota takisto, ako musí klesnúť pri každom zmenšení množstva tejto práce.

Keby množstva práce, nevyhnutné na výrobu určitých tovarov, ostali konštantné, ostali by konštantné aj ich relatívne hodnoty. Množstvo práce, nevyhnutného na výrobu nejakého tovaru, mení sa nepretržite so zmenou produktivity práce. Čím väčšia je produktivita práce, tým viac výrobkov sa zhotoví za daný pracovný čas, čím nižšia je produktivita práce, tým menej výrobkov sa zhotoví za rovnaký čas. Keby napríklad v dôsledku vzrastu obyvateľstva bolo treba obrábať aj menej úrodnú pôdu, dalo by sa získať predošlé množstvo produktov len vynaložením väčšieho množstva práce, a potom by hodnota poľnohospodárskych produktov stúpala. Na druhej strane, ak výroba v priemysle pohltí násobne menej práce ako predtým, teda aj hodnota pridaná priemyselným tovarom bude násobne menšia ako predtým, hodnota priemyselných tovarov úmerne klesá.

Ak neprihliadneme na rozdiely v prirodzených schopnostiach a v nadobudnutej obratnosti rozličných národov, musí produktivita práce závisieť predovšetkým: po prvé, od prírodných podmienok práce, od úrodnosti pôdy a bohatstva baní atď., po druhé, od neprestajného zdokonaľovania spoločenských síl práce, ktoré vznikajú výrobou vo veľkom meradle, koncentráciou kapitálu, kombinovaním prác, postupujúcou deľbou práce, strojmi, zlepšenými pracovnými metódami, používaním chemických a iných prírodných síl, skracovaním času a priestoru pomocou spojovacích a dopravných prostriedkov a všelijakými inými vynálezmi, ktorými veda zapriaha prírodné sily do služieb práce a vďaka ktorým sa rozvíja spoločenský a kooperatívny ráz práce. Čím väčšia je produktivita práce, tým menej práce treba vynaložiť na dané množstvo produktov, teda tým menšia je hodnota produktu. Čím menšia je produktivita práce, tým viac práce treba vynaložiť na to isté množstvo produktov, teda tým väčšia je ich hodnota. Preto môžeme vyhlásiť za všeobecný zákon: Hodnoty tovarov sú priamo úmerné pracovnému času, ktorý sa vynaložil na ich výrobu, a nepriamo úmerné produktivite vynaloženej práce.

Dosiaľ sme hovorili o hodnote, teraz niekoľko slov o cene, t. j. o zvláštnej forme, ktorú nadobúda hodnota.

Cena sama o sebe nie je nič iné ako peňažný výraz hodnoty. Hodnota zlata alebo striebra, podobne ako hodnoty všetkých iných tovarov sa regulujú množstvom práce nevyhnutným na to, aby sa získali. Určité množstvo výrobkov svojej krajiny, v ktorých je kryštalizované určité množstvo našej národnej práce, vymieňate za produkty krajín produkujúcich zlato a striebro, v ktorých je kryštalizované množstvo ich práce. Takto, totiž výmenným obchodom, sa ľudia učia skutočne vyjadrovať hodnoty všetkých tovarov – t. j. príslušného množstva práce, vynaloženého na ich výrobu – v zlato a v striebre. Ak pozornejšie preskúmate tento peňažný výraz hodnoty – alebo, čo je to isté, premenu hodnoty na cenu - zistíte, že ide o postup, ktorým hodnoty všetkých tovarov nadobúdajú samostatnú a rovnorodú podobu, čiže, ktorým sa stávajú výrazom množstiev rovnakej spoločenskej práce. Pokiaľ cena je iba peňažným výrazom hodnoty, nazýval ju Adam Smith

(1723-1790) „prirodzenou cenou“ a francúzski fyziokrati „nevyhnutnou cenou“.

Fyziokrati tvrdili, že nadprodukcii vytvára iba trieda poľnohospodárov, trieda priemyselníkov je z hľadiska nadproduktu sterilná a trieda pozemkoví vlastníci dostávajú od poľnohospodárov neekvivalentnú peňažnú rentu, za ktorú kupujú produkty poľnohospodárov a priemyselníkov, Marx uznával pokrokovosť fyziokratov v ich dobe výroby. Marx „prirodzenú cenou“ a „nevyhnutnú cenu“ nazýva výrobnou cenou.

Nuž aký vzťah je medzi hodnotami a trhovými cenami, čiže medzi výrobnými cenami a trhovými cenami? Všetci viete, že trhová cena všetkých tovarov jedného druhu je rovnaká, aj keď sú výrobné podmienky jednotlivých výrobcov akokoľvek odlišné. Trhové ceny vyjadrujú len priemerné množstvo spoločenskej práce, nevyhnutné za primeraných výrobných podmienok na to, aby bolo možné zásobiť trh určitým množstvom určitého tovaru. Trhová cena sa vypočíta v súhlase s celkovým množstvom všetkých tovarov tohto druhu. Potiaľ sa trhová cena tovaru zhoduje s jeho hodnotou je to tiež *výrobná* cena. Na druhej strane kolísanie trhových cien, ktoré raz vystupujú nad hodnotu čiže *výrobnú* cenu. A druhý raz klesajú zase pod ňu, závisí od výkyvov medzi ponukou a dopytom. Odchýlky trhových cien od hodnôt nastávajú stále, ale ako vraví Adam Smith: „Prirodzená cena (*Marxova výrobná cena.*) je akýmsi centrom, ku ktorému stále gravitujú ceny všetkých tovarov. Rozličné náhodné okolnosti môžu ich udržať občas značne nad jej úrovňou a niekedy stláčať pod ňu.“

V prípade, že sú ponuka a dopyt v rovnováhe, trhové ceny sa budú zhodovať s ich *výrobnými* cenami, t. j. s ich hodnotami. Avšak ponuka a dopyt neprestajne musia mať tendenciu navzájom sa vyrovnávať. Ak si nevšimame vplyv monopolov a iných modifikácií, potom sa všetky druhy tovarov predávajú v priemere za ich príslušné hodnoty, t. j. za ich *výrobné* ceny. Priemerné obdobia, v ktorých sa výkyvy trhových cien navzájom vyrovnávajú, sú pri rozličných tovarov rozličné.

Ak sa teda všeobecne v medziach trocha dlhších období predávajú všetky druhy tovarov za ich príslušné hodnoty, bolo by nezmyselné predpokladať, že zisky – nie v jednotlivých prípadoch, ale stály obvyklý zisk v rozličných priemyselných odvetviach – vznikajú z prirážky k cenám tovaru alebo z toho, že sa tovary predávajú za ceny, ktoré značne prevyšujú ich hodnotu. Všetko, čo by niekto získal ako predávajúci, strácal by ako kupujúci. Tu nič nepomôže, že sú ľudia, ktorí kupujú a pritom nepredávajú, alebo spotrebúvajú bez toho aby vyrábali. To, čo títo ľudia platia výrobcovi, museli by predtým dostať od výrobcov zadarmo. Ak niekto najprv zoberie vaše peniaze a potom vám ich vracia tým, že kupuje vaše tovary, nikdy nemôžete zbohatnúť, i keď svoj tovar predávate draho tomu istému človeku.

Ak teda chcete objasniť všeobecnú povahu zisku, musíte vychádzať s tézy, že sa tovary predávajú v priemere za svoje skutočné hodnoty a že zisk vzniká pri predaji tovarov za ich hodnoty, t. j. z predaja proporcionálneho množstva práce v nich stelesnenej. Ak nemôžete objasniť zisk na základe tohto predpokladu, nemôžete ho vôbec objasniť. Zdá sa, že je to paradoxné a protirečí to každým skúsenostiam, ako napríklad to, že voda sa skladá z dvoch ľahko zápalných plynov. Vedecké pravdy sú vždy paradoxné, ak ich posudzujeme na základe každodennej skúsenosti, ktorá vníma len klamlivé zdanie vecí.

/VII./ Pracovná sila. Rozobrali sme povahu hodnoty, hodnoty každého tovaru a teraz musíme sústrediť pozornosť na špecifickú hodnotu práce. Všetci ste pevne presvedčení, že denne predáte práve svoju prácu, že teda práca má cenu, a pretože cena tovaru je len peňažným výrazom jeho hodnoty – musí určite existovať aj niečo ako hodnota práce. Lenže v skutočnosti nejestvuje nič také ako hodnota práce vo zvyčajnom zmysle tohto slova. Videli sme, že množstvo nevyhnutnej práce, kryštalizovanej v tovare, určuje

jeho hodnotu. Nuž, ak by sme chceli použiť tento pojem hodnoty, ako by sme mohli určiť hodnotu povedzme desaťhodinového pracovného dňa? Koľko práce obsahuje tento deň? 10 hodín práce. Keby sme povedali, že hodnota desaťhodinového pracovného dňa sa rovná 10 hodinám práce alebo množstvu práce, ktoré obsahuje tento pracovný deň, bola by to tautológia, ba nezmysel.

Robotník nepredáva priamo svoju prácu, ale svoju pracovnú silu, ktorú dáva prechodne k dispozícii kapitalistovi. Toto je natoľko správne, že je zákonom stanovené maximálne časové trvanie, na ktoré smie robotník predávať svoju pracovnú silu. Thomas Hobbes (1588-1679) vraví: „Hodnota človeka ako i všetkých iných vecí je jeho cena, t. j. to, čo sa platí za používanie jeho sily.“ Keď vyjdeme z tohoto základu, budme môcť určiť hodnotu práce, ako i hodnotu každého iného tovaru.

Ale najprv sa musíme spýtať ako vznikol podivuhodný jav, že na trhu nachádzame jednak kategóriu kupujúcich, ktorí vlastnia pôdu, stroje, suroviny a existenčné prostriedky, t. j. predmety, ktoré sú produktami práce, okrem neobrobenej pôdy a jednou kategóriou predávajúcich, ktorí nemajú čo predávať, iba svoju pracovnú silu, svoje čínorodé ruky a mozgy, že jedni stále kupujú, aby hanobili zisky a obohacovali sa, kým druhí stále predávajú, aby si zarobili na živobytie. Skúmaním tejto otázky by bolo skúmaním problému, ktorý ekonómovia nazývajú „prvotnou resp. pôvodnou akumuláciou“ ktorý sa však mal nazývať pôvodným vyvlastnením. Zistil by sme, že takzvaná pôvodná akumulácia kapitálu je iba radom historických procesov, ktoré viedli k rozkladu pôvodnej jednoty medzi pracujúcim človekom a jeho pracovnými prostriedkami. Ak raz nastalo takéto odlúčenie pracujúceho človeka od pracovných prostriedkov, uchováva a reprodukuje sa naďalej v čoraz väčšom rozsahu do tých čias, kým nový a radikálny prevrat v spôsobe výroby ho zase nezvrhne a neobnoví pôvodnú jednotu v novej historickej forme. Nuž čo je vlastne hodnota pracovnej sily?

Ako hodnota každého iného tovaru aj hodnota pracovnej sily sa určuje množstvom práce, ktoré je nevyhnutné na jej výrobu. Pracovná sila človeka existuje len v jeho živej osobnosti. Aby človek vyrástol a uchoval sa nažive, musí spotrebovať určité množstvo existenčných prostriedkov. No podobne ako stroj opotrebováva sa i človek a treba ho nahradiť iným človekom. Okrem množstva existenčných prostriedkov, nevyhnutných na to, aby sa sám uchoval, potrebuje robotník ďalšie množstvo existenčných prostriedkov, aby vychoval určitý počet detí, ktoré ho majú nahradiť na trhu práce a naveky uchoval rod robotníkov. Nadto prichodí vydať ešte ďalšiu sumu hodnôt, aby robotník mohol rozvíjať svoju pracovnú silu a získať určitú kvalifikáciu. Pre náš cieľ tu stačí, ak berieme do úvahy len priemernú prácu. Jednako musím pri tejto príležitosti poznamenať, že trovy na produkciu pracovnej sily rozličnej kvality sú rozličné, a preto musia byť rozličné aj hodnoty pracovných síl, ktoré sa používajú v rôznych odvetviach. Preto je omyl požadovať rovnaké mzdy, je to nezmyselné želanie, ktoré sa nikdy nesplní. Táto požiadavka je plodom falošného a povrchného radikalizmu. Na základe námezdného systému sa hodnota pracovnej sily určuje takisto ako hodnota každého iného tovaru, a pretože rozličné druhy pracovnej sily majú rozličné hodnoty, t. j. vyžadujú na svoju produkciu rozličné množstvá práce, musia mať na trhu práce rozličné ceny. Požadovať rovnakú, ba dokonca spravodlivú odmenu na základe námezdného systému je to isté, ako požadovať slobodu na základe otrokárskoho systému. Tu nejde o to, čo pokladáme za správne a spravodlivé. Otázka je: čo je nevyhnutné a neodvratné za daného výrobného systému?

Po tomto výklade je zaiste jasné, že hodnota pracovnej sily sa určuje hodnotou existenčných prostriedkov nevyhnutných na to, aby bolo možné vytvoriť, rozvíjať, udržať a naveky uchovať pracovnú silu.

/VIII./ Výroba nadhodnoty. Predpokladajme teraz, že produkcia priemerného množstva existenčných prostriedkov, ktoré sú každodenne nevyhnutné pre robotníka, vyžaduje 6 hodín priemernej práce a týchto 6 hodín priemernej práce sa spradmetňuje v množstve zlata, ktoré sa rovná 3 *peniazom*. Vtedy 3 *peniaze* budú cenou čiže peňažným výrazom dennej hodnoty pracovnej sily tohto človeka. No náš človek je námezdným robotníkom. Musí preto svoju pracovnú silu predávať kapitalistovi. Ak ju predáva za 3 *peniaze* denne, resp. za 18 *peňazí* týždenne (6 *pracovných dní!*) predáva ju za jej hodnotu. Predpokladáme, že je spriadačom. Ak pracuje 6 hodín denne, potom v každý pracovný deň pridáva bavlnu 3 *peňažnú* hodnotu, čo je presný ekvivalent jeho mzdy, čiže denne prijímanej ceny jeho pracovnej sily. Lenže v tomto prípade by kapitalista nedostal nijakú nadhodnotu alebo nadvýrobok. Tu dochádzame k rozhodujúcemu bodu.

Keď kapitalista kúpil od robotníka jeho pracovnú silu a zaplatil jej hodnotu, nadobudol právo spotrebovať či používať kúpený tovar, tak ako i každý iný kupujúci. Stroje spotrebujeme či používame tým, že ich uvádzame do chodu, takisto sa aj pracovná sila človeka spotrebúva a používa tým, že ho prinútiť pracovať. Keď kapitalista kúpil dennú, resp. týždennú hodnotu pracovnej sily robotníka, nadobudol právo prinútiť ho pracovať po celý deň či po celý týždeň.

Hodnotu pracovnej sily určuje množstvo práce nevyhnutné na jej udržanie, resp. obnovu, kým používanie tejto pracovnej sily je obmedzené len práceschopnosťou robotníka. Denná alebo týždenná hodnota pracovnej sily, je úplne niečo iné ako denné, resp. týždenné činné uplatňovanie tejto sily, práve tak ako krmivo, ktoré kôň potrebuje, je niečo celkom iné ako čas, za ktorý môže niešť jazdca. Množstvo práce, ktorým je vymedzená hodnota robotníckej pracovnej sily, nijako nie je hranicou tohto množstva práce, ktorú môže vykonať. Vezmime napríklad nášho spriadača. Videli sme, že na každodenné obnovenie svojej pracovnej sily musí vyrobiť hodnotu za 3 *peniaze*, a to dosahuje tým, že pracuje 6 hodín denne. Avšak, toto ho nezabavuje schopnosti pracovať denne 10, 12 alebo viac hodín. Lenže kapitalista, keď zaplatil dennú, resp. týždennú hodnotu pracovnej sily spriadača, nadobudol právo používať túto silu celý deň, resp. celý týždeň. Kapitalista núti teda spriadača pracovať povedzme 12 hodín denne. Okrem 6 hodín práce potrebných na úhradu mzdy čiže hodnoty jeho pracovnej sily robotník bude musieť pracovať ešte ďalších 6 hodín, ktoré nazývame hodinami nadpráce, a táto nadpráca sa spradmetňuje v nadhodnote a v nadvýrobku. Spriadač 6 hodinovou prácou pridáva bavlnu hodnotu za 3 *peniaze*, hodnotu, ktorá je presným ekvivalentom jeho mzdy, potom za 12 hodín pridáva bavlnu 6 *peňazí* a vyrobí ďalšie, tomu primerané množstvo priadze. Keďže predal svoju pracovnú silu kapitalistovi, patrí celá hodnota, ktorú vytvoril, čiže celý produkt, kapitalistovi, dočasnému vlastníkovi jeho pracovnej sily. Ak teda kapitalista vloží 3 *peniaze*, realizuje hodnotu 6 *peňazí*, lebo preddavkovaním hodnoty, v ktorej je kryštalizovaných 6 hodín práce, vracia sa mu hodnota, v ktorej je kryštalizovaných 12 hodín práce. Kapitalista opakuje tento proces každý deň, vloží denne 3 *peniaze* a denne zhrabne 6 *peňazí*, z ktorých polovica ide znova na výplatu mzdy, kým druhá polovica tvorí nadhodnotu, za ktorú kapitalista neplatí nijaký ekvivalent. Práve takýto spôsob výmeny medzi kapitálom a prácou je základom kapitalistickej výroby, čiže námezdného systému, práve takáto výmena musí stále viesť k tomu, že sa robotník reprodukuje ako robotník a kapitalista ako kapitalista.

Ak sa ostatné okolnosti nezmenia, bude miera nadhodnoty závisieť od pomeru medzi tou časťou pracovného dňa, ktorá je nevyhnutná na reprodukciu hodnoty pracovnej sily, a nadčasom čiže nadprácou, vykonávanou pre kapitalistu.

/IX./ Hodnota práce. Musíme sa teraz vrátiť k výrazu „hodnota práce čiže cena

práce“. Videli sme, že to v skutočnosti nie je nič iné ako označenie hodnoty pracovnej sily meraná hodnotami tovarov, ktoré sú nevyhnutné na uchovanie pracovnej sily. Keďže robotník dostáva mzdu po vykonaní svojej práce a keďže okrem toho vie, že fakticky dáva kapitalistovi svoju prácu, musí sa mu pozdávať, že hodnota, či cena pracovnej sily je cenou alebo hodnotou jeho práce samej.

Ak sa cena jeho pracovnej sily rovná 3 *peniazom*, v ktorých je spredmetnených 6 hodín práce, a ak pritom pracuje 12 hodín denne, potom tieto 3 *peniaze* rozhodne pokladá za hodnotu alebo cenu 12 hodín práce, hoci týchto 12 hodín práce sa spredmetňuje v hodnote 6 *peňazí*. Z toho vyplývajú dva závery:

Po prvé: hodnota pracovnej sily alebo jej cena nadobúda podobu ceny alebo hodnoty práce samej, hoci presne vzaté, hodnota práce a cena práce sú oba nezmyselné termíny.

Po druhé: i keď robotník dostáva zaplatenú len časť dennej práce a druhú časť mu nezaplatia, a keď aj práve táto nezaplatená práca čiže nadpráca je fondom, z ktorého sa vytvára nadhodnota či zisk, jednako len sa zdá, ako by celá práca bola pracou zaplatenou.

Toto klamlivé zdanie odlišuje námezdnú prácu od iných historických foriem práce. Na základe námezdného systému sa i nezaplatená práca vidí byť pracou zaplatenou. U otroka je to naopak: i zaplatená časť jeho práce sa zdá byť pracou nezaplatenou. Prirodzene, aby otrok mohol pracovať, musí žiť a časť jeho pracovného dňa ide na úhradu hodnoty, spotrebovanej na jeho vlastnú údržbu. Ale keďže sa medzi otrokom a jeho pánom neuzaviera nijaká obchodná dohoda, a keďže nedochádza k nijakej kúpe a predaju, zdá sa, že celá otrokova práca je bezplatná.

Na druhej strane si vezmeme nevoľného roľníka, ktorý pracoval napríklad 3 dni pre seba na vlastnej alebo pridelenej roli a ďalšie 3 dni vykonával nútenú a bezplatnú prácu prácu na panskom. Čo do času a priestoru tu bola teda zaplatená časť práce oddelená od nezaplatenej, a naši liberáli prekypovali morálnym rozhorčením a pokladali za nezmyselnú čo i len myšlienku prinútiť človeka pracovať zadarmo.

A zatiaľ, či pracuje niekto 3 dni v týždni pre seba na svojej vlastnej roli a 3 dni bezplatne na panskom, či pracuje v továrni alebo dielni 6 hodín pre seba a 6 hodín pre svojho zamestnávateľa, je to jedno a to isté, hoci v tomto prípade povaha celej transakcie je úplne zahalená tým, že jestvuje zmluva a že sa koncom týždňa dáva výplata. Ak použijeme výraz „hodnota práce“, použijem ho ako obvyklý, ľudový termín na označenie „hodnoty pracovnej sily“.

/X./ Zisk plynie z predaja tovaru za jeho hodnotu. Predpokladáme, že sa priemerná hodina práce spredmetňuje v hodnote 0,5 *peňazí*, alebo že 12 priemerných hodín práce sa spredmetňuje v 6 *peniazoch*. Predpokladajme ďalej, že hodnota práce robí 3 *peniaze*, čiže je produktom 6 hodinovej práce.

Surovina spotrebovaná v procese výroby tovaru a v strojoch opotrebovaných v priebehu tohto procesu atď. je spredmetnených 24 hodín práce, potom hodnota týchto pracovných prostriedkov robí 12 *peňazí*. (*Marx používa penny a ja peniaze.*)

Ak robotník, ktorého zamestnáva kapitalista, pridáva k 24 hodinám výrobných prostriedkov 12 hodín svojej práce, celková hodnota produktu bude 36 hodín spredmetnenej práce, čo sa rovná 18 *peniazom*. Ale keďže hodnota práce alebo mzda, vyplatená robotníkovi, rovná sa len 3 *peniazom*, kapitalista neplatí nijaký ekvivalent za 6 hodín nadpráce vykonanej robotníkom a spredmetnenej v hodnote tovaru. Kapitalista predávajúc tento tovar za jeho hodnotu, t. j. za 18 *peňazí*, realizuje teda i hodnotu 3 *peňazí*, za ktorú nezaplatil nijaký ekvivalent. Tieto 3 *peniaze* tvoria nadhodnotu čiže zisk, ktorý zhrabne kapitalista. Teda kapitalista realizuje zisk 3 *peniaze* nie preto, lebo predáva svoj tovar za cenu, prevyšujúcu jeho hodnotu, ale preto, lebo ho predáva za jeho skutočnú hodnotu.

(*Opakujem tento príklad: Živá práca 12 hodín = 6 peňazí a minulé práca 24 hodín = 12 peňazí. Súčtom hodiny: 12 hodín živá práca + 24 hodín minulé práca = 36 hodín, v tom je 6 hodín nezaplatená práca. Súčet peniaze: 6 peňazí živá práca + 12 peňazí minulé práca = 18 peňazí, v tom sú 3 peniaze nezaplatená práca, je to zisk.)*

/XI./ Rozličné časti, na ktoré sa delí nadhodnota. Ziskom nazývame nadhodnotu, čiže tú časť celkovej hodnoty tovaru, v ktorej je spredmetnená nadpráca čiže nezaplatená práca robotníka. Kapitalistický podnikateľ nezhrabne celý tento zisk. Monopol na pôdu umožňuje pozemkovému vlastníkovi prisvojiť si časť tejto nadhodnoty pod titulom renty, pritom je ľahostajné, či sa pôda využíva v poľnohospodárstve, na stavby, na železnice, alebo hocikaký iný produktívny účel. Na druhej strane však okolnosť, že kapitalistický podnikateľ vlastní pracovné prostriedky, umožňuje mu práve vyrábať nadhodnotu, čiže – čo je to isté – prisvojovať si určité množstvo nezaplatenej práce, tento fakt vedie k tomu, že vlastník pracovných prostriedkov, ktoré úplne alebo sčasti požičiava kapitalistickému podnikateľovi umožňuje kapitalistovi požičiavajúcemu peniaze, aby si pod titulom úrokov nárokoval druhú časť tejto nadhodnoty, takýmto spôsobom ostáva kapitalistickému podnikateľovi ako takému len to, čo sa nazýva priemyselným alebo obchodným ziskom.

Akými zákonmi sa reguluje toto rozdelenie celkovej sumy nadhodnoty medzi tri uvedené kategórie ľudí, vôbec nepatri k našej téme. Avšak z toho, čo sme povedali, vyplýva toto:

Renta, úrok a priemyselný zisk sú len rozličné názvy pre rôzne časti nadhodnoty tovaru čiže nezaplatenej práce, ktorá je v ňom spredmetnená, a vyvierajú z toho prameňa a jedine z neho. Nevytvára ich pôda ako taká alebo kapitál ako taký, ale pôda a kapitál umožňujú svojim vlastníkom dostávať príslušné podiely nadhodnoty, ktorú kapitalistický podnikateľ vyžmýkal z robotníka. Pre robotníka má druhoradý význam otázka, či celú nadhodnotu – výsledok jeho nadpráce čiže nezaplatenej práce – zhrabne kapitalistický podnikateľ. Práve kapitalistický podnikateľ bezprostredne žmýka túto nadhodnotu z robotníka nezávisle od toho, akú jej časť dokáže podržať nakoniec pre seba. Okolo tohto vzájomného vzťahu medzi kapitalistickým podnikateľom a námezdným robotníkom sa krúti celý námezdný systém a celý súčasný systém výroby.

Z tohto vyplýva ešte aj iný záver. Tá časť hodnoty tovaru, ktorá predstavuje len hodnotu suroviny, stroje, slovom hodnotu použitých výrobných prostriedkov, vôbec netvorí dôchodok z výroby, ale iba nahrádza kapitál. Je ale nesprávne, že druhá časť hodnoty tovaru, ktorá tvorí dôchodok, čiže ktorú možno vydať v podobe mzdy, zisku, renty a úroku, sa skladá z hodnoty mzdy, hodnoty renty, hodnoty zisku atď. Predbežne vylúčime z tohto mzdu a budme skúmať len priemyselný zisk, úrok a rentu. Práve sme videli, že nadhodnota, obsiahnutá v tovare čiže tá časť jeho hodnoty, v ktorej je spredmetnená nezaplatená práca, sa rozpadáva na rozličné časti, ktoré majú tri rôzne pomenovania. (*Podnikateľský zisk, úrok, renta.*) Avšak bolo by vonkoncom nesprávne tvrdiť, že hodnota tejto časti tovaru sa skladá zo samostatných hodnôt týchto troch súčastí alebo sa tvorí ich súčtom.

Ak sa jedna hodina práce spredmetňuje v hodnote 0,5 peňazí, ak pracovný deň robotníka trvá 12 hodín a ak polovica tohto času predstavuje nezaplatenú prácu, potom táto nadpráca pridáva tovaru nadhodnotu 3 peňazí, t. j. hodnotu, za ktorý sa nezaplatil nijaký ekvivalent. Táto nadhodnota 3 peňazí tvorí celý fond, o ktorý sa môže v ľubovoľnej proporcii podeliť kapitalistický podnikateľ s pozemkovým vlastníkom a s osobou, ktorá požičala peniaze. Táto hodnota 3 peňazí je hranicou tej hodnoty, ktorú si môžu medzi sebou rozdeliť. Lenže vec sa vonkoncom nedeje takto, že kapitalistický podnikateľ sám priráža k hodnote akúkoľvek hodnotu ako svoj vlastná zisk, potom sa pripočíta ďalšia hodnota pre pozemkového vlastníka atď., takže sa celková hodnota určí súčtom týchto troch svojvoľne

určených hodnôt. Vidíme teda, že rozklad danej hodnoty na tri časti nemožno spájať s tvorením tejto hodnoty súčtom troch samostatných hodnôt a premieňať tak celkovú hodnotu, z ktorej sa čerpá renta, zisk a úrok na ľubovoľnú veličinu.

Marx to vysvetľuje. Povedzme, že celý zisk, ktorý realizuje kapitalista sa rovná 100 librám šterlingov, (*2000 peňazí*) keď hľadáme na túto sumu zisku ako na absolútnu veličinu, nazývame ju množstvom zisku. Ak však vypočítame pomer týchto *2000 peňazí* k preddavkovému kapitálu, nazývame túto relatívnu veličinu mierou zisku.

Predpokladajme, že kapitál, vložený do miezd robí *2000 peňazí*. Ak vytvorená nadhodnota je *2000 peňazí*, potom to dokazuje, že sa polovica pracovného dňa robotníka skladá sa nezaplatenej práce a – ak meriame tento zisk hodnotou kapitálu vloženého do miezd – hovoríme, že miera nadhodnoty sa rovná 100%, keďže preddavková hodnota robí *2000 peňazí* a realizovaná *4000 peňazí*. ($2000 \text{ zisk} : 2000 \text{ mzdy} \times 100 = 100\% \text{ miera nadhodnoty}$)

Ak z druhej strany berieme do úvahy nielen kapitál, preddavkovaný do miezd, ale celý preddavkovaný kapitál, povedzme *10000 peňazí*, z ktorých *8000 peňazí* predstavuje hodnotu surovín, strojov atď., hovoríme, že miera zisku je 20%, pretože zisk *2000 peňazí* tvorí len pätinu celého preddavkovaného kapitálu. ($2000 \text{ zisk} : 10000 \text{ preddavkovaný kapitál} \times 100 = 20\% \text{ miera zisku}$) Prvý spôsob vyjadrenia miery nadhodnoty, resp. zisku je jediný, ktorý ukazuje skutočný stupeň exploatacie práce. Zvyčajne sa používa druhý spôsob vyjadrenia, je totiž veľmi užitočný na to, aby maskoval, v akom rozsahu žmýka kapitalista z robotníkov bezplatnú prácu. Slovo zisk je tiež na označenie celej sumy nadhodnoty vyžmýkanej kapitalistom bez ohľadu na to, ako sa táto nadhodnota rozdeľuje medzi rôzne kategórie osôb.

/XII./ Všeobecný vzťah medzi ziskom, mzdou a cenami. Ak odpočítame z hodnoty tovaru hodnotu, ktorá nahrádza suroviny a iné výrobné prostriedky, spotrebované pri zhodnocovaní tovaru, t. j. ak odpočítame hodnotu, ktorá predstavuje minulú prácu obsiahnutú v tovare, potom sa ostatná časť hodnoty tovaru redukuje na množstvo práce, ktoré mu robotník pridal v poslednom výrobnom procese. Ak tento robotník pracuje 12 hodín denne a 12 hodín priemernej práce sa kryštalizuje v množstve zlata, ktoré sa rovná *6 peniazom*, potom táto pridaná hodnota *6 peňazí* je jedinou hodnotou, ktorú vytvorila jeho práca. Táto daná hodnota, určená jeho pracovným časom je jediný fond, z ktorého aj robotník aj kapitalista musí čerpať svoj podiel, resp. dividendu, je to jediná hodnota, ktorú treba rozdeliť na mzdu a zisk. Je jasné, že sa táto hodnota sama nemení, aj keby sa akýmkoľvek rozmanitými proporciami rozdelila medzi tieto dve stránky. Ani vtedy sa nič nezmení, ak namiesto jednotlivého robotníka vezmeme celé pracujúce obyvateľstvo a miesto jediného dňa vezmeme napríklad 12 miliónov pracovných dní.

Keďže kapitalista a robotník môžu medzi sebou rozdeliť len túto vymedzenú hodnotu, t. j. hodnotu meranú celkovou prácou robotníka, je jasné, že čím viac dostane jeden, tým menej dostane druhý, a naopak. Ak sa mení mzda, mení sa zisk v opačnom smere. Ak robotník dostáva, ako sme vyššie predpokladali, *3 peniaze*, rovnajúce sa polovici hodnoty, ktorú vytvoril, čiže ak sa jeho celý pracovný deň skladá napoly zo zaplatenej a napoly z nezaplatenej práce, potom miera nadhodnoty je 100% ($3 \text{ zisk peniaze pre kapitalistu} : 3 \text{ mzda peniaze robotníka} \times 100 = 100\% \text{ miera nadhodnoty}$), lebo kapitalista dostáva tiež 3 peniaze. Ak robotník dostáva len 2 peniaze, čiže pracuje na seba len tretinu celého dňa, dostane kapitalista *4 peniaze*, a miera nadhodnoty je 200%. ($4 \text{ zisk peniaze kapitalista} : 2 \text{ mzdy peniaze robotník} \times 100 = 200\% \text{ miera nadhodnoty}$) Ak robotník dostáva *4 peniaze* a kapitalista dostáva len *2 peniaze*, klesne miera nadhodnoty na 50% ($2 \text{ zisk peniaze kapitalista} : 4 \text{ mzda peniaze robotník} \times 100 = 50\% \text{ miera nadhodnoty}$), avšak ani jedna z

týchto zmien nebude mať vplyv na hodnotu tovaru. Všeobecné zvýšenie miezd by viedlo teda k poklesu všeobecnej miery zisku (z 200% na 50%), ale neovplyvňovalo by hodnotu tovarov.

Hoci hodnoty tovarov, ktorými sa koniec koncov musia regulovať ich trhové ceny, určujú sa výlučne celkovým množstvom spredmetnený práce, a nezávisia od toho, ako sa každé také množstvo rozdeľuje na zaplatenú a nezaplatenú prácu, z toho však vôbec nevyplýva, že hodnoty jednotlivých tovarov, resp. množstvá tovarov vyrobených napríklad za 12 hodín, zostávajú konštantné. Počet, čiže masa tovarov, vyrobených v určitom pracovnom čase alebo určitým množstvom práce, závisí od produktivity vynaloženej práce, a nie od jej trvania a dĺžky. Pri určitom stupni produktivity spriadačovej práce možno za dvanásťhodinový pracovný deň vyrobiť napríklad 12 libier priadze a spredmetňuje sa v 6 *peniazoch*, teda 1 libra priadze má cenu 0,5 *peňazí*. Pri nižšom stupni produktivity spriadačovej práce možno za dvanásťhodinový pracovný deň vyrobiť napríklad 2 libry priadze a spredmetňuje sa v 6 *peniazoch*, teda 1 libra priadze má cenu 3 *peniaze*.

Tento rozdiel v cene by bol dôsledkom rozdielu v produktivite vynaloženej práce. Pri vyššej produktivite práce by sa 1 libra priadze spredmetnila v 1 hodine práce, kým pri nižšej produktivite by sa v 1 libe priadze spredmetnilo 6 hodín práce. Cena 1 libry priadze ba bola vo vyššej produktivity práce len 0,5 *peňazí*, hoci mzda by bola pomerne vysoká. V nižšej produktivite práce by bola cena priadze 3 *peniaze* a mzda by bola nízka. Bolo by to preto tak, lebo sa cena libry priadze určuje celkovým množstvom práce, vlozenej do nej, a nie tou proporciou v akej sa toto celkové množstvo delí na zaplatenú a nezaplatenú prácu. Fakt, že vysokoplatená práca môže produkovať lacné tovary a nízko platená práca drahé, je len výrazom onoho všeobecného zákona, že sa hodnota tovaru určuje množstvom práce vlozenej doňho a že toto množstvo úplne závisí od produktivity vynaloženej práce, a preto sa mení každou zmenou produktivity.

(Vyššia produktivita práce: cena nízka 1 hodina práce = 1 libra priadze cena 0,5 peňazí a: mzda na 1 hodinu = 0,25 peňazí x 12 libier priadze = mzda vysoká 3 peniaze.

Nižšia produktivita práce: cena vysoká: 6 hodín práce = 1 libra priadze cena 3 peniaze a: mzda na 1 hodinu = 0,25 peňazí x 2 libry priadze = mzda nízka 0,5 peňazí.)

/XIII./ Najdôležitejšie pokusy zvyšovať mzdy alebo pôsobiť proti ich znižovaniu.

Preskúmame teraz rad-radom najdôležitejšie prípady boja za zvýšenie miezd alebo boja proti ich zníženiu.

/1./ Videli sme, že hodnota pracovnej sily alebo ľudovejšie, hodnota práce sa určuje hodnotou existenčných prostriedkov, čiže množstvom práce potrebných na ich výrobu. Ak je celý pracovný deň 12 hodín, potom kapitalista, platiac robotníkovi 3 *peniaze*, platí mu hodnotu jeho práce. Polovica pracovného dňa je nezaplatená práca a miera *nadhodnoty* (zisku) je 100% ($3 \text{ zisk peniaze} : 3 \text{ mzda peniaze} \times 100 = 100\% \text{ miera nadhodnoty}$). No predpokladajme teraz, že v dôsledku poklesu produktivity práce treba viac práce, aby sa dalo vyrobiť, povedzme to isté množstvo poľnohospodárskych produktov, takže cena priemerného množstva existenčných prostriedkov, ktoré robotník denne spotrebuje stúpne z 3 *peňazí* na 4 *peniaze*. Na produkciu ekvivalentu denného živobytia robotníka, zodpovedajúce predošlej životnej úrovni, bolo by treba 8 hodín práce. Teda nadpráca by sa skrátila zo 6 hodín na 4 a miera *nadhodnoty* (zisku) by sa znížila zo 100% na 50%. ($4 \text{ zisk} : 8 \text{ mzda} \times 100 = 50\% \text{ miera nadhodnoty}$, by bola ja miera zisku ak celý preddavkovaný kapitál je mzda. Marx svoje učenie v prednáške matematicky zjednodušuje, lebo mu ide o pochopenie témy.)

Keď robotník požaduje zvýšenie mzdy, požaduje, aby mu zaplatili zvýšenú hodnotu jeho práce, ako sa každý iný predavač tovaru domáha toho, aby mu zaplatili zvýšenú hodnotu

jeho tovaru, keď stúpili výdaje na jeho tovar. Ak mzda nestúpa alebo nestúpa dostatočne, aby vyvážila zvýšenú hodnotu existenčných prostriedkov, klesne cena práce pod hodnotu práce a životná úroveň robotníka sa zhorší.

Ale môže nastať zmena i v opačnom smere. V dôsledku zvýšenia produktivity práce môže klesnúť cena toho istého priemerného množstva denných existenčných prostriedkov z 3 peňazí na 2 peniaze, čiže na reprodukciu ekvivalentu hodnoty týchto denne spotrebných existenčných prostriedkov budú potrebné už len 4 hodiny namiesto 6 hodín pracovného dňa. Robotník bude si môcť teraz kúpiť za 2 peniaze práve toľko existenčných prostriedkov, ako predtým za 3 peniaze. Hodnota práce by naozaj klesla, ale i pri tejto zmenšenej hodnote práce by mal robotník k dispozícii rovnaké množstvo tovaru ako predtým. Zisk stúpne v tomto prípade z 3 peňazí na 4 peniaze, a miera nadhodnoty (zisku) zo 100% na 200% ($4 \text{ zisk} : 2 \text{ mzda} \times 100 = 200\%$). Hoci sa absolútna životná úroveň robotníka nezmení, jeho relatívna mzda klesla a zároveň sa zhorší aj relatívne spoločenské postavenie robotníka v porovnaní s postavením kapitalistu. Ak robotníci čelia tomuto zníženiu relatívnej mzdy, bol by to pokus zabezpečiť si určitý podiel na tom, čo dáva zvýšená produktivita jeho vlastnej práce a udržať svoje bývalé relatívne postavenie na spoločenskom rebríčku.

/2./ Hodnota existenčných prostriedkov a teda hodnota práce môže ostať nezmenená, ale pritom sa môže zmeniť ich peňažná cena v dôsledku toho, že predtým nastali zmeny v hodnote peňazí.

Objavením výdatných baní a pod. sa môže stať, že napríklad výroba dvoch uncí zlata si nebude vyžadovať viac práce ako predtým výroba jednej uncie zlata. Hodnota zlata by v tomto prípade klesla o polovicu, čiže o 50%. Ako hodnoty všetkých ostatných tovarov, i hodnota práce by bola teraz vyjadrená v peňažných cenách, ktoré sú dvojnásobne vyššie ako predtým. Dvanásť hodín práce, ktoré bolo predtým vyjadrené v 6 peniazoch, boli by teraz vyjadrené v 12 peniazoch. Keby ostala robotníkov mzda na 3 peniaze a nestúpila na 6 peňazí, rovnala by sa peňažná cena jeho práce iba polovicu hodnoty jeho práce a jeho životná úroveň by sa nesmierne zhoršila. V tomto prípade sa vôbec nezmení ani produktivita práce, ani ponuka a dopyt, ani hodnoty. Nezmení sa vôbec nič, iba peňažné názvy týchto hodnôt. Povedať, že sa robotník v takomto prípade nemá domáhať úmerného zvýšenia miezd, je to isté, ak tvrdiť, že robotník sa má uspokojiť, keď mu platia názvami miesto vecami. Celé doterajšie dejiny dokazujú, že kedykoľvek sa znehodnocujú peniaze, kapitalisti vždy využijú príležitosť, aby oklamali robotníkov. (Máme inflačné papierové peniaze a fungujú tak isto ako fungovalo tu opísané zlato, na oklamanie proletariátu.)

/3./ Dosiaľ sme predpokladali, že hranice pracovného dňa sú nemenné. Ale pracovný deň ako taký nemá pevných hraníc. Kapitál má stále tendenciu predlžovať pracovný deň do jeho najkrajnejších hraníc, ako vzrastá dĺžka pracovného dňa, vzrastá nadpráca a teda i zisk, ktorý prináša. Robotník predáva svoju pracovnú silu a za terajšieho systému ju musí predávať, dáva kapitalistovi k dispozícii spotrebu tejto sily, pravda, v určitých rozumných medziach. Predáva svoju pracovnú silu, aby ju, bez ohľadu na to, že sa prirodzene opotrebuje, udržal, a nie preto, aby ju zničil. Keď robotník predáva svoju pracovnú silu za jej dennú, resp. týždennú hodnotu, predpokladá sa ako prirodzená vec, že sa táto pracovná sila nesmie opotrebovať v takej miere, ako sa opotrebuje za dva dni, resp. dva týždne. Vezmime napríklad stroj, ktorý má hodnotu 1000 peňazí. Ak sa opotrebuje 10 rokov, pridá hodnote tovarov, na výrobe ktorých sa zúčastňuje 100 peňazí ročne. Ak sa opotrebuje 5 rokov, pridá hodnote týchto tovarov ročne 200 peňazí, čiže hodnota jeho ročného opotrebenia je nepriamo úmerná k rýchlosti, s ktorou sa opotrebuje. Ale práve v tom sa líši robotník od stroja. Človek sa ničí v omnoho väčšej miere, než by bolo možné myslieť na základe číselného súčtu vykonanej práce.

Keď robotníci bojujú za to, aby pracovný čas bol redukovaný na predošlú rozumnú mieru, usilujú sa zamedziť nadpráci tým, že požadujú zvýšenie miezd a vtedy plnia len svoju povinnosť voči sebe i voči svojmu rodu. Kladú iba medze tyranským prechmatom kapitálu. Čas to je priestor pre rozvoj ľudstva. Človek, ktorý nemá voľný čas, človek, ktorého pohlcuje práca na kapitalistu, taký človek stojí nižšie ako ťažné zviera. A celé dejiny moderného priemyslu ukazujú, že kapitál, ak mu nenasadia uzdu, bude sa bezcitne a nemilosrdne usilovať uvrhnúť celú robotnícku triedu do stavu najhlbšieho poníženia.

Aj keď kapitalista pri predlžovaní pracovného dňa platí vyššiu mzdu, jednako znižuje hodnotu práce, k tomu dochádza, keď zvýšenie miezd nezodpovedá zväčšenému množstvu práce, vyžmýkanej z robotníka, a preto rýchlejšiemu ničeniu pracovnej sily. Kapitalista to môže dosiahnuť aj iným spôsobom. Zamestnaním nielen hlavy rodiny, ale i jeho ženu a zvýšenie ich celkového zárobku nezodpovedá množstvu celkovej nadpráce vyžmýkanej z robotníckej rodiny.

Dokonca i pri určených hraniciach pracovného času, môže sa zrazu ukázať, že treba zvýšiť mzdy, čo aj len preto, aby sa hodnota práce udržala na predošlej úrovni. Zvýšením intenzity práce možno človeka prinútiť, aby za jednu hodinu vzdal toľko životnej energie, koľko predtým za dve hodiny. Dá sa to aj urýchlením chodu strojov a zväčšením počtu obrábacích strojov, obsluhovaných jedným človekom. Ak zvýšenie intenzity práce, resp. množstva práce, ktoré sa vzdá za jednu hodinu, ako-tak zodpovedá skráteniu pracovného dňa, potom robotník jednako len získava týmto skrátením. No ak sa táto hranica prekročí, robotník stráca na jednej strane to, čo na druhej získava. Keď sa robotník vzbúri proti zvýšenej intenzite práce bojuje za také zvýšenie mzdy, ktoré by zodpovedalo zvýšeniu intenzity práce, bojuje len proti znehodnoteniu svojej práce a vykynoženiu svojho rodu.

/4./ Všetci viete, že sa kapitalistická výroba pohybuje v určitých periodických cykloch: pokoja, vyrastajúceho oživenia, prosperity, nadprodukcie, krízy a stagnácie. Trhová cena tovarov a trhové miery zisku postupujú za týmito fázami, raz klesajú pod svoju priemernú úroveň, raz stúpajú nad ňu. Vo fáze poklesu trhových cien a práve tak vo fázach krízy a stagnácie môže robotník zaručene očakávať, že ak ho nevyhodia vôbec na dlažbu, znížia jeho mzdu. Keby robotník nebojoval vo fáze prosperity, keď kapitalisti zhrabávajú nadzisky, za zvýšenie miezd, potom by v priemere celého priemyselného cyklu nedostal ani svoju priemernú mzdu čiže hodnotu svojej práce. Je vrcholný nezmysel požadovať, aby sa robotník – ktorého mzdu v nepriaznivých fázach cyklu neodvratne znižujú - zriekol vo fázach prosperity náhrady svojich strát. Inými slovami: hodnota všetkých tovarov sa realizujú len vyrovnávaním nepretržite sa meniacich trhových cien, ktoré sa vytvárajú v dôsledku nepretržitého kolísania ponuky a dopytu. Na základe terajšieho systému je práca iba tovarom ako každý iný tovar. Teda i práca musí prechádzať tými istými výkyvmi a len takto možno za ňu dostať priemernú cenu, zodpovedajúcu jej hodnote. Bolo by absurdné skúmať prácu z jednej strany ako tovar, a zo strany druhej požadovať, aby nepodliehala zákonom, ktorými sa regulujú ceny tovarov. Otroka dostáva stále pevné množstvo na živobytie, námezdný robotník ho nedostáva. Musí sa usilovať zvýšením mzdy vyrovnáť jej pokles. Keby robotník pokorne prijal kapitalistovi vôľu a jeho príkaz ako najvyšší ekonomický zákon, prichodilo by mu znášať všetky plagi otroka bez toho, že by mal existenciu zabezpečenú, tak ako otrok.

/5./ Vo všetkých prípadoch sme videli, že boj za zvýšenie miezd ide len za predchádzajúcimi zmenami, že je neodvratným výsledkom predchádzajúcich zmien v rozsahu výroby, v produktivite práce, v hodnote peňazí, v dĺžke, resp. intenzite vyžmýkanej práce, v kolísaní trhových cien, ktoré sú podmienené výkyvmi ponuky a dopytu a zodpovedajú rozličným fázam priemyselného cyklu, slovom, tento boj je reakciou práce

proti predchádzajúcej akcii kapitálu. Keby ste boj za zvýšenie miezd posudzovali nezávisle od všetkých týchto okolností, keby ste mali na zreteli len zmeny miezd, a nevzali by ste do úvahy všetky ostatné zmeny, vychádzali by ste z falošného predpokladu a dospeli by ste k falošným záverom.

/XIV./ Boj medzi kapitálom a prácou a jeho výsledky.

/1./ Ukázal som, že periodický odboj robotníkov pri znižovaní miezd a ich periodicky sa opakujúce pokusy dosiahnuť zvýšenie miezd sú nerozlučne späté s námezdovým systémom a kategorickým dôsledkom faktu, že práca je zaradená do kategórie tovarov a teda podriadená tým istým zákonom, ktoré regulujú všeobecný pohyb cien, ukázal som ďalej, že všeobecné zvýšenie miezd vedie k poklesu zisku, no neovplyvňuje ani priemerné ceny tovarov ani ich hodnoty, teraz sa napokon vynára otázka: Nakoľko má práca v tomto nepretržitom boji medzi kapitálom a prácou výhľady na úspech?

Mohol by som odpovedať všeobecne a povedať, že sa trhovacia cena práce - ako i všetkých tovarov - prispôsobuje časom k jej hodnote, že robotník, nech už podnikne hocičo a napriek všetkým zvýšeniam a zníženiam dostane v priemere len hodnotu svojej práce, ktorá sa redukuje na hodnotu pracovnej sily, určenej hodnotou životných prostriedkov nevyhnutných na udržanie a obnovu pracovnej sily, a túto hodnotu životných potrieb reguluje koniec koncov množstvo práce, ktoré je potrebné na ich výrobu.

Lenže svojrázne osobitosti odlišujú hodnotu pracovnej sily od hodnoty všetkých ostatných tovarov. Hodnota pracovnej sily sa skladá z dvoch prvkov, jeden z nich je fyzický a druhý historický, čiže spoločenský. Najnižšiu hranicu hodnoty pracovnej sily určuje fyzický prvok, t.j. robotnícka trieda, aby sa mohla uchovať a obnoviť, aby natrvalo zabezpečila svoju fyzickú existenciu, musí dostávať existenčné prostriedky, absolútne nevyhnutné na žitie a rozmnožovanie. Teda hodnota týchto nevyhnutných existenčných prostriedkov je najnižšou hranicou hodnoty práce. Na druhej strane má dĺžka pracovného dňa tiež svoje krajné, i keď veľmi pružné hranice. Jej najvyššiu hranicu určuje telesná sila robotníka. Ak denné vyčerpanie životných síl robotníka prekročí určitý stupeň, znemožňuje sa opakovať deň čo deň také vypätie.

Okrem tohto rýdzo fyzického prvku určuje sa hodnota pracovnej sily v každej krajine tradičnou životnou úrovňou. A táto životná úroveň sa nevzťahuje len na uspokojovanie potrieb holého fyzického života, ale i na uspokojovanie určitých potrieb, vyvierajúcich zo spoločenských podmienok, v ktorých ľudia žijú a vyrastajú.

Tento historický a spoločenský prvok, ktorý je zložkou hodnoty pracovnej sily, možno posilňovať či oslabovať alebo vôbec odstrániť, takže neostáva nič iné ako fyzická hranica. V časoch vojny proti jakobínom, za tejto vojny počestní anglický statkári stlačili mzdy poľnohospodárskych robotníkov dokonca pod fyzické minimum, zvyšok potrieb, nevyhnutných na fyzické udržiavanie robotníkov a ich rodu dopĺňali pomocou zákona o chudobných. Naozaj vznešený spôsob ako premeniť námezdového robotníka na otroka a hrdého slobodného gazdu na bedára. (*Chce to dosiahnuť aj liberálny základný príjem?*)

Ak porovnáte úroveň miezd, respektíve hodnoty práce v rozličných krajinách a porovnáte ich v tej istej krajine v rozličných historických obdobiach, zistíte, že hodnota práce sama nie je veličinou stálou, ale premenlivou i za predpokladu, že hodnoty všetkých ostatných tovarov ostanú nezmenené. Takéto porovnanie by ukázalo, že sa menia zisky. Avšak pre zisky nejestvuje zákon, ktorý by určoval ich minimum. Nemôžeme povedať, aká je krajná hranica poklesu zisku, pretože nemôžeme určiť maximum mzdy, hoci môžeme určiť jej minimum. Maximum zisku má svoje hranice vo fyzickom minime miezd a vo fyzickom maxime pracovného dňa. Je jasné, že medzi dvoma hranicami zisku je možná nekonečná stupnica variácií. Jej faktická úroveň určuje len nepretržitý boj medzi kapitálom a prácou.

kapitalista sa stále usiluje znížiť mzdy na ich fyzické minimum a predĺžiť pracovný čas na jeho fyzické maximum, kým robotník vyvíja stále tlak v opačnom smere. Celá vec sa redukuje na otázku, aký je vzájomný pomer síl bojujúcich strán.

/2./ Pokiaľ ide o obmedzenie pracovného času, nedosiahli ho v Anglicku i vo všetkých iných krajinách nikdy inak ako zákonodárnym zásahom. A k takémuto zásahu by nikdy nebolo došlo bez stáleho nátlaku robotníkov. Ale rozhodne nikdy nebolo možné dosiahnuť obmedzenie pracovného dňa súkromným dohovorom robotníkov a kapitalistov. Táto nevyhnutnosť všeobecnej politickej akcie dokazuje, že vo svojich čisto ekonomických akciách je kapitál silnejšou stránkou.

Pokiaľ ide o hranice hodnoty práce, závisí ich faktické stanovenie od ponuky a dopytu, mám na mysli dopyt po práci zo strany kapitálu a ponuky zo strany robotníka. Vzostup miezd robotníkov a nemožnosť zvýšiť ceny kapitál vedie k zavedeniu strojov, osvojeniu vedeckých metód a tým zmenšia dopyt po práci. Takáto je metóda, ako kapitál reaguje na zvýšenie miezd. Ricardo správne poznamenáva, že stroje stále konkurujú práci a často ich možno zaviesť len vtedy, keď cena pracovnej sily dosiahla určitú výšku. Tento vývoj robí nekvalifikovanú prácu relatívne zbytočnou, na strane druhej zjednodušuje prácu kvalifikovanú a tak ju znehodnocuje.

Ten istý zákon sa uplatňuje aj v inej forme. Rozvojom produktivity práce sa urýchľuje akumulácia kapitálu dokonca napriek relatívne vysokej úrovne miezd. Z čoho vyvodil Adam Smith, že táto urýchlená akumulácia kapitálu musí skloniť misku váh v prospech robotníka, lebo zabezpečuje stále vzrastajúci dopyt po práci. A prax ukázala, že mzdy nestúpili v takej značnej miere, hoci anglický kapitál povyrástol za obdobie omnoho rýchlejšie ako anglické obyvateľstvo. Lenže súčasne s vývinom akumulácie vyvíja sa aj zmena v zložení kapitálu. Tá časť celkového kapitálu, ktorá sa skladá z fixného kapitálu: zo strojov, surovín, výrobných prostriedkov, vzrastá rýchlejšie v porovnaní s druhou časťou kapitálu, ktorú vydávajú na mzdy čiže na nákup práce. Tento zákon zistili vec-menej presne Barton, Ricardo, Sismondi, profesor Richard Jones, profesor Ramsay, Cherbuliez a iní.

Ak pomer medzi týmito dvoma zložkami kapitálu bol pôvodne 1 : 1, pri ďalšom rozvoji priemyslu bude 5 : 1 atď. Ak sa s celkového kapitálu 600 vydáva na nástroje, suroviny, atď 300 a na mzdy 300 a tie sú pre 300 robotníkov, potom treba len zdvojnásobiť celkový kapitál na vytvorenie dopytu po 600 robotníkoch. Ale ak z kapitálu 600 sa vydá 500 na stroje, suroviny, atď a 100 na mzdy pre 100 robotníkov, potom sa na dopyt po 600 robotníkoch musí kapitál zväčšiť šesť krát na 3600 kapitál. S rozvojom priemyslu je teda dopyt po práci menší než akumulácia kapitálu. Dopyt po práci, pravda vzrastá, ale v pomere stále sa znižujúcom v porovnaní so vzrastom kapitálu. (*Marxov prepočet ak je kapitál 500 stroje a 100 mzdy zväčšený 6 krát = 3000 stroje a 600 mzdy = 3600 spolu.*)

Týchto niekoľko náznakov stačí, aby som dokázal, že celý rozvoj moderného priemyslu musí misku váh skloniť čoraz viac v prospech kapitalistu a na úkor robotníka, a že teda všeobecná tendencia kapitalistickej výroby nevedie k vzostupu priemernej úrovne miezd, ale k jej poklesu, t. j. vo väčšej - menšej miere stláča hodnotu práce na jej minimálnu hranicu. Ale ak tendencia a povaha vecí sú pri tomto systéme takáto, znamená to azda, že sa robotnícka trieda má zrieknuť boja proti násilnenstvu kapitálu, a nemá sa pokúsiť čo najlepšie využiť možnosti, aby prechodne zlepšila svoju situáciu? Ak by sa robotníci toho zriekli, ponížili by sa na nediferencovaný dav zničených bedárov, ktorým nieta pomoci. Dokázal som myslím, že boj robotníkov za úroveň miezd je nerozlučne spätý s celým námezdným systémom, že snahy robotníkov výšiť mzdy sú v 99 prípadoch zo 100 len úsilím udržať existujúcu hodnotu práce a že nevyhnutnosť bojovať proti kapitalistom o

cenu práce spočíva v postavení robotníkov, ktoré ich núti predávať sa ak tovar. Keby robotníci zbabelo ustupovali vo svojich každodenných zrážkach s kapitálom, neodvratne by stratili schopnosť začať akékoľvek rozsiahlejšie hnutie.

I keď úplne odhliadneme od všeobecného zotročenia robotníkov, ktoré je späté s námezdným systémom, robotnícka trieda pritom nesmie preceňovať konečnú účinnosť tohto každodenného boja. Nesmie zabúdať, že bojuje iba proti účinkom, a nie proti príčinám, ktoré vytvárajú tieto účinky, že zadržuje tendenciu, ktorá zhoršuje jej postavenie, zato však nemení smer tejto tendencie, že užíva len utišujúce prostriedky, ktoré chorobu neliečia. Robotnícka trieda musí pochopiť, že terajší systém vytvára zároveň materiálne podmienky a spoločenské formy, nevyhnutné pre ekonomické pretvorenie spoločnosti. Namiesto konzervatívneho hesla: „Spravodlivú plácu za spravodlivú prácu!“ musí si robotnícka trieda napísať na svoju zástavu revolučné heslo: „Preč s námezdným systémom!“

Po tomto výklade, ktorý som musel predniesť, aby som ako-tak osvetlil základnú otázku, končím svoju prednášku s návrhom rezolúcie:

Po prvé. Všeobecné zvýšenie mzdovej úrovne vedie k poklesu všeobecnej miery zisku, jednako len vcelku neovplyvňuje ceny tovarov.

Po druhé. Kapitalistická výroba má všeobecne tendenciu nie zvyšovať, ale znižovať priemernú úroveň miezd.

Po tretie. Odborové organizácie s úspechom vystupujú ako strediská odporu proti útokom kapitálu. V niektorých prípadoch nemajú úspech, pretože nesprávne používajú svoje sily. Ď sú úplne neúčinné, keď sa obmedzujú na drobnú vojnu proti následkom terajšieho systému miesto toho, aby sa súčasne usilovali zmeniť ho a použiť svoje organizované sily ako páku na definitívne oslobodenie robotníckej triedy, t. j. na definitívne odstránenie námezdného systému.

Karol Marx, Poznámky na okraj programu nemeckej robotníckej strany¹²

Tu ide o opis obsahu, aký má mať program strany komunistického typu podľa K. Marxa. Prečo je tento opis dôležitý? Je 27 rokov reštaurácia kapitalizmu v Európe a komunistické hnutie nemá obsah vlastnej politiky zostavený z definícií výroby informačných technológií. Členom strán komunistického typu bráni porážka socializmom zradou v definíciách politiky o budúcnosti, a to je dôvod prečo spomeniem programové paragrafy, ktorými sa zoberal Marx. Na zjazde v Gothe (1875) sa zjednotili dve nemecké robotnícke organizácie, podľa predslovu napísaného Fridrichom Engelsom „ Kritika gothajského programu¹²“ je v tomto texte Marxovo stanovisko k smeru, ktorým sa uberal Lassale tak v ekonomických zásadách, ako aj k jeho taktike. Kurzívou sú paragrafové texty.

1/ „Práca je zdrojom všetkého bohatstva a všetkej kultúry.“ Nie je to tak, príroda je práve tak zdrojom užitných hodnôt, veď z tých sa skladá bohatstvo, ako práca. „Užitočná práca je možná len v spoločnosti a prostredníctvom spoločnosti.“ Je to úplne nezmyselné vo vzťahu ku kapitalizmu, každá práca je užitočná ak vytvára zamýšľaný úžitok. Ale Lassallov úmysel sa odhaľuje, namiesto fráz o „Práci“ a „Spoločnosti“ malo sa jasne ukázať, ako má robotnícka trieda prelomiť spoločenskú kliatbu uvalenú na ňu kapitalizmom. „výnos práce patrí neskrátene a rovným právom všetkým členom spoločnosti.“ To je mylná predstava socializmu, že všetku prácu môže spotrebovať ten, ktorý ju vytvoril, veď to by bola stagnácia výroby ak sa vyrobené aj spotrebuje. .

2/ „V dnešnej spoločnosti sú pracovné prostriedky monopolom kapitalistickej triedy, tým podmienená závislosť robotníckej triedy je príčinou biedy a poroby vo všetkých

podobách.“ Tu Lassalle útočí iba na kapitalistickú triedu, vynecháva vlastníkov pôdy. To má dôležitý nepriaznivý dôsledok pre politiku robotníkov.

3/ *„Oslobodenie práce vyžaduje, aby pracovné prostriedky boli povýšené na majetok celej spoločnosti, aby všetka práca bola kolektívne riadená a aby sa výnos práce spravodlivo rozdeľoval.“* Povýšenie majetku asi znamená, že sa má premeniť na majetok celej spoločnosti? „Výnos práce“ je nejasná predstava, ktorou Lassalle nahradil presné ekonomické pojmy. Čo je „spravodlivé rozdeľovanie“? Netvrdí azda buržoázia, že má rozdeľovanie „spravodlivé“? Marx rozpisuje, čo všetko je nutné zahrnúť do akumulácie, t. j., aké výdavky skrátiť dôchodok z práce združenému pracovníkovi. Každé rozdeľovanie predmetov spotreby je vždy len dôsledkom rozdeľovania výrobných podmienok. Vulgárny socializmus prevzal od buržoázných ekonómov spôsob pokladať a traktovať rozdeľovanie ako niečo nezávislé od spôsobu výroby a podávať socializmus tak, akoby sa točil predovšetkým okolo rozdeľovania.

4/ *„Oslobodenie práce musí byť dielom robotníckej triedy, oproti ktorej sú všetky ostatné triedy len jedinou reakčnou masou.“* Tu má nepochopiteľne „robotnícka trieda“ oslobodiť čo: „Prácu“. A v Komunistickom manifeste sa hovorí: „Zo všetkých tried, ktoré dnes stoja proti buržoázii, je skutočne revolučnou triedou iba proletariát. Ostatné triedy upadajú a zanikajú s vývinom veľkopriemyslu, kým proletariát je jeho najvlastnejším produktom.“ Buržoázia ako nositeľka veľkého priemyslu je v manifeste chápaná ako pokroková oproti feudálom a stredným stavom, ktoré si chcú udržať všetky spoločenské pozície, vytvorené zastaralým spôsobom výroby. Na druhej strane je proletariát revolučný oproti buržoázii, ktorá si chce výrobu kapitalistického rázu uchovať naveky. Ale manifest dodáva: „stredné stavy ... sa stávajú revolučnými vzhľadom na svoj nastávajúci prechod medzi proletariátom.“ Hlásalo sa azda pri posledných voľbách remeselníkom, malým priemyselníkom, roľníkom, atď., tvoríte oproti nám len jedinu reakčnú masu“. Lassalle neberie vo svojom návrhu do úvahy pokrok výrobu a spája sa s feudálnymi odporcami buržoázie.

5/ *„Robotnícka trieda sa usiluje o svoje oslobodenie predovšetkým v rámci dnešného národného štátu a je si vedomá, že nevyhnutným následkom jej úsilia, ktoré sú spoločné robotníkom všetkých kultúrnych krajín, bude medzinárodné zbratanie národov.“* Lassalle v protiklade ku Komunistickému manifestu a k celému predchádzajúcemu socializmu chápal robotnícke hnutie z najužšieho nacionálneho stanoviska. Rozumie sa sam sebou, že robotnícka trieda, aby mohla vôbec bojovať, sa musí doma zorganizovať ako trieda a že vlastná krajina je dejiskom jej boja. Ale každý obchodník vie, že nemecký obchod je súčasne aj zahraničný obchod. A na čo redukuje robotnícka strana svoju medzinárodnosť? Na vedomie, že výsledkom jej úsilia „bude medzinárodné zbratanie národov“, je to téza vypožičaná od buržoázneho zväzu pre slobodu a mier a má nahradiť medzinárodné zbratanie robotníckych tried v spoločnom boji proti panujúcim triedam a ich vládám. Marx túto medzinárodnosť robotníckeho programu pokladá za hlboko pod medzinárodnosťou strany slobodného obchodu. Táto strana obchodu robí niečo, aby sa obchod stal medzinárodným, ale robotnícka trieda sa týmto programom zbratala s vlastnou buržoáziou a o medzinárodných funkciách nemeckej robotníckej triedy niet ani slova.

II/ *„Vychádzajúc z týchto zásad, usiluje sa nemecká robotnícka strana všetkými zákonnými prostriedkami o slobodný štát – a – o socialistickú spoločnosť, o zrušenie mzdovej sústavy so železným zákonom mzdovým - a – vykorisťovania v akejkoľvek podobe, o odstránenie každej sociálnej a politickej nerovnosti.“* K „slobodnému štátu“ sa Marx vráti. Je tu Lassallov „železný zákon mzdový“ a tára sa nezmysel o „zrušení mzdovej sústavy“. Ak zrušíme námezdnú prácu, zrušíme, prirodzene, aj jej zákony, či sú už železné

alebo hubovité. Ale ak prijmem tento Lassalov „železný zákon mzdový“, musíme ho prijať aj so zdôvodnením. A to dokazuje, že socializmus nemôže zrušiť biedu, podmienenú prírodou, ale môže ju len zovšeobecniť, rozdeliť ju rovnomerne na celom povrchu spoločnosti. Ale to nie je to hlavné. Tento železný zákon mzdový nahrádza celú Marxovu teóriu o cene pracovnej sily v mzde. Lassalle nechápal čo je to mzda a pokladá zdanie za podstatu veci. Je to taký návrat v poznaní, ako keď medzi otrokmi, ktorí konečne odhalili tajomstvo otroctva a sa vzbúrili, by jeden z otrokov lipnúc na zastaralých predstavách, napísala do programu vzbury: Otroctvo treba odstrániť, pretože stravovanie otrokov v systéme otroctva nemôže prekročiť určité nízke maximum! Namiesto neurčitej frázy na konci paragrafu „*odstránenie každej sociálnej a politickej nerovnosti*“ bolo treba napísať: že s odstránením triednych rozdielov zmizne sama od seba každá sociálna a politická nerovnosť, ktorá z nich vzniká.

III/ *„Nemecká robotnícka strana v snahe začať riešiť sociálnu otázku, žiada zriadenie výrobných družstiev so štátnou podporou pod demokratickou kontrolou pracujúceho ľudu. Výrobné družstvá pre priemysel a poľnohospodárstvo treba vyvolať do života v takom rozsahu, aby z nich vznikla socialistická organizácia súhrnnej práce. „*

Namiesto jestvujúceho triedneho boja nastupuje fráza novinárskych pisárkov: „sociálna otázka“, ktorej „riešenie“ sa „začína“. Nie revolučnou premenou spoločnosti, lež „štátnou podporou“ „vzniká“ „socialistická organizácia všetkej práce“. Družstvá vyvolá do života štát a nie robotníci! Je to Lassalova predstava, že štátnymi pôžičkami možno budovať novú spoločnosť práve tak ako novú železnicu! Zo zvyšku hanblivosti postavia „štátnu podporu“ pod demokratickú kontrolu „pracujúceho ľudu“. Ale slovo „demokratický“ znamená po nemecky „ľudovládny“. Ale čo znamená „ľudovládna kontrola pracujúceho ľudu“? Pracujúci ľud týmto priznáva, že si plne uvedomuje, že nie je ani pri moci, ani nie je na moc zrelý. Že robotníci chcú vytvoriť podmienky družstevnej výroby v sociálnom meradle, znamená len to, že pracujú na prevrátení súčasných výrobných podmienok, a to nemá nič spoločné so štátnou podporou pri zakladaní kooperatívnych družstiev. Kooperatívne družstvá sú cenné len potiaľ, pokiaľ ich nezávisle vytvorili robotníci a nepodporujú ich ani vlády ani buržoázia.

IV/ Marx prichádza k demokratickému odseku, z ktorého preberám iba časť A. „*Slobodný základ štátu*“. Slobodný štát - čo je to? Nijako nie je cieľom robotníkov, ktorí sa zabavili obmedzeného poddanského rozumu, oslobodiť štát. V celom paragrafe programu, ktorý súvisle Marx necituje je nepochopenie spoločnosti a štátu. Štát sa v programe pokladá za bytosť, ktorej sú kladené požiadavky. Marx píše. Dnešná spoločnosť je kapitalistická spoločnosť, ktorá existuje vo všetkých kultúrnych krajinách, viac alebo menej vyspelá. Naproti tomu dnešný štát sa mení s hranicami krajiny. Iný je v pruskonemeckej ríši ako vo Švajčiarsku. Dnešný štát je teda fikcia. Ale všetkým rôznym štátom je spoločné to, že stoja na pôde modernej buržoáznej spoločnosti (občianskej spoločnosti si dodávam), viac alebo menej kapitalisticky vyspelej. Majú teda i určité podstatné črty spoločné. V tomto zmysle možno hovoriť o dnešnej štátnosti v protiklade k budúcnosti, keď odumrie jej terajší koreň, buržoázna (občianska) spoločnosť.

Otázkou je akou premenou prejde štátnosť v komunistickej spoločnosti? Inými slovami: ktoré spoločenské funkcie, analogické dnešným štátnym funkciám tam zostanú? Na túto otázku možno odpovedať iba vedecky, a keby sam sto krát spájali slovo „ľud“ so slovom „štát“, nepriblížime sa k riešeniu problému ani o vlások. Medzi kapitalistickou a komunistickou spoločnosťou leží obdobie revolučnej premeny jednej spoločnosti na druhú. Ale program sa nezaobrá ani revolučnou diktatúrou proletariátu, ani budúcou štátnosťou komunistickej spoločnosti. Zaoberá sa tým, čo leží vo Švajčiarsku, v Spojených štátoch

atď. Tento druh štátu „budúcnosti“ je dnešný štát, hoci existuje mimo „rámca“ Nemeckej ríše. Ale na jedno zabudli, že spomínané krásne vecičky (všeobecné volebné právo, priame zákonodarstvo, ľudové právo, ľudová obrana atď.) spočívajú na uznaní takzvanej zvrchovanosti ľudu, a preto sú na mieste len v demokratickej republike. Žiadať veci, majúce zmysel len v demokratickej republike, od štátu, ktorý nie je ničím iným ako vojenským despotizmom, nie je múdre. Dokonca i vulgárna demokracia, ktorá v demokratickej republike vidí ríšu božiu a nemá ani tušenia o tom, že práve v tejto poslednej štátnej forme buržoáznej spoločnosti musí byť triedny boj definitívne vybojovaný - dokonca i vulgárna demokracia je nebotyčne povznesená nad takýto druh demokratizmu, ktorý sa drží v medziach toho, čo je policajne dovolené a logicky nedovolené.

Že pod slovom „štát“ rozumejú naozaj vládny aparát alebo štát, pokiaľ tvorí osobitný organizmus, oddelený od (občianskej) spoločnosti deľbou práce, ukazujú slová: „*Nemecká robotnícka strana žiada ako hospodársky základ štátu: jedinú progresívnu dôchodkovú daň atď*“. Dôchodková daň predpokladá rôzne zdroje dôchodku rozličných spoločenských tried, teda kapitalistickú (občiansku) spoločnosť. Nie div teda, že liverpoolski buržuovia žiadajú to isté čo tento program.

EKONOMIKA NÁMEZDNÉHO SYSTÉMU A ZDRUŽENÉHO SYSTÉMU

Internetom ľudia odkazujú, rozdeľovanie kapitálom je nedemokratické.

Výsledkom demokratických volieb v roku 2016 je brexit a prezident USA, teda opak toho, čo presadzovali médiá. Niektorí liberáli z toho usúdili, že hoci podľa nich kapitalizmu nevie riešiť mnoho problémov sveta a budúcnosť je temná, ale to by údajne nič pre voľby neznamenal, ak by ľudia nemali zmätené informácie z internetu.

Prekvapenie volieb môže poukazovať aj na iné. Kapitalizmus sa zákonite mení ako všetko, hoci jeho základné vzťahy sú nemenné, ale mení sa jeho vnímanie voličmi, a to sa prejavuje na internete.

Vnímanie kapitalizmu voličmi nemá pre kapitalizmus žiaden dôsledok ak užívatelia internetu nemajú systémové riešenia pre organizáciu výroby a výmeny. A do tejto nemohúcnosti sú ľudia usmernení médiami. Demokracia je forma štátu a ekonomická konkurencia kapitálov je predpokladom liberálnej demokracie, t. j. formy štátu. Liberalizmus mal obmedzenú konkurenciu do roku 1918 monarchiami a následne do roku 1945 fašistami (nacistami) a až po vojne má liberálna buržoázia Európy politickú moc nad celou Európou s tým, že má v závoze záujem námezdnej triedy (proletariátu) cez politiku sociálnej demokracie. Do spolku s Európou patrí Severná Amerika. Sen Američana z námezdnej triedy je stať sa buržuom. A táto možnosť sa stratila pre finančne nezaistených ľudí.

Názory z internetu nemenia kapitalizmus, ale skutočnosť kapitalizmu sa prejavuje

na internete. Internetom ľudia môžu svetu oznámiť, že rozdeľovanie kapitálom je nespravodlivé a keďže nevedia čo s týmto nedemokratickým rozdeľovaním, tak v demokratických voľbách volia pravicovo až mutácie fašizmu. Ľudia internetom tlmočia svetu svoju skúsenosť bez realizovateľného návrhu na jej riešenie.

Politika môže zmeniť temnú budúcnosť v známu, ale návrat výroby ku konkurencii, aká bola v pred globálne monopolnom kapitalizme je výrobné nemožný. Liberálna politika pod akýkoľvek názvom už nedokáže vrátiť rozdeľovanie námezdovým systémom (kapitalizmom) ku spokojnosti demokratickým nádejam občanov. Marxistická politika ale môže zmeniť liberálnu propagandu temnej budúcnosti v známu budúcnosť vytvorením demokratického rozdeľovania združeným systémom práce.

Informačné technológie vznikli, ale rozdeľovanie kapitalizmu nezmenili preto, že nezmenili spôsob výroby, t. j. vo výrobe neboli zmenené vlastnícke vzťahy. V dejinách prichádza iba sporadicky k zmene vlastníckych vzťahov k výrobe. Vlastnícke vzťahy boli zmenené na triedne k vlastníctvu otroka, potom bolo vlastníctvo pôdy a teraz je vlastníctvo kapitálu, t. j. ľudmi vyrobená produkcia je vlastníctvo buržoázie a proletariát je vyvlastnený. Ďalej nemá kam postupovať súkromné vlastníctvo, môže sa vrátiť do minulosti alebo stagnovať. Rozvoj výroby bude pokračovať a musí súkromné vlastníctvo kapitálu a pôdy zaniknúť, a aby to nebolo v chaose, preto má vzniknúť medziobdobie socializmu, v ktorom má vzniknúť triedne vlastníctvo združené pracujúcich. Mám názor vytvorený materialistickou dialektickou logikou, že informačné technológie vytvorili prostriedok softvér pre najbližšiu zmenu vlastníckych vzťahov výroby, ale rozdeľovanie v združenom systéme výroby (socializme) je nutné odvodiť z rozdeľovania v námezdnom systéme.

Rozdeľovanie určené spôsobom výroby v námezdnom systéme kapitalizmu

Rozdeľovanie je dané výrobou, a aby sa buržoázia dnes udržala, jej ideológia rozdeľovanie odlúčili od výroby a presunuli ho do sociálnej oblasti ako je náboženská dobročinnosť alebo filantropia a charita buržoázie. Teda rozdeľovanie už nie je otázkou vzťahu produktívnych tried výroby, a tiež v našej dobe neproduktívnych tried, najmä platených z daní občanov, ale je to otázka spotreby. Rozdeľovanie je preto takto buržoáziou interpretované, lebo pri spotrebe niet iného rozdielu medzi ľuďmi iba množstvo peňazí k spotrebe. To je vymazanie tried so vzťahov a súčasne je to americký sen peniaze k spotrebe. V rozdeľovaní výrobou je dôkaz, že spoločnosť (prvotne USA) zameraná na peniaze k spotrebe nemôže prijať názor triedne rozdelenej spoločnosti. A to potvrdili posledné voľby prezidenta USA. Ale spoločnosť, ktorá sa na seba nepozrie triedne, skôr či neskôr stratí politickú schopnosť sa prispôbiť rozvoju výroby a prejde do doby politického tápania o vlastnej budúcnosti.

Pre rozdeľovanie v námezdnom systéme práce (kapitalizme) je charakteristická a nutná premena produkcie na tovar v peňažnej cene a teda metamorfóza tovaru na peniaze a opačne. Je tu nutnosť preukázať premenou tovaru na peniaze, že tovar sa stal spoločnosťou uznaný. Tovar, ktorý nie je možné premeniť na peniaze, najskôr statí cenu a v konečnom dôsledku pokračovania tohoto trendu je strata kapitálu v tovare. Kapitál je vzťah najúplnejšie charakterizovaný námezdovým systémom práce a peniaze sú ekvivalent tovaru, ktorým sa realizuje nadhodnota. Kapitálu nezáleží na hodnote tovaru, on má cieľ nadhodnotu (zisk) v tovare, a teda kapitálu záleží nepriamo na hodnote tovaru preto, že je to podmienky vzniku nadhodnoty. Teda ak tovar nemá hodnotu, nemôže obsahovať

nadhodnotu, t. j. neplatenú živú prácu.

Pre opis rozdeľovania námezdným spôsobom výroby je Marxova schéma výroby. .

$$\begin{array}{cccc} 1/ & 2/ & 3/ & 4/ \\ & //Ps & & \\ P = T = V_p & \dots & V & \dots & T'' = P'' \end{array}$$

Opis schémy. Stĺpec 1/ Peniaze sú symbol kapitálových vzťahov, od koho v kapitalizme odchádzajú, tomu sa v kapitalizme vracajú. Je to postup, Peniaze – Tovar – Peniaze zväčšené. V jednoduchej tovarovej výroby to bolo inak, Tovar predá – Peniaze – Tovar kúpi. Aj v mzde je to ako v tej bývalej jednoduchej tovarovej výrobe, Tovar pracovnú silu predá – Peniaze mzda – Tovar životné prostriedky za mzdu kúpi.

Stĺpec 2/ Peniaze sa menia za tovar $T = V_p =$ Výrobné prostriedky sa kúpia a $P_s =$ Pracovná sila sa zmluvne zabezpečí na pracovnom trhu.

Stĺpec 3/ $V =$ Výroba, kde sa spotrebuje práca (P_s) a výrobné prostriedky (V_p) a vznikne hodnota v tovare (T''). $T'' =$ tovar z výroby zväčšený o nadhodnotu. Teda vo výrobe vzniklo rozdeľovanie na mzdu námezdného pracovníka a zisk buržoa.

Stĺpec 4/ $T'' =$ Tovar zväčšenej hodnoty o neplatenú prácu námezdnému zamestnancovi buržoa musí predať, aby mal $P'' =$ návrat peňazí zväčšených o neplatenú prácu, z nej nadhodnotu a z nej zisk.

Marxova schéma vyššie upravím vzorcom hodnoty kapitálu: $K = c + m + v$:

$$\begin{array}{cccccc} 1/ & 2/ & 3/ & 4/ & 5/ & 6/ \\ & T(v) & & (P1/2m) & & = T(\text{dôchodok spotreby buržoa}) \\ // & & & // & & \\ P = T(c) \dots V + m \dots T'' = P'' = (P1/2m + c + v) = (Tc'' + v'') \end{array}$$

Opis schémy. Stĺpec 1/ Peniaze pripravené k premene na kapitál. Stĺpec 2/ Za $P =$ peniaze kúpa tovarov $T(v) =$ variabilný kapitál mzdy plus tovar $T(c) =$ konštantný kapitál. Stĺpec 3/ Výroba vznikla reprodukcia hodnoty $T(v) + T(c) = V +$ vznikla nadhodnota (m), spolu $V + m \dots T''$. Vo výrobe je rozdeľovanie tým, že buržoa vyplatí mzdu v peniazoch, neskôr sa mu tieto peniaze vrátia predajom svojho tvorú za peniaze mzdu, preto má stále (v). Stĺpec 4/ Metamorfóza $T'' = P''$, kde Tovar zvýšený o nadhodnotu sa mení na Peniaze zvýšené o zisky. Stĺpec 5/ Tu je rozdeľovanie zisku buržuom, rozdeľovanie sa netýka námezdného zamestnanca. Buržoa disponuje ziskom vo výške (m) v Peniazoch, ten (povedzme) rozdelí na akumuláciu zvýšenia výroby a na vlastný dôchodok spotreby v pomere $1/2m + 1/2m$. Peniaze sa vrátia k buržuovi od ktorého odišli. Stĺpec 6/ To je už príprava novej výroby a súčasne buržoa míňa peniaze ($P1/2m$) na spotrebu tovarov T (dôchodok spotreby buržoa) a zostane mu na novú výrobu ($Tc'' + v''$).

Trieda námezdných pracovníkov pracuje pre buržoáznou triedu nielen úplne zadarmo, ale navyše majetným triedam tvorí ich celý životný dôchodok. Námezdny systém je posledným pokračovaním systémom otroctva jednej chudobnej časti ľudí, ktorá pracuje bezplatne na druhú bohatú časť ľudí. V námezdnom výrobnom systéme je politicky slobodný námezdny pracovník tovarom, ktorý obieha vo výrobe. Ale sám buržoa v tomto systéme pôsobí ako úplne ekonomicky slobodný človek, ktorý vkladá svoje peniaze do systému. Marx preto píše, byť námezdným proletárom je veľké nešťastie pre človeka.

V námezdnom systéme urobím schému vzťahu buržoa a jeho námezdného pracovníka:

1/	2/	3/	4/	5/	6/	7/
Buržoa , kúpa Ps: ..	$V \dots T'' = P'' - P(v) \dots = T(B) - T(v) + P(v)$,	zostatok: $T(c) + P(v) + (m)$				
Námezdn.predaj Ps: ..	$- Ps \dots + P(v) \dots - P(v) + T(v)$,	zostatok: 0				

Opis schémy. Stĺpec 1/ Buržoa vstupuje na pracovný trh a kupuje pracovnú silu (Ps), ktorú z ekonomického donútenia predáva nemajetný človek. Stĺpec 2/ Človek výdajom pracovnej silou (-Ps) pôsobí na výrobné prostriedky buržoa a vyrobí ($V \dots T''$) tovar. Stĺpec 3/ Buržoa mení tovar $T'' = P''$ na peniaze. Stĺpec 4/ Buržoa platí mzdu - $P(v)$, ktorú preberá námezdný pracovník $+ P(v)$. Stĺpec 5/ Prechádzame nutne na triedne vzťahy, lebo povedzme, že výroba, ktorú rozoberáme je kameňolom, takže celá trieda buržoázia vlastní všetky tovary $T(B)$, ona nič nedá zadarmo triede námezdným zamestnancom a ani životné prostriedky. Majiteľ kameňolomu predal kameň a má tiež peniaze, ako jeho robotníci. Stĺpec 6/ Nutne triedne vzťahy. Celá trieda buržoázie predáva spotrebné tovary - $T(v)$ a nadobúda peniaze ma mzdy $+ P(v)$ a celá trieda robotníkov vydáva peniaze - $P(v)$ a kupujú tovary $+ T(v)$. Stĺpec 7/ Celá trieda buržoázie má zostatok $T(c)$ výrobné prostriedky $+ P(v)$ peniaze na mzdy $+ (m)$ nadhodnotu v zisku. Námezdný proletariát má zostatok: 0.

Buržoázia sa iba domnieva, že nadobúdanie zisku ju stojí peniaze. V skutočnosti buržoázia buržoázia nevydá žiadne peniaze obeživo na mzdu, ona platí peniazmi platidlom, t. j. najskôr pracovnú silu spotrebuje a potom ju v mzde zaplatí. Peniaze, ktoré buržoázia zálohuje vo výrobe sú na metamorfózu premeny tovaru z výroby na peniaze. Námezdní zamestnanci sú v inej triednej pozícii aj cez funkcie peňazí, prijímajú v mzde peniaze vo funkcii obeživa (zlúčený čas predaj a kúpa). Námezdní zamestnanci sú v tomto dnešnom štáte ekonomicky neslobodní (závislí na buržoázii) v politickej demokratickej slobode. Buržoázia námezdným systémom výroby koná rozdeľovanie, ona je slobodným subjektom rozdeľovania voči neslobodnému objektu rozdeľovania námezdnému proletariátu.

Rozdeľovanie určené spôsobom výroby v združenom systéme socializmu

Socializmus je stále budúce obdobie dejín spoločnosti s mottom, „každému podľa pracovných zásluh“. A to, že ľudia Európy k tomuto ideálu dodnes nedospali má viacero príčin, od spoločnej koloniálnej minulosti, až po osobnú v tom, že ľudia sa rýchlejšie vzájomne zlému ako dobrému naučia. A to boli dôvody, aby som medzi klasikov budúcej združenej práce zaradil utopistu Roberta Owena. On mal rozdeľovanie pracovným časom a zlo ľudí ho priviedlo na mizinu. Kto má výplatnú pásku, má tam odpracovaný pracovný čas a mnohí ho majú evidovaný elektronicky, a predsa je pre ľudí neuveriteľné, že sa môže na výplatnej páske vymeniť pracovný čas s peniazmi. Výška dôchodku z práce v pracovnom čase a ekvivalent peniaze, to je daňová páska v združenom systéme. Výroba formuje naše vedomosti a naše konanie hoci my konáme výrobu, a preto, čo bolo neprijateľné pre ľudí pred vznikom softvéru, to nie je na veky. Predstavu o minulosti máme z predlohy minulosti. A bez dokonalej predlohy si máme predstaviť budúcnosť, ktorá ale dnes má oproti minulosti softvér vytvorenia virtuálnej reality budúcnosti. Softvér kombinuje, zadanie rozvíja v kombinácie, a tým môže ukázať budúcnosť so zadanej prítomnosti.

Združený systém odstráni totalitu kapitalistickej tovarovej výroby tým, že odstráni zo

spoločenskej výroby človeka tovar. Aby bolo rozdeľovanie v združenom systéme musí byť dodržaná zásada „každému podľa pracovných zásluh“, čo je možné docieľiť softvérom. Združený systém má výrobné vlastníctvo združené (c + i), čo je zhmotnená minulé práca tak isto ako v námezdnom systéme s tým rozdielom, že v námezdnom systéme sa hodnota počíta peňažnými cenami a v združenom systéme sa hodnota počíta pracovným časom. Združený pracovník vkladá do výroby živú prácu (d + a) a výsledná hodnota združenej produkcie v pracovnom čase je $H = c + i + d + a$. V združenom systéme neexistuje mzda a zisk, oba tieto vzťahy v osobných dôchodkoch spotreby námezdného systému sú nahradené „dôchodkom z práce“ a na akumulácie združeného výrobného vlastníctva. Prvý rozdiel medzi týmito systémami je výrobné vlastníctvo, druhý rozdiel je vklad živej práce do výroby a tretí rozdiel je rozdeľovanie produkcie výroby, ktoré musí byť softvérom počítania pracovného času.

Schéma združeného systému výroby:

$$\begin{array}{ccc}
 1/ & 2/ & 3/ \\
 & & (d) \\
 & & // \\
 \text{Pr}(c+i) \dots V \dots \text{Pr}^{\text{c}} = \text{Pr}^{\text{c}} (c+i+a) \\
 & // & \\
 & (d+a) &
 \end{array}$$

Opis schémy. Stĺpec 1/ Minulé práca vložená do výroby $\text{Pr}(c+i)$ evidencie v pracovnom čase. Marx riešil prepočet ceny konštantných výrobných prostriedkov (c) kúpených za ceny na pracovný čas cez zlato. Cena zlata = Počet pracovného času v zlato. To by bola potreba úplného začiatok združenej výroby, prepočet ceny kúpeného tovaru od buržoázie na pracovný čas združenej práce. Stĺpec 2/ Výroba (... V .... Pr^{c}) do ktorej združení pracovníci vkladajú svoju živú prácu počítanú v čase (d+a). Vo výrobe vzniká produkt (Pr^{c}) v hodnote súčtu (c+i+d+a). Keďže niet metamorfózy z dôvodu preukázania spoločenskej potrebnosti produktu a nie je ani rozdeľovanie na dve triedy, ale je rozdeľovanie spodobnenie k rozdeleniu zisku buržoáziou a rozdelenie v združenom systéme je fáza rozdelenia medzi dôchodok z práce a na akumuláciu združeného výrobného vlastníctva. Stĺpec 3/ Fáza delenia. Združený pracovník vložil do výroby živú prácu (d+a), ktorú on samá rozdeľuje ako odborár na svoj dôchodok z práce (d) a na akumuláciu (a). Združený pracovník odberá z produkcie (Pr^{c}) svoj dôchodok z práce (d) a ponecháva kooperácii združenej práci prostriedky akumulácie (a), t .j. tie narastú na novú hodnotu $\text{Pr}^{\text{c}} (c+i+a)$.

Engelsom opísaná prax Roberta Owena⁷ a tiež prax československého socializmu dokázal, že nerovnosť ľudí priťahuje, napríklad ľudia veria aj tomu, že malá diferenciácia príjmov v socializme bolo zlo. A táto túžba po nerovnosti stále rozbíja všetko vzájomné a rast nerovnosti nezastaviteľne pokračuje, a väčšina ľudí to prijímajú ako tisícročný osud. Tak Owen ako sovietsky socializmus nemali nástroj ako pre ľudí vytvoriť podmienky socialistického rozdeľovania pracovným časom.

Združený systém nebude systémom „kto nekradne okráda svoju rodinu“ ako ho určite budú chápať mnohí „odborníci na socializmus“, ktorí z vnútorného presvedčenia iba osobné tovarové vlastníctvo pokladajú za hodnotu, ktorú je česť chrániť. Združený systém je kooperácia, ktorá produktivitou práce, ak bude chcieť prežiť, musí prekonať námezdny systém. Prvá produktivita práce kapitalizmus bola výroba organizovaná ako „jednoduchá kooperácia“, t. j. prevzali feudálnu výrobu aká bola a zorganizovali ju do kooperácie

kapitalistických vlastníckych vzťahov. Prvá produktivita práce združeného systému urobí to isté čo vo svojom počiatku kapitalizmus s feudálnou výrobou, t. j. združená práca prevezme kapitalistickú výrobu aká je a zorganizuje ju do združených vlastníckych vzťahov.

Ľudia podliehajú zvyku, a preto je dôležité, že celá živá práca či už v námezdnom systéme ($v + m$) alebo v združenom systéme ($d + a$) sa do výroby vkladá pracovným časom človeka. Ľudia si to nevšímajú, ale vedia ako je im meraný čas na pracovisku, a to je základom diferencovaného odmeňovania pracovným časom. Socializmus združeného systému práce je meraná hodnotou produkcie v spoločenskom pracovnom čase. Nie je to nikdy práca individuálna, ale vždy spoločenská, čo mnohí ľudia nie sú ochotní prijať. Ved' oni pracujú vždy individuálne za individuálnu mzdu (autorský honorár) a že si pri tej práci svietia, pijú vodu z vodovodu, kupujú šaty, potraviny, ba aj náradie k domnele individuálnej práci, to im nenapovedá, že ich práca je spoločenská lebo sa nedokážu vymaniť so spoločenskej deľby práce. A dokonca iba málokto dodá na výmenu iba výlučne vlastnou prácou vytvorenú úžitkovú hodnotu, ktorú potrebuje iný človek, tá výnimka sú umelci. Umelci, športovci a mnoho nových činností nepatrili, nepatria a nebudú patriť do žiadneho spôsobu výroby. To si treba dôsledne všímať, o akom spôsobe výroby sa hovorí, akto do neho môže byť zaradený, pretože každý výrobný systém má svoju vlastnú charakteristiku a je nutné aj odlišiť tie pracovné činnosti, ktoré nepatria do spôsobu výroby. Združený systém je účtovníctvo, kontrola atď., sa vnútorne rozdeľuje na kooperáciu spoločenskej práce a v nej pracujúceho združeného pracovníka, a tento vzťah dám do schémy.

$$\begin{array}{ccccc} 1/ & 2/ & 3/ & 4/ & 5/ \\ & & (d)Pr & \dots\dots\dots & - (d)Pr \\ & & // & & \end{array}$$

kooperácia, prijatá Žp: .... V .... Pr“ = Pr ($c + i + a$) ..... zostatok: Pr ($c+i+a$)
pracovník, vložená Žp: - ($d + a$) ..... +Pr (d), zostatok: 0

Opis schémy. Stĺpec 1/ Žp = živá práca. Kooperácia združenej práce uzatvorí pracovnú zmluvu so združeným pracovníkom (za obvyklých podmienok pracovného trhu námezdneho systému). Stĺpec 2/ Kooperácia ma evidenciu výrobných prostriedkov (.... V ....) do ktorých vkladá pracovník živú prácu (- ($d + a$)). Práca pre pracovníka mínus, to je pre kooperáciu plus práca do výroby. Stĺpec 3/ Kooperácia vyčleňuje nároky na dôchodky z práce (d)Pr a tvorí nový základ výroby Pr ($c+i+a$) rozšírený o akumuláciu (a). Stĺpec 4/ Združený pracovník uplatňuje nárok na dôchodok z práce a nadobúda úžitkové hodnoty +Pr(d), tie vydáva kooperácia - (d)Pr. Stĺpec 5/ Združený pracovník má zostatok nulu a kooperácia združenej práce má zostatok Pr ($c+i+a$).

Systém združenej práce je odpozeraný z Marxvovej schémy námezdnej práce, a čo najmenej rozdielov, tým pravdepodobnejšia zhoda s budúcnosťou. Je tu v schémach ukrátenie združenej práce o zdroje na zapltenie dôchodkov z práce? Nie je. Ved' námezdnému systému zostáva v = variabilný kapitál, čo je dôsledkom toho, že pracovná sila je tovarom a združenej práce tento zdroj nemôže zostať. Bude preto združená kooperácia meraním produkcie v pracovnom čase chudobnejšia, ako by bola premenou produkcie v tovary a ich metamorfózou v peniaze? To nebude, lebo zdroj akumulácie bude pre kooperáciu lacnejší tým, že netvorí dôchodok osobnej spotreby buržoázie. A tiež sa združený pracovník dostane v združenom spôsobe výroby na vlastnícku úroveň buržoázie. A to nie je dané politikov v schéme, pretože je to dôsledok udržania združených vlastníckych vzťahov ku výrobným prostriedkom.

Ekonomická konkurencia združeného systému a námezdného systému.

Ekonomická konkurencia prebieha medzi triedami, a vždy nová trieda, ktorá ovládne produktívnejšiu výrobu aj ak začína z podradného spoločenského postavenia skôr či neskôr získa politickú moc v štáte. Z tejto historickej skúsenosti má vyplynúť, že ekonomická konkurencia bude medzi buržoáznou triedou a združenou triedou preto, že buržoázna trieda vládne námezdnému systému peniazmi a združená trieda ovládne pracovný čas. V tejto finančnej logike bude politický zápas tried buržoázie a združene pracujúcich o politickú moc v štáte. Ale máme stupeň produktivity práce, v ktorej softvér potláča (nahrádza) funkcie peňazí a v budúcnosti pôjde najmä o organizáciu práce. Otázka je, ak združená trieda ovládne svoju organizáciu práce, tak ktorá trieda už ovláda námezdnú organizáciu práce. Triedou organizátorkou námezdného systému je trieda námezdných pracovníkov, a preto ekonomická konkurencia bude vznikať medzi triedou námezdných pracovníkov a triedou združenej práce. Buržoázia nemá miesto v danej ekonomickej konkurencii preto, že metamorfóza tovaru nie je výrobná činnosť započítaná do produktivity práce námezdného systému. Druhá príčina je diferencovaná, je možné, že buržoa sa podieľa na produkcii výroby svojou konkrétnou prácou. V tomto prípade tento čas práce buržoa zvyšuje hodnotu produkcie námezdného systému, ale nijako nezvyšuje nadhodnotu, ktorú si privlastňuje od cudzích ľudí práve tento buržoa. Preto zo schém námezdného systému a združeného systému vyťahujem iba riadok námezdní pracovníci (Ps) a riadok združených pracovníkov (Žp).

1 /	2/	3/	4/	5/
Námezdn.predaj Ps.....	- Ps.....	..... + P (v)	- P (v) + T(v),	zostatok:0
pracovník, vložená Žp:	-(d + a)	.....	+Pr (d) , ...	zostatok: 0

Opis schémy. Stĺpec 1/ Námezdný (Ps) a aj združený pracovník (Žp) uzatvoria pracovnú zmluvu so zamestnávateľom. Stĺpec 2/ Námezdný pracovník – Ps a združený pracovník - (d + a) vynakladajú svoju pracovnú energiu vo výrobe počítanú u oboch časom práce. Je to skutočné, buržuja meria prítomnosť pracovníka na pracovisku pracovným časom. Obaja, námezdný aj združený pracovník pracujú za dôchodok z práce, ale kým námezdný je vykázaný buržuom do záujmu mzdy, tak združený je vtiahnutý do vlastníckych vzťahov k výrobe. Obaja pracovníci robia rovnako dlhý pracovný čas. Námezdný pracovník môže myslieť iba na dôchodok z práce mzdu, neplatená práca je mu tabu. Združený pracovník sleduje v mobile vývoj pracovných podmienok a jeho pracovnú účasť v nich a musí sledovať oboje aj nárok na dôchodok z práce ale aj akumuláciu združených pracovných podmienok. Stĺpec 3/ Je iba u námezdného pracovníka preberanie dôchodku z práce peniaze mzdy + P (v). Stĺpec 4/ Námezdný pracovník kupuje za peniaze - P (v) od buržoa tovary + T(v). Združený pracovník mení časť svojho vkladu do združenej kooperácie v celkovej výške (d+a) za prostriedky spotreby +Pr (d). Tu bude konkurencia o výšku dôchodku z práce medzi námezdným a združeným systémom. Stĺpec 5/ Obom pracovníkom zostane nula. Proletár v námezdnom systéme zostane a združený pracovník sa nestane buržuom.

Literatúra

- 1/ Karol Marx, Kapitál I.Kapitola prvá TOVAR,Fetišový charakter tovaru a jeho tajomstvo.
- 2/ K. Marx: MZDA, CENA A ZISK. Marxova prednáška z 20. a 27. júna 1865 na zasadnutí Generálnej rady Medzinárodného robotníckeho združenia. Po prvý krát uverejnené ako brožúra (hodnota, cena a zisk) v Londýne roku 1898. Zdroj: Karol Marx – Fridrich Engels, VYBRASNÉ SPISY v dvoch zväzkoch I, Vydavateľstvo politickej literatúry Bratislava 1963.
- 3/ K.Marx, TÉZY O FEUERBACHOVI, K. Marx a F. Engels, Vybrané spisy II, Bratislava 1971
- 4/ V. I. Lenin, Spisy 29, Bratislava 1954, strana 165.
- 5/ Karel Marx,Ke kritice politické ekonomie,Státni nakladatelství politické literatury,1953.
- 6/ Prvý program pre strany komunistického typu: Manifest komunistickej strany.
- 7/ Fridrich Engels, Anti-Duhring (Prevrat pána Eugena Duhringa vo vede), Nakladateľstvo Pravda, Bratislava 1976 (strany 253 - 257)
- 8/ V. I. Lenin Spisy 4, Bratislava 1956 9/ V. I. Lenin Spisy 17, Bratislava 1958
- 10/ V. I. Lenin Spisy 26, Bratislava 1955 11/ V. I. Lenin Spisy 29, Bratislava 1954
- 12/ Karol Marx – Fridrich Engels, VYBRASNÉ SPISY v dvoch zväzkoch II, Vydalo nakladateľstvo PRAVDA, Bratislava 1971.

Autor © Jozef Gazarek, st.
 Vydavateľ: Jozef Gazarek, st.
 Dátum: 05. 12. 2016
 e-dokument online – PDF
 ISBN 978-80-972548-8-9
 EAN 9788097254889